KULØRTE SIDER
-bladet om tegneserie mediet

Nr. 32. Juni 1979. 5. årgang. Kr. 12,75.

DEN USYNLIGE MAND - AF ALEX NINO/WINTHERS FORLAG 1979.

Illustrerede KLASSIKERE

Kulørt Kommentar

. . Så er det atter tiden at byde velkommen til et nyt nummer af KULØRTE SIDER, nr. 32 i rækken og det tredie i årgang 1979. Og næsten som sædvanligt kan jeg indlede med at sige der også til dette nummer er sket ting og sager med bladets indhold og udformning. De sidste 10 numre (mindst) har vi rokeret frem og tilbage på bladets materiale, diskuteret stolper op og ned, altsammen i et forsøg på at finde ligenøjagtig den »formel« som måtte passe KS allerbedst. At formlen ikke rigtigt har vist sig, og bladets skiftende udseender ikke har fungeret tilfredsstillende, kan man aflæse af specielt de sidste 2 års forsinkelser, men også indadtil har det givet ujævnheder der kan være svære at slås med. F.eks. har 5 vidt forskellige parter været indblandet i bladets lay-out/montage af de sidste 10-12 numre, og også det har været medvirkende til at etablere en ganske masse rod i bladets daglige drift. Der har ærligt talt været rodet grundigt rundt i begreberne, men det skulle der nu definitivt være sat en stopper for.

Under alle omstændigheder er de seneste to måneder (mindst) blevet brugt til en grundig efterrationalisering og selvkritik fra redaktionen og en til KS tæt knyttet gruppe af bladets mest trofaste medarbejdere.

De diskussioner, møder, forslag, ideer der er blevet luftet i det forum, er hvad dette KS 32 baserer sig på. - Det er et ærligt (og forhåbentligt også snart endeligt) forsøg på at gøre KS mere læsevenligt, perspektivet bredere og alment mere spændende. For skal KS overleve, på længere sigt, så må vi se i øjnene at vi skal have bladet ud over inderkredsen af dansk tegneseriefandom og forlagsfolk. Og den væsentligste kritik af KS som tidsskrift (specielt i dagspressen) er stadig at bladet er for indadvendt, for sekterisk og derfor (nærmest pr. definition) navlebeskuende.

Bortset fra det, så lyder det nu altså også helt tosset (i hvert fald i mine ører) at der ikke skulle være plads til et tidsskriftt som KS i et nogenlunde pænt oplag på et større marked - når man nu tager mediet tegneserier's udbredelse i Danmark sådan generelt i betragtning.

Det er også et forsøg på at stabilisere KS i langt højere grad end det indtil nu har været tilfældet. Der har været en slem tendens til at rode i oceaner af alt for forsinkede eller uaktuelle artikler, et hav af faste spalter (uden regelmæssig optræden eller behørig redaktion), og der er områder af seriernes verden som vi har forsømt på det groveste. Der iblandt det danske seriemarked (f.eks. har informationerne fra de etablerede forlag været alt for mangelfulde), men selvfølgelig drejer det sig først og fremmest om det Europæiske seriemarked (med specielt henblik på Frankrig/Belgien). Alt det skal der nu for alvor rådes (rodes?) bod på, og startskuddet er som sagt fyret af. Problemerne er »delvist« klaret ved at knytte endnu et par medarbejdere til bladet.

Vi har også rodet lidt rundt i typografien (altså bladets enkelte bogstaver og al sådan noget) - for at ensrette det lidt mere. Før blev bladet sat med to forskellige skrift-typer (kaldet Times & Helios) for at markere forskellen mellem artikler og fast redaktionelt materiale. Nu er det hele sat med en ens skrift (alt er Times), og forskellen mellem »fast & løst« markeres af de sorte blokke over siderne og at alt fast materiale er sat i 4 spalter mens alt andet er sat i 3 spalter. Det skulle altså stadig være til at finde ud af, og efter min (ringe) mening også se kønnere ud.

Ja, se ud - hvordan ser det nye KS så ud - KULØRT KOMMENTAR vil fast holde til her på sd.2, når der nu ellers er nogle kommentarer. Ligefrem svømmer i breve gør vi ikke, og det har vi heller aldrig gjort. På sd.3 vil man fast finde TEGNESERIE-MARKEDET, alle aktualiteterne fra danske forlag og udgivere, det der før bare var Aktuelt Fra Forlagene. På sd.4, og et par sider frem, rumsterer SERIEJOURNALEN, KS' »gossip« og Kort & Godt afdeling. Dennegang med en spændende nyhed fra Fantomets jungle som et af punkterne på dagsordenen. Derefter følger så bladets artikelmateriale, og det vil selvfølgelig variere en del fra gang til gang - og det også hvad angår artiklernes længde. Dette nr. byder på to stk's. Den ene, og meget lange, om begrebet ILLUSTRERET KLASSIKER, som de fleste vel på et tidspunkt af deres liv har stiftet bekendtskab med. Anders Hjorth Jørgensen står bag den lange artikel, som jo skægt nok nu blir publiceret samtidigt med at Klassiker-begrebet li'som har fået en renæssance både i udlandet og her til lands. Den nye bølge er også kommenteret i Anders' artikel. Den anden, korte, handler om noget så spændende som seriekunstneres dannelse af et regulært »tegneserielav« i USA. Per Vangtogt orienterer om begivenhederne. Derefter følger så resten af bladets faste materiale. VOR SERIE, som vi genoplivede allerede i nr. 31, er med igen ud fra den opfattelse at prikken over i'et i et tegneserie-tidsskrift netop måtte være en god tegneserie. Dennegang præsenteres en finsk serie. Derefter FILM & TEGNESERIER, som dennegang beskæftiger sig med Science fiction og filmen »The Lord Of The Rings«. Alle de forskellige spalter om hvad der sker i det store udland, er nu slået sammen under et, AKTUELT I UDLANDET, med de enkelte lande, der nu måtte komme rapporter fra, som underrubrikker. Dennegang er der nyt så mange steder fra som Sverige, Norge, Finland, Vesttyskland, Holland, Frankrig/Belgien og USA. Anmeldersektionen har også fået ny titel, den hedder nu ANMELDELSER (og man spør undrende sig selv hvotfor ingen har set det geniale i det for lang tid siden), men ellers er alt nu ved det gamle - her anmeldes alt og intet fra nær og fjern. I dette nr. blandt andet de to Runepress-album, masser af franske Dargaud-album, og en stor stak amerikanske Undergrund-hæfter. Helt bagi huserer KIDDES KURIØSE KABINET stadig på uformindsket styrke, og der uddeles raskt væk slag under bæltestedet til alle der skulle komme for nær - så beware.

For nu at få sluttet af - så man kan komme igang med at læse KS - så lad mig lige nævne hvad der ligger og venter af spændende ting sådan lige omkring hjørnet: En artikel om Giudo Crepax - med udgangspunkt i en debat om sex og tegneserier, en præsentation af Hugo Pratt - manden bag Corto Maltese og en længere tema-serie om det danske tegneseriemarked - Signalement Af En Kulørt Branche.

I August kommer det danske tegneseriealbum VALHALLA: Ulven Er Løs, lavet af Hans Rancke-Madsen og Peter Madsen på markedet fra IP. Det kommer heller ikke til at gå helt stille af i KS - det lover vi.

Men bortset fra alt det her - hvad med at skrive en kommentar om det nye KS til Kulørt Kommentar? - For så glæder jeg mig til at læse den.

Torben S. Jensen
Ansh. Red.

Skriv til:
Kulørte Sider
% Torben S. Jensen
Rørmosen 61
4000 Roskilde

KULØRTE SIDER
et blad om tegneseriemediet

REDAKTION
Torben Skjødt Jensen
Rørmosen 61, 2
4000 Roskilde
Tlf. (03) 360091

UDGIVER
Runepress
Krogshøjvej 32
DK-2880 Bagsværd
Tlf. (02) 98 52 27

MEDARBEJDERE
Per Vangtoft
Michael Alring
Ole Munk Rasmussen
Ole Hansen
Anders Hjorth Jørgensen
Rune T. Kidde
Ole Lindboe
Peter Madsen
Niels Peter Roland
Morten Søndergaard
Per Vadmand
Bent Værge
Horst Schröder
Jacob Stegelmann
Thomas Camp
Asger Harlung

LAY-OUT OG MONTAGE
Torben S. Jensen
H. W. Gade
Bente Hansen

ANNONCER OG ABONNEMENT
Bente Hansen, Runepress

TRYK
Stenby Tryk A/S, 1979

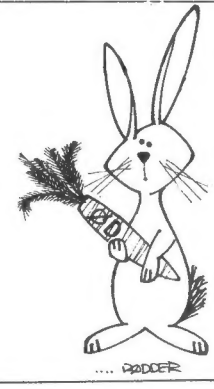

Tegneseriemarkedet

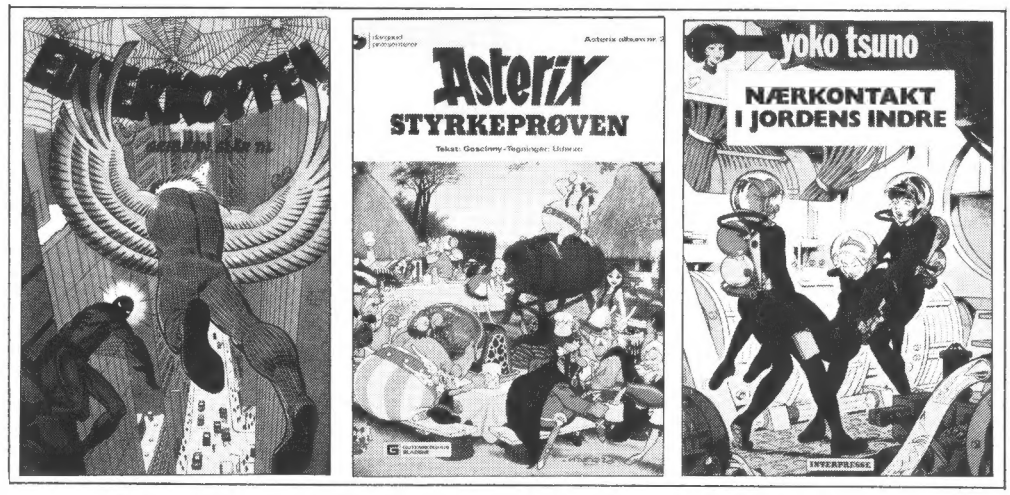

CARLSEN IF

Midt i april udkom en ny titel, KLORO, med to album - Kloro Og De Sorte Rotter & Ingen Spegepølse Til Salamis. Serien er tegnet og fortalt af Raymond Macherot, vhis anden serie - Sibyline - Carlsen som bekendt også udsender. Sammen med Kloro kom også album nummer tre i Jacob's serie BLAKE & MORTIMER - titlen er Det Gule Mærke.

Også allerede udkommet er CONAN album nummer tre. Det betyder igen 80 sider af Barry Smith i farver til 19,50 kr. Dennegang stammer episoderne fra »Conan - The Barbarian« nr. 1, 2, 3 og 5 (USA-Marvelhæfte rækkefølge).

Også udkommet i maj endnu en Marvel-serie. Det er en dansk udgave af Marvels topsælger Spiderman. »EDDERKOPPEN« nr. 1 er i samme stil som Conan-albummene, altså 80 sd. i hæftestørrelse. Gribben Slår Til hedder nr. et - som er nogle ældre historier fra omkring 1967. De har iøvrigt været bragt på dansk før i 1968 af IK. Men denne gang kan man så nyde dem i farver. De er jo af Stan Lee og John Romita. Albummet anmeldes i næste nummer af KS.

Carlsen holder pause med udgivelser indtil efteråret.

INTERPRESSE

I april kom LUCKY LUKE-album nr.34, Den Syngende Tråd, hvilket var det sidste album Goscinny nåede at skrive - og det er så i maj måned blevet fulgt op med album nr.35, som indeholder de to allerførste Lucky Luke-serier nogensinde lavet, af Morris alene i 1946 - historierne er Arizona (som er titelserie) og Dick Diggers Guldmine.

Også ude i april: NATACHA nr.5 - Den Gale Maharajah af Walthery (plus en kort epilog, hvor seriens tegner præsenterer sig selv) - dette album er anmeldt i dette nummer af KS - MAX JORDAN nr.2 - Popain og Gamle Malerier, fortsættelsen af album nr.1 FLUGTEN - de anmeldes begge i næste nummer af KS - TIM & THOMAS nr.1 - Skyggen uden Krop, af Tillieux (tekst) og Will (tegn.) - den er tidligere præsenteret på dansk (også fra IP) i TRUMF-serien - MINI-ALBUM nr.19, med BASSERNE - DANSK MAD nr.1, masser af Don Martin og Aragones plus andet håndplukket fra den amerikanske original-hæfte anmeldes i dette nummer af KS, med BLONDIE (som man jo også kan møde i månedshæftet Basserne) - og så selvfølgelig SØREN SPÆTTE-album nr. 2 - Lykkevandet, tegnet og fortalt af Freddy Milton med en lille håndsrækning fra producer Henning Kure og brorman' Ingo Milton - mere om dette album i næste KS.

I maj udkom to album-nyheder. BLÅFRAKKERNE, belgisk humør-western i Lucky Luke-stil - album 1 hedder Yankee-Kosakkerne. Den anden nyhed, YOKO TSUNO (udtales ifølge pålidelig kilde Joko-suno), er også belgisk, selvom hovedpersonen er en ung japansk pige. Albummet, som er forfattet og tegnet af en vis Roger Leloup, bærer titlen Nærkontakt i Jordens Indre. Skal man sammenligne denne serie med noget allerede på markedet, må det vist meget naturligt blive Natacha.

Maj måned bød også på PRINS VALIANT-album nr.15, Greffrey Arf (som er titlen) - MAD pocketbog nr. 4 med titlen - Om Hævn... eller hvordan man piner sine plageånder - og så (selvfølgelig) en Illustreret Klassiker - go'e gamle gennemtæskede De Tre Musketerer frit efter Dumas (læs mere om dette hæfte i dette nummers artikel om Ill. Klassikere).

WINTHERS FORLAG

TARZANS SØN hedder en ny titel. Men man kan da kende den igen, det er nemlig Korak-hæftet med nyt navn.

I slutningen af maj og i begyndelsen af juni udsender forlaget 4 albums. Det ene hedder Livet i Vildmarken og er skrevet af den kendte (?) Jack London - altså et slags Illustreret Klassiker-album (se dette nummers store feature-artikel).

De tre andre er belgiske og stammer oprindeligt fra forlaget Lombard. En detektivserie, Bruno Bracil (kendt fra Fart & Tempo/Tempo) nr. et af William Vance/Lois Albert. Brockmagerne nr. et, Fantom-Gangsterne afChr. Vanayer/A.P. Duchateau. Og sidst I Dødens Skygge af de herrer Danny/Van Hamme.

NAVY, ARMY, RAF som gik under fællesbetegnelsen DEN STORE KRIGSSERIE går ind med nr. 8.

GUTENBERGHUS

I april måned kom de to Walt Disney klassikere BAMBI (i anledning af den danske re-premiere på filmen) og ONKEL JOAKIM & DEN GALE PROFESSOR, 2. udgave af det kendte Barks-eventyr. Desuden HAGBART-album nr. tre - Jorden Er Flad - hvor Dik Browne's gæve viking får besøgt alle jordens fire flader, og iøvrigt vendt op og ned på alt, hvad der hedder normal serielæsning. I slutningen af april kom også ASTERIX nr. 24 - I Belgien på fransk, Styrkeprøven på dansk - begge udgaver anmeldes i dette nummer af KS. Den gode nyhed til alle Asterix-fans er at GB til efteråret, med start i september, påbegynder genoptrykene af alle Asterix-albums - håndtekstet, nybearbejdet, aktualiseret. Der skal, åbenbart, komme en 2-3 stykker årligt. Den nærmeste fremtid, altså maj & juni, vil byde bl.a. på Jumbobog nr. 29, Anders And Gavehæfte nr. 34 og FEDTMULE & KLASSIKERNE nr.8 (med Odessy's som udgangspunkt) fra Disney-afdelingen - og så IZNOGOOD album nr.6. Hen på efteråret vil der blive budt på et par genoptryk, UMPAPA af Goscinny/Uderzo og Western-klassikeren Den Sidste Mohikaner (anmeldt i KS 21/22, og så BLUEBERRY album nr. 7 og 8 (10. september).

RUNEPRESS

I slutningen af april fik Runepress så udsendt sine to første tegneserie-album - begge i et oplag på 4000 expl. - Det drejer sig (som bekendt, formodentlig) om Rich. Corben's Uhyret Fra Wolfton, som stammer fra det amerikanske undergrundshæfte Grimwit, og Berni Wrightson's/Len Wein's Swampthing - albummet indeholder den allerførste korte Swampthing »story« (altså den, der dannede springbrættet til hele sagaen), en artikel om serien af Anders Hjorth Jørgensen (begge dele er tidligere trykt i KS-forgængeren Nemo) og så selvfølgelig sagaen's første episode Alex HollandsSære Skæbne - begge album anmeldes i dette nummer af KS.

Under forberedelse, med henblik på udgivelse til efteråret, er et KULØRTE SPECIALSIER med titlen Herge's Oplevelser: 50 år med Tintin.

UNDERGRUNDEN

Et af Tegneserieforbundets underafdelinger (kært barn har mange navne), Kollektivforlaget Balder & Brage, er barslet med nr. 1 af deres (efter sigende) mest stabile udgivelser PÅ STRIBE - nr. 0 udkom i efteråret 78. Dette

forts. s. 31

Seriejournalen

Se, det måtte jo ske. Sidste efterår blev giftermålet endelig en realitet, men på den måde klarer man jo ikke alle problemer. Når *Fantomet* ligefrem kan gifte sig, så må det jo også betyde at man kan risikere at helten blir gammel (ægteskab kan være en barsk affære skulle jeg hilse og sige). Men, junglefans, frygt ej - fra det store USA kommer det glade budskab - *Diana er gravid.* Så nu holder alle hengivne fans verden over vejret og håber på at det skal blive en dreng - en *lille-Fantomet* (Walker jun. ikke?). Den eksakte dato for fødslen har man endnu ikke kalkuleret sig helt præcist frem til, men meget over 9 måneder efter brylluppet kan der vel ikke gå. Eller har vi helt misforstået ham Fantomet?

Freddy Milton har længe gemt sig godt væk ovre i Jylland (nærmere betegnet ved Viborg) hvor han har siddet og produceret Søren Spætte (IP), Anders And (til Holland), Carl Barks & Co. & Sejd (på eget forlag) og oversat/tekstet album til forskellige danske forlag (fremdeles IP og Carlsen) - åbenbart har han gemt sig længe nok, i hvert fald flyttede den go'e Milton i maj måned til hovedstaden - og det sku' efter sigende være en forteelse af længere varighed. Velkommen.

Den danske Science Fiction Cirkle er barslet med et nyt nummer af *PROXIMA-Dansk Science Fiction Tidsskrift.* Det er *nr. 19* i rækken, og det er dateret Marts 1979. Nummeret, som er i to sektioner, indeholder en hel sektion om Erwin Neutzsky-Wulff (den ensomme ulv i dansk Sf), mens 2. sektionen bl.a. byder på artikler om Jules Verne, bibliotekers holdning til Sf. (med paralleller til biblioteksdebatten i KS 28), anmeldelser (bl.a. af tegneserierne DEN, STARWARS 2, NÆRKONTAKT . . . og filmen Superman (gud, er der lavet så'n en, red.)). Proxima 19 er på 74 sd. og koster 22,50 kr. Bladet fås fra *SFC, Brøndbyvestervej 142, 2600 Glostrup, Giro: 3 26 19 48.*

Nyt fra Fantask:

Berni Wrightson, ham med Swampthing og masser af Warren/Gru materiale, er som (nogen) bekendt en både dygtig og populær herre. Så når der endelig kommer sager på markedet af/fra ham, så er det med at være om sig før herlighederne er udsolgt. To meget flotte udgivelser nåede hylderne hos Fantask i vinterens løb: *THE BERNI WRIGHTSON CATALOG* er et 18. sd. hæfte, kartonindb., som baserer sig på en udstilling, The B.W. Exhibiton, der blev afholdt på New York Comic Gallery i oktober 1977. Med andre ord en slags yderst detaljeret udstillings-katalog (bravo, -red.). Her kan man se uddrag af tegneseriesider, bogillustrationer, forsider osv. Alt nøjagtigt krediteret og kommenteret af Wrightson selv. Og så omslaget: En lækker og flot farvelagt forside og bagpå en side af serien Purple Pictography som Wrightson lavede sammen med Vaugh Bode - også i flotte farver. Hæftet koster 15,- kr. *TALES YOU'VE ALL SEEN BEFORE...BACK FOR MORE* er hele 68 sd. helliget Wrightson. Hovedparten af serierne stammer fra bogen Bedtime Stories som kom ud for en 5-6 år siden, og som selvfølgelig er udsolgt forlængst. Her er de så igen, dennegang suppleret af et par stykker som aldrig har været trykt før, i ny flot indpakning med et forord af Eric Kimball. Og så koster herligheden endda kun 49,50 kr. Alle serierne stammer tilbage fra 1970-71, og selv om Wrightson ikke på det tidspunkt manifesterer en så udpræget visuel kraft som den vi ser idag, så er han meget spændende at læse og se på. - Men ... la' vær med at send trusselbreve hvis begge udgivelser er udsolgte.

Slutteligt skal det fra Fantask nævnes at butikkens *niende katalog* nu er udkommet med de sædvanlige spalter af bøger, albums, hæfter, posters osv. Dennegang er katalogets illustrationer tegnet af Mark Borello, og det er sådan en skønsom blanding af lidt og hvert (og meget andet) - lidt Smith og Jones osv. Hyggeligt ser det da ud. Iøvrigt koster Anders And og Co. nr. 1 1949 500,- kr. idag. - Og det er ikke en and.

Nyt fra Runepress:

Et *andet* af halvfjersernes store »boom« har fundet sted inden for det man i USA kalder *Art-books* (kunst-bøger ?). Specielt efter fremkomsten af de store Science-Fiction film (Starwars osv.) er der kommet gang i udgivelsen af en slags Sf-billedbøger - interessen er åbenbart enorm og titlerne mangfoldige. Hos Runepress finder vi idag en hel del:

- *FRANK KELLY FREAS: THE ART OF SCIENCE FICTION,* er historien om og af et af de mest veletablerede, mest benyttede og dygtige navne indenfor Sf-illustreringen. Bogen på 120 sd. (de fleste i farver) indeholder mange af de bedste illustrationer Freas har udført (til omslag, noveller - romaner, malerier, reklamer, pladecovers osv.) kommenteret af ham selv. Bogens forord er iøvrigt forfattet af Isaac Asimov, bekendt herre af Sf-fans. En spændende og læseværdig bog i alle henseender. Prisen er 73,- kr.

- Overflødighedsprodukter finder man dog også i stor stil i denne specielle genre og *HARRY HARRISONS: MECHANISMO* snerper i mistænkelig grad der hen ad. Bogen favner bredt og registrerer i stort antal usædvanlige typer rumskibe, robotter, våben,

MIN OPFINDELSE ER KLAR TIL AT KOMME I DERES VANDSYSTEM, HR. GENERAL
ØH... FINT!
SAN PUEBLO ER DEM DYBT TAKNEMMELIG, DR. VITALIUS. VI HAR BESTILT EN STATUE AF DEM.
EN STATUE? HVOR REMARKABELT
MEN LAD MIG NU SE DEN VÆSKE...
DEN GENERAL VIRKER NU IKKE SÆRLIG TILLIDSVÆKKENDE.
VÆR VENLIG AT FØLGE MED OP TIL HUSET.
JEG MÅ VIST HELLERE FORBEREDE OS PÅ ET PAR OVERRASKELSER
ER VÆSKEN HER?
JAMEN FØRST MÅ JEG DA VISE DEM MIT LABORATORIUM
DET KAN VI ALTID LAVE ET MUSEUM TIL. MEN VIS MIG NU VÆSKEN
HVORFOR STILLER DE TO BAVIANER SIG NU VED HOVEDINDGANGEN?
JEG HAR LIDT SMÅTRAVLT, VÆSKEN, KÆRE DR. VITALIUS
HEROVRE, HR. GENERAL
HER ER ALTSÅ VIDUNDERSTOFFET DER KAN SKÆNKE MIG - ØH - MENNESKEHEDEN EVIGT LIV!
FANTASTISK!
OG SÅ VIL JEG GERNE HAVE DERES FORMEL PÅ VÆSKEN, KÆRE DOKTOR
FORMLEN? UMULIGT!

Danmark er et lille land - dermed antydet at det skulle være til at overskue. Den danske tegneseriebranche er til at overskue - hvem der er hvem, hvor og hvornår. Fanbevægelsen, den hårde kerne af folk som er meget aktive er også til at overse - endda så meget at den tit af udestående beskyldes for at være alt for indadvendt, sekterisk osv. - alligevel kan man overraskes (og i allerhøjeste grad). Nu f.eks. KS-medarbejder Ole Munk Rasmussen. Han er en helt fin og dygtig fyr, har skrevet mangen en god artikel og anmeldelse til dette blad (tag f.eks. hans Mezieres-intw. i efteråret 78 på Tegneseriefestivalen - trykt i KS 28, og hans mange interessante Hugo Pratt anmeldelser), har oversat og tekstet serie-album også til UG - men at han også skulle medregnes til eliten af danske serietegnere var vi vist ikke mange der anede. Gennem flere år (i dyb tavshed) har han inket Werne Wejp Olsens daglige»Felix«-strip, som har været at læse i Politiken, og det er nu resulteret i at Ole midt i april måned overtog jobbet som tegner fuldstændigt - velkommen til overfladen Ole, og held og lykke med Felix fremover.

rumbyer og andet fantastisk væsen. Tekst er der ikke så forfærdeligt meget af, det meste er overladt til illustrationer, hvoraf de fleste da selvfølgelig også er meget lækre at se på (og meget flot reproduceret). Foruden dette indeholder bogen også en hel del »file print-out« - så kan man ned til mindste detalje erfare sagernes sammensætning - og gå i gang med byggeriet hvis man sku' have lyst og evner i den retning. Bogen koster 80,50 kr. og er på 120 sd.

ROBERT SHECKLEY'S: FUTOROPOLIS opererer med et (om muligt) endnu mere lukket univers end Mechanismo - her drejer det sig nemlig udelukkende om de mange »ikke eksisterende byer i Sf og Fantasy«. Atter en bog hvor det først og fremmest er illustrationerne der tæller, og her er der da en hel del at hente også for tegneserieinteresserede. Man kan bl.a. støde på Mezieres, Druillet og go'e gamle Jens Lyn. Også for Sf-filminteresserede er der spændende ting, bl.a. en del om Frits Lang og hans klassiker Metropolis. Bogen er på 160 sd., som sædvanligt med en lang række lækre farvesider, og koster 89,- kr. - Og jo, såmænd - så er der *TOLKIEN*. Som de fleste vel ved

så er eventyret om ringen »Ringenes Herre« (The Lord Of The Rings) blevet filmatiseret af Ralph Barshi (ham med Frits The Cat, Heavy Traffic og Wizzard - se iøvrigt Film & Tegneserier-spalten i dette nummer, -red.) - hvad knap så mange ved er at også *Hobbitten* (The Hobbit) er lavet som tegnefilm. Det blev den for snart to år siden, som halvanden times Tv-special forestået først og fremmest af de herrer *Arthur Rankin Jr.* og *Jules Bass*. Filmen fik i USA overordentligt pæne anmeldelser (i modsætning til Ringenes Herre som har fået et ordentligt hak i tuden), og det er jo nok årsagen til at Ballantine Books nu satser på denne meget smukke »de-luxe« udgave af Tolkiens bog med over 250 illustrationer (og de fleste i flotte farver) fra filmen. Er man ikke kommet igang med Tolkien endnu, har man lyst til en stor oplevelse på en ny måde, så prøv denne udgave - teksten er uforkortet. Bogen koster 89,- kr. og er hver krone værd. Iøvrigt må TV-filmen da lige være sagen også for dansk TV...

- ARIEL, THE BOOK OF FANTASY, er i denne sammenhæng to ting - Artbook og tidsskrift. Og sørme da meget fornemt i begge henseender - faktisk også den her tand for meget i begge henseender. Omslag i guldtryk, ovenud udsøgt farvetryk på ecellent papir og en meget smuk typografi - hvis begrebet »overæstetisk« virkelig eksisterer bør det påklæbes denne udgivelse. Indholdet er noveller (mest udi Sf og Fantasy), digte og Interviews med forfattere. Mange af illustrationerne er meget smukke - men ligefrem overvældende interesse for materialet kan være svær at mobilisere. Ariel, *Volume Four* (nummer 4) koster 79,- kr.

Så, nu må vi jo ikke glemme Anders And. I USA har man netop fejret Mickey Mouse's 50 års jubilæum - i kølvandet er fulgt udgivelsen af diverse kvalitets-Disneyserier, der i blandt 3 Carl Barks hæfter i en serie der hedder *DYNABRITE COMICS*. 48 sd. i farver, kartonindb. i normal Donald-størrelse og selvfølgelig ikke særligt fikst farvelagt. *Hæfte 1* indeholder som hovedserie The Golden Helmet, og som udfyldning The Lost Peg Leg Mine (10 sd.) og The Dogcatcher (6 sd.) - begge små perler. *Hæfte 2* indeholder som titlen Daisy & Donald - Seven from Diasy's Diary antyder 7 korte episoder fra Andersine's Dagbog - det er ikke de store højder Barks svinger sig op på her - og så er det vist endda pænt sagt. Kors i hytten - hvad kunne en kvindegruppe ikke få ud af det her (ikke småting så sandelidt). *Hæfte 3* indeholder som hovedserie Uncle Scrooge & The Golden Fleecing (en længere serie fra tiden da Barks i sine serier var uovertruffen - her er mystiske bevingede damer, en stor grøn drage, og så selvfølgelig en fuldstændig genial Grønspættebog - og udfyldningshistorien er Billions In The Hole - det er den med formindskningsapperatet der pludselig får gjort både ænder, bjørnebanditter og Joakim's pengetank til myre-mad. Hæfterne koster 8,50 kr. pr. stk.

Flere ænder - hos Runepress finder vi også det hollandske Anders And/Donald Duck. Bladet er blevet lovprist overalt de senere år hvor rettroende Donaldister (og velsagtens andet godtfolk) nu bevæger sig, så lad os lige gøre det en gang til her i KS. Foruden Carl Barks (reprints, nyudgivelser - lange og korte i en skøn sammenblanding) og den sædvanlige (gode) amerikanske garde (gamle Mickey, Donald og Lille Stygge Ulv-serier) kan man finde vor lokale (funny animals?, -red.) Freddy Milton og Christian

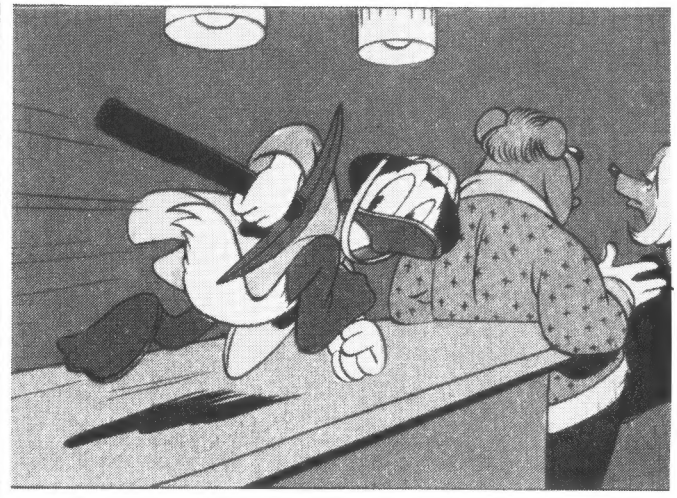

Hagen i bladet, sammen med hollandske trumfkort som Dan Jippes og Fred Julsing. Også Vicar - som tegner det meste af danske Anders And idag - bruges flittigt i Holland. Og det er heller ikke Disney-serier det hele - som udfyldning finder man altid et eller andet spændende - f.eks. kan man jævnligt støde på Gammelpot. Det hele ser også så pænt og nydeligt ud - først og fremmest p.gr. af en uovertruffen farvelægning. Men også forsiderne bør ha' et par ord med på vejen - mange af dem er li' så uovertrufne (og de fleste af de bedste er iøvrigt af Dan Jippes).

HOLLANDSK DONALD DUCK fås i 3,- 6,- 12 måneders abbonement hos Runepress. Priser: 87,75 kr. (13 nr. -3 mån.) - 169,- kr. (26 nr. - 6 mån.) og 325,- kr. (52 nr. -12 mån.). - En hel del ældre numre findes stadig på lager.

RICHARD CORBEN er alle vegne i øjeblikket - vi har fået DEN på dansk fra Winthers forlag. Uhyret Fra Wolfton fra Runepress (os oss', ikk'?, -red.), han er i Heavy Metal og i 1984 - men han er osse god. Warren har samlet en hel lille bog på 80 sd., *THE ODD COMIC WORLD OF RICHARD CORBEN*. og den indeholder en samling af det bedste »Underground« manden har stået for. Der er hentet materiale fra hæfter som Hot Stuff', Grimwit, Fantagor og Slow Death. Specielt fremhæves skal episoden »How Howie made it in the real world« (tidligere trykt i danske Milton's Sejd) og farveserien »C-Dopey« (en milepæl i amerikansk undergrund). Beklageligvis er bogens tryk et ømt punkt (det er faktisk ad H..... til) men man kan vel ikke forlange alt for 39,50 kr. Inkluderet i den pris er et smukt forord af Will Eisner (Spirit).

Erotik & Tegneserier - til tider endda ren pornografi - også det hører li'som sammen. Herhjemme kender vi jo »Cassanova Johnny« og alle de rappe piger fra »Sally« (begge pseudo-IP udgivelser), henholdsvis Italienske, Spanske og Wally Wood'ske udgydelser. Men der findes jo meget mere - i Italien f.eks. fabrikerer man pornoserier på samlebånd og de udgives i pocketbog-format, i Frankrig foregår det i højere luftlag - som f.eks. Metal Hurlant og Circus - og hvem kender ikke navne som Pichard, Forest (Barbarella), Gotlieb, Tardi, Druillet, Annie Goetzinger, Giuodo Crepax (O's historie), Crumb og Corben (fra den amerikanske undergrund), Vampirella osv. ... Alt dette (og meget mere) kan man læse en masse om i *MICHEL BOURGEIOS: EROTISME ET PORNOGRAHIE DANS LA BANDE DESSINEE* (erotik og pornografi i tegneserier) - selvfølgeligt såfremt at man kan læse fransk (-det er nemlig en bog på fransk, -red.). Bogen er fra Editions Jacques Glenat i Grenoble, og en stor og fyldig bog, rigt illustreret (så er der også noget for husarerne) og den 160 sd. store bog indeholder også et større navneindex. God som supplerende læsning til den tyske »Frauenbilder« (som netop er kommet hjem - læs mere i næste KS). Der sku' stadig være et par eksemplarer af bogen tilbage på lager.

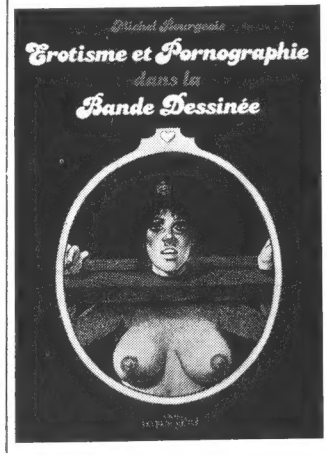

Peter Madsen, som man kan træffe i Søren Håkanssons flotte farver hver uge i Billedbladet har et par go'e ting at se frem til - foruden altså sin eksamen (PM læser medicin på første år på Kbh. universitet) er det meningen at VALHALLA skal udkomme til august, og til efteråret har Runepress portfolio nr. 2 - det første kom i 1976, og det var masser af trolde af Henning Kure (serieproducer på IP).

Til slut jubilæum:
Interpresse fylder her i foråret 25 år. I den anledning skriver pressekonsul på IP, Carsten Søndergaard, i Seriemagasinet: - »Under små forhold, med en enkelt lille trykmaskine begyndte udgivelsen af blade som Wild West med Kaptajn Mickey-serien, Prærieserien med Davy Crokett og så Akim. De udkom i et format der for længst er borte: En stribe på hver side, altså samme bredde som SM, men kun en trediedel af højden. De første numre af de tre serier kunne man købe engang i 1954 for den formidable sum af 30 øre«.

Tjah, der er uvilkårlig sket et eller andet sidenhen, ikke bare med priserne og formatet. IP idag er Danmarks store tegneserieforlag, og ikke få er forlagets hæfte- og albumtitler. Også fra KS skal lyde et tillykke til forlaget og udgiver Arne Stenby - og li'så god vind fremover.

APROPOS »DANSK MAD«
(Udgivet af Interpresse, 1979 -)

Crazy-magasinet »Mad« udkom første gang i 1952 i samme udstyr og format som tegneserieforlaget EC's øvrige udgivelser, »Tales From the Crypt«, »Schook Suspenstories«, »Weird Science«, »The Haunt of Fear«, »Two Fisted Tales« og »Frontline Combat«. Tegnerne fra disse hæfter gik igen i »Mad«, bl.a. Jack Davis, Wally Wood, Bill Elder og John Severin. Redaktør var Harvey Kurtzman. Da EC måtte stoppe alle sine voldsomme og uhyggelige udgivelser i 1956 p.gr. af deres uamerikanske, politiske indhold, overlevede »Mad« som det eneste.

Omkring 1960 ændrede hæftet karakter. Numrene 1-23 rummede hver 3-4 7-8 siders satirer, ofte med udgangspunkt i en fiktionsgenre, samt et par mere eller mindre vanvittige Basil Wolverton-væsner og af og til korte episoder i stil med »Scenes We'd like to see!« Med nr. 24 blev formatet større, farvetrykket blev afløst af en udmærket sort/hvid trykning (med gråtoner), og de 7-8 siders episoder blev afløst af en blandet landhandel, som rummede tegneserier, længere tekststykker (illustrerede!) og cartoons. Alt med udgangspunkt i sider af amerikansk hverdag og med satiren og det rablende vanvid som fællesnævner.

Af de »gamle« tegnere er Jack Davis tilbage. Efter nr. 24 er tegnerstaben efterhånden kommet til at rumme Mort Drucker og Angelo Torres (speciale: film- og TV-satire), Dave Berg og Paul Coker Jr. (speciale: the american way of life - i dag), Al Jaffee og Don Martin (speciale: rablende vanvid) samt Sergio Aragones (speciale: humor). Redaktøren har siden nummer 29 været Al Feldstein.

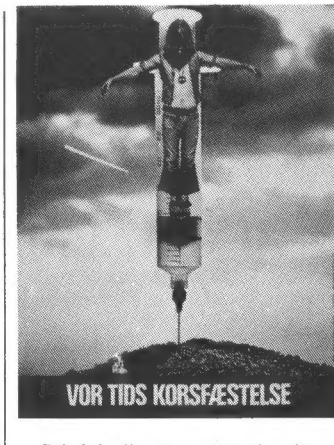

Selvfølgelig har »Mad« fået mange efterlignere, bl.a. »Cracked« (med John Severin som bidragyder), »Sick« og »Crazy«, men uden at de på nogen måde har kunnet leve op til forbilledet.

I Danmark udkom »Mad« en årrække i begyndelsen af 60erne, forøvrigt med Stig Jensen - ham med »Illustrerede Klassikere« - som ansvarshavende redaktør. De første to årgange udkom med titlen »Gas«, men da Preben Kaas (for en meget kort bemærkning) blev ansat som redaktør, skiftede det titel til »Mad«. Forøvrigt rummede udgivelsen i de sidste par år danske bidrag ind imellem de amerikanske.

Nu har Interpresse bestemt sig til at forsøge igen med et »Dansk Mad« efter først at have »undersøgt« markedet med tre »Madpocket«-bøger. De rummede Don Martin- og Aregones-stof, og det er også disse to vidt forskellige humorister, som optager mest plads i »Dansk Mad« nr. 1 (se iøvrigt »Kulørte Sider« nr. 23 og 31, hvor disse tegnere er behandlet). De optræder i selskab med Wrohials vanvittige spionparodi »Spy vs. Spy« (her: »Skæg og blå briller«), en ikke videre morsom afdeling om skateboards af Paul Peter Porgas og tegneren Bob Jones, samt to af Al Jaffees mere afdæmpede satirer om upassende udbrud og genbrug.

Selvom det amerikanske »Mad« efterhånden virker som et smart rutineprodukt (uden »sjæl«), er der også gode ting at hente. Dem har man forstået at finde frem til dette første nummer. Forhåbentlig fortsætter man denne redaktionelle linie i fremtiden. For det er vel ikke kun for at lokke kunder til, at Don Martin og Aragones har fået det store ord i starten?

Anders Hjorth Jørgensen

»Mad«-redaktøren Al Feldstein har sat sin tegnerstab i gang med at portrættere EC-guruen, tegneserieproducenten William M. Gaines. Blandt tegnerne finder man fra venstre Jack Davis, Norman Mingo, Aragones, Jack Rickard, Torres, Nick Meglin, Bob Clarke, Mort Drucker, Wrohial, George Woodbridge, Jaffee, Leonard Branner, Paul Coker Jr., David Berg, John Putnam og Don Martin. Hver især har tilsyneladende tegnet sig selv på denne midterside hentet fra en tidligere »Mad«-årskalender.

Illustrerede KLASSIKERE

Det respektable tegneserieprodukt

af Anders Hjorth Jørgensen

»Illustrerede klassikere« hedder et af Interpresses seneste seriepåfund, og det må endelig ikke forveksles med Stig Jensens opfindelse fra 1955. IP-udgivelsens to første numre er »De Tre musketerer« og »Tyve år efter«, og mage til sjusket og talentløs klassikerbearbejdelse i tegneserieform skal man lede længe efter. Hvis det er de samme anonyme spaniere, som står bag sereiens nr. 3 og 4 - »Don Quijote« og »Marco Polo« - skal man vist ikke spå den en lang levetid.

Det kan ikke undre, at Interpresse starter en sådan udgivelse netop nu, hvor både Carlsen, Leska, Lademann, Winther og Gutenberghus sender og har sendt klassikerillustrationer på markedet - selv Irma har forsøgt sig i denne boldgade. De gamle klassikere har til stadighed ladet sig overføre til diverse andre medier - og ofte med succes - så netop nu, hvor tegneseriemarkedet ekspanderer voldsomt, må det være den naturligste ting i verden for forlagene endnu engang at gøre et forsøg på at få kommerciel succes med klassikerillustrationerne.

Og se så, hvad det er blevet til under dække af betegnelser som »kulturarv« og »udødelige skildringer«, påstande om at »man har lagt et stort arbejde i at gøre de historiske billeder så autentiske som muligt helt ned til den allermindste detalje«, og benovet begejstring for kunstnernes påståede studier af maleri, skulptur, freskomaleri og scenografi på anerkendte akademier!

Lademann udgav en meget sødladen »Alice i Eventyrland« i Super-serien-senior, og denne fransk-belgiske version med manuskript af selveste Greg kommer ikke til at sætte sig bemærkelsesværdige spor i tegneseriehistorien. Det kommer Ramon de la Fuentes versioner af »Robin Hood« og »Skatteøen« - udgivet sidst i 1978 - vist heller ikke til. På trods af at »bogen om Robin Hood er en bearbejdelse i tegneserieform, der afspejler alle menneskelige, politiske og samfundsmæssige værdier i Robin Hoods personlighed«! Nå, men måske hører forordet hjemme i en anden Robin Hood-udgave, for man aner ingen menneskelige værdier bag de udtryksløse papfigurer, som befolker handlingen, og derfor er det også svært at få øje på politiske og samfundsmæssige værdier. Myten er den traditionelle, manglen på logisk konsekvens åbenbar, handlingen hæsblæsende!

Forlaget Leska lagde voldsomt ud med »Jippo« og rædslen »Tom Fart«, og kastede sig så over klassikerne. I serien »Århundredets eventyrere« udkom en ulæselig version af Salgaris trivial-klassiker »Den sorte pirat« og med serien »Tegnede klassikere« forsøgte for-

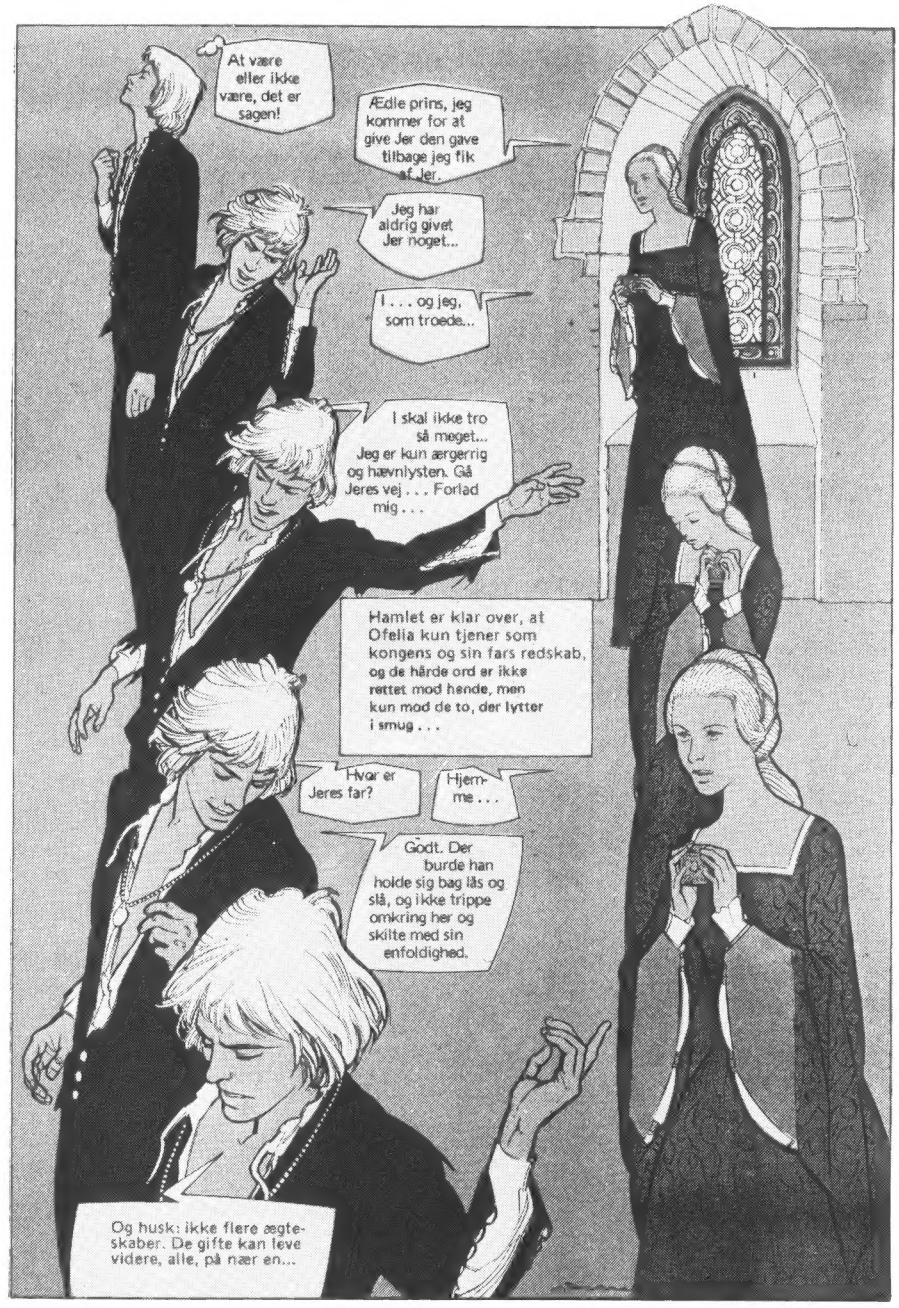
At være eller ikke være, det er sagen!
Ædle prins, jeg kommer for at give Jer den gave tilbage jeg fik af Jer.
Jeg har aldrig givet Jer noget...
I . . . og jeg, som troede...
I skal ikke tro så meget... Jeg er kun ærgerrig og hævnlysten. Gå Jeres vej . . . Forlad mig . . .
Hamlet er klar over, at Ofelia kun tjener som kongens og sin fars redskab, og de hårde ord er ikke rettet mod hende, men kun mod de to, der lytter i smug . . .
Hvor er Jeres far?
Hjemme . . .
Godt. Der burde han holde sig bag lås og slå, og ikke trippe omkring her og skilte med sin enfoldighed.
Og husk: ikke flere ægteskaber. De gifte kan leve videre, alle, på nær en...

De Lucas effektjagende og krukkede version af »Hamlet«

Tre første-udgaver af »Classics Illustrated«. No. 53 og no. 63 med forside og indhold af Henry C. Kiefer, no. 71 med forside og indhold af Alex A. Blum. No. 53 udkom aldrig i Danmark - det gjorde de to andre imidlertid, men med nye forsider og indhold.

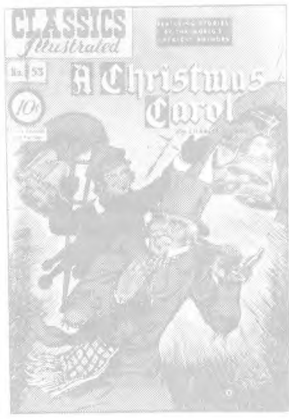

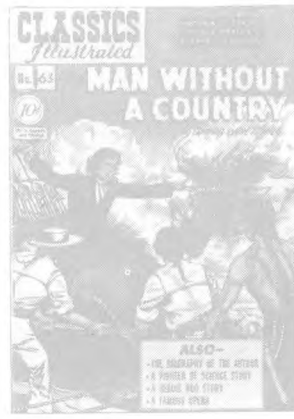

laget for alvor at blive respektabelt. Som første bind udkom »Shakespeare-stykker som tegneserier« - den prisbelønnede (!) italienske arkitekt (!) Gianni De Lucas krukkede og totalt uoverskuelige og misforståede bearbejdelse af »Hamlet«, »Romeo og Julie« og »Stormen« (sidstnævnte - ak og ve - amputeret til 24 sider). I for- og efterord kunne man læse:

»Mange mennesker, der har læst eller set Shakespeares berømte skuespil, vil nok tænke, at det er helt umuligt at omsætte dem til tegneserier. Andre vil synes, at det virkelig er en meget forkert og forkastelig tanke, men originalværkerne virker nu så poetiske og så maleriske og så stærke, at forsøget før eller siden måtte gøres.

Alle de mange spændende hændelser og alle de mange stærke menneskelige følelser, der kommer til udtryk i litteraturens store værker, har jo også til alle tider inspireret billedkunstnerne.

Franskmanden Gustave Doré (1832-83) påtog sig den opgave at illustrere verdenshistoriens mesterværker. Resultatet var også al ære værd, og hans arbejde står den dag i dag som noget ganske enestående, men et enkelt billede har alligevel ligesom sin begrænsning, fordi alle bevægelser og detailler fryses fast, så de stivner i en bestemt form.

Shakespeares tre store skuespil som tegneserier ... Det kan næsten virke som en helt urealistisk tanke, og man kunne vel næppe heller have løst opgaven efter den gængse tegneserierecept, men Gianni De Luca, der har lavet illustrationerne her, er også gået et skridt videre. Han har brudt rammerne for de enkelte billeder, der ligesom fastlåser handlingen, og så har han med opbud af al sin fantasi prøvet at løse problemet på en helt ny måde, så bevægelserne, sindsstemningerne, ansigtsudtrykkene og alle de mange detaljer rigtigt bliver levende i helhedsbilledet. De tidløse linier, de fængslende begivenheder, de stærke menneskelige følelser og sprogbilledernes udtrykskraft i Shakespeares digterord har fundet en ny og fornyende spændende gengivelse.«

Vil det være forkert at tale om »kulturfims«, »øregas« og »tomt pral« efter en sådan svada? Resultatet er blottet for dynamik, drama, poesi og tragedie. Forsøget på at skildre scenens dramatiske forløb har gjort »Hamlet« og »Romeo og Julie« til grimasserende farcer og »Stormen« til et resumerende, glansløst appendix. I sin iver efter at gøre sine tegneserier levende overser De Luca ganske, at en række veldisponerede og udtryksfulde billeder med ubrudte Shakespeare-citater ville have virket langt stærkere end helsider med personerne i »dramatiske« forløb og shakespeare-tekstbrudstykker spredt ud over siden med gavmild hånd. De Luca kunne have lært en hel del af en vis Alex A. Blum - men mere om ham senere!

Efter at have udgivet en amputeret version af Stevensons mesterværk »Kidnappet« ophørte Leska tilsyneladende med at eksistere. Ihvertfald bærer det skrækkelige »Ben Hur«-album, som udkom i april i år, og som var annonceret i Shakespeare-flippet, forlagsbetegnelsen Winther.

»Shakespeare«, »Kidnappet«, »Ben Hur« og Gutenberghus' »Den sidste mohikaner« er alle produkter fra Epipress i Milano. Det samme er Carlsens Jules Verne-serie, som foreløbig indeholder »Kaptajn Grants børn«, »Den hemmelighedsfulde Ø« og »Zarens kurer« - tre kompetente gengivelser af de originale underholdningsklassikere. En stor del af skylden for at netop disse opleves som værende hæderlige gengivelser af romanforlægget og dets intentioner, skal nok lægges på Franco Capriolo. Han er ikke den store, originale, dynamiske tegneseriekunstner, men han er en god håndværker, som får miljøer, klædedragt, tidsbillede, personer til at fremstå klart i læserens bevidsthed. Det må være oplagt at sammenligne hans »Zarens kurer« med Gutenberghus' »Den sidste mohikaner«, tegnet af Alarico Gattia. Begge bearbejdelser er foretaget af Roudolf, men sidstnævnte falder til jorden på grund af tegnerens alt for løse, skitseagtige stil.

Den bedste klassikerillustration, som er på markedet netop nu - hvis man altså lige ser bort fra forlaget Tiderne Skifters tegneserieversion af »Det kommunistiske manifest« med titlen »Et spøgelse går gennem Europa« - skal underligt nok ikke findes i kioskerne eller hos boghandlerne. Den skal findes i supermarkederne - dvs. i Irma. Det drejer sig om manuskriptforfatteren Carlos A. Cornejos og tegneren Chiqui de la Fuentes morsomme og levende overførsel til tegneseriemediet af »Baron von Münchhausens eventyr« og »Alladin«. Grunden til, at resultatet er blevet så godt, er, at man her ikke har følt sig bundet af diverse forbilleder eller af de oprindelige historier. Fuente og Cornejos har først og fremmest ville fortælle et par morsomme og underholdende tegneserier i karikeret form, og her har de to klassikere så vist sig anvendelige som udgangspunkt.

Selv et par af det svenske Bibliotekstjänsts normalt meget kritiske og fordomsfulde tegneserielektører havde positive bemærkninger tilovers for denne udgivelse!

Som tegneseriekunst betragtet er de fleste af disse 70ernes klassikerillustrationer lidet bemærkelsesværdige, men selvfølgelig kan tegneserieforlagene også finde afsætning for disse produkter. Man lader blot reklametrommerne udnytte borgerskabets veneration overfor vor såkaldte kulturarv og regner så med at hente den kommercielle succes hjem. Selv »pæne« forældre må jo erkende, at tegneserier øver stor tiltrækning på deres børn, og så er det jo rart at have et respektabelt tegneserieprodukt i baghånden.

Gilbertons »Classic's Illustrated«

Det var også denne grundholdning, som lå bag det amerikanske forlag Gilbertons udgivelse »Classic Comics«, hvis første nummer udkom oktober 1941. Manden bag denne nyskabelse hed Albert L. Kanter (? - 1973), som får følgende ord med på vejen i »Illustrerede Klassikere« nr. 65:

»Som dreng kom han fra Polen til Amerika, og som ung bosatte han sig i Flodida. Her faldt det i hans lod at være med til den enorme udvikling, der omskabte det dengang sparsomt bebyggede land til det store ferieparadis, det er i dag. Han blev en rig mand, endogså meget rig, og nogle af sine mange penge brugte han til at opfylde et ønske, han alle dage havde næret, han samlede sig et stort og omfattende bibliotek. Nu havde han både tid og råd til at læse, hvad han ikke havde haft før.

Da Al Kanters børn voksede til, prøvede han på alle mulige måder at få dem til at læse de bøger, som han selv havde haft så megen glæde af. Men de var ikke interesserede. De foretrak at læse serier, og af dem var der tusindevis i Amerika. Men de var ikke værd at spilde tid på. Enten var de rå, brutale beskrivelser af slagsmål mellem gangstere, forbrydelser og alle slags ugerninger, eller også meningsløst vrøvl og det rene idioti.

Al Kanter havde imidlertid startet et forlag, hvor han udgav håndbøger og lærebøger, og dette bragte ham i forbindelse med en række kendte lærere og pædagoger, videnskabsmænd og læger. Sammen med dem drøftede han nu indgående det problem, der jo ikke var hans alene, men faktisk alle amerikanske forældres problem: hvordan kunne man få ungdommen til at interesserer sig for den gode litteratur, de gode og underholdende bøger, i stedet for at læse serier.

Sammen med undervisningseksperter,

moderne pædagoger og psykologer fandt man til sidst en løsning. Man ville besejre de dårlige serier med deres eget våben, med endnu bedre serier, med de bedste bøger, genfortalt af dygtige skribenter og illustreret af de bedste tegnere, man kunne få.

Nu lyder det så let, men det var i virkeligheden en stor og vanskelig opgave. »Classic's Illustrated« blev modtaget med stor glæde af Al Kanters egne børn, men det tog lang tid før alle lærte denne nye »serie« at kende. Skønt de fleste var enige om, at her havde man da fået noget nyt, der var betydeligt bedre end de dårlige serier, så var der naturligvis også dem, der i begyndelsen havde noget at indvende, som så mange har, når de står overfor noget nyt. Al Kanter og hans hjælpere troede fuldt og fast, at de illustrerede klassikere ville skabe interesse for de gode bøger, sætte læserne på sporet, så de fik lyst til at læse både originaludgaverne og andre bøger. Men der var kritikere, som mente, at havde man læst en bog som illustreret klassiker, så læste man ikke originalen.

Tiden og erfaringen modbeviste dem begge. Utallige pædagoger, forældre og talløse læsere har takket Al Kanter for hans gode ide.«

Dette lange citat taler næsten for sig selv. Det sættes dog i relief af et andet citat, hentet fra Tørk Haxthausens »Opdragelse til terror«:

»En af USA's bedste kritikere, John Mason Brown, anmeldte »Classic's Illustrated«-udgaven af »Macbeth« og skrev, at den var lige til skraldespanden. Dostojevskij's »Raskolnikov« er også kommet i serieudgave, på forsiden udstyret med et fotografi af en mand med hændene sat i stilling til kvælergreb og et forvildet udtryk i ansigtet. Første side viser en mørkegrøn skyggeagtig mandsfigur, som er ved at kaste sig over en yppig blondine, der befinder sig i baggrunden af billedet. I »New York Times Book Review« omtalte kritikeren David Dempsey seriehæfteudgaven af »Julius Cæsar« og skrev: »Denne udgave af Julius Cæsar har en Brutus, som ligner Superman påfaldende, og som ytrer sig i den værste seriehelte-jargon.« En anden kritiker, folkloristen G. Legman, sammenfatter sit indtryk af klassiker-serierne som følger: »Efter at have gennemgået den behandling er ingen klassisk bog, ligemeget hvem der har skrevet den, til at skelne fra de rapandserier og gangster-hæfter, den påstås at erstatte.«

En elskværdig og rørende naiv dame har skrevet og fortalt om biblioteksfolkenes erfaringer med klassiker-serierne. Hun hedder Ida M. Andersson og er ansat ved det offentlige bibliotek i Providence, og hun siger: »Mange forældre og lærere har overfor mig erklæret sig enige i vort synspunkt, at læsningen af den slags seriehæfter har en skadelig indflydelse på børnene ... At seriehæfterne skulle opmuntre børnene til at læse rigtige bøger, modsiges af bibliotekarernes erfaringer. Udlånet af ungdoms- og børnebøger er gået betydeligt ned over hele landet, efter at seriehæfterne er blevet så populære, som de nu er.«

Tilsyneladende var de lærde stærkt uenige om kvaliteten af »Classic's Illustrated« i 40'erne og begyndelsen af 50'erne. Retfærdigvis må man sige, at set med 70'ernes tilbageblik er udgivelserne fra denne periode som hverken er fremragende eller særlig dårlig tegneserie-kunst. De rummer blot som helhed hæderligt håndværk. Og så er det værd at bemærke, at de Shakespeare-tegneserier, som omtales ovenfor, faktisk er uhyre tro mod den originale tekst!

Som sagt udkom »Classic Comics« første gang i 1941. Produceret af Al Kanter og med bl.a. Raymond Haas, John Koosis, Gail Hillson og John H. Compton ved roret udkom fra dette tidspunkt og indtil februar 1947 34 numre af denne serie - nr. 1 var »The Three Musketeers«, nr. 34 »Mysterious Island«. Nummereringen fortsatte derefter i den nye serie »Classic's Illustrated«, som udkom med nr. 35 i marts 1947 (»The Last Days of Pompeii«) - og med nr. 169, dvs. sidste nummer, i begyndelsen af 60'erne. Efter en start som redaktør-assistent i 1949 beklædte Meyer A. Kaplom en betydningsfuld redaktørpost i denne periode, dvs. 1951-61.

Dermed var det dog ikke slut med udgivelsen, for i perioden april 1943 til 1971 udkom nye oplag i en sådan mængde og forvirring, at det ikke har nogen mening at komme nærmere ind på det her. Interesserede henvises til selv at bryde koden i »The Comic Book Price Guide«. For en ordens skyld skal det dog nævnes, at »Classic Comics« 1-34 efter april 1947 blev genoptrykt flere gange som »Classics Illustrated« 1-34.

For at gøre forvirringen omkring Gilbertons klassikerudgivelser komplet (og så kommer jeg endda ikke ind på den kø af trykkerier, som har stået for udgivelsen i diverse perioder - selvom det tilsyneladende betyder en hel del for amerikanske samlere) skal det også nævnes, at en titel kan være udgivet i flere forskellige udgaver. I 40'erne præsenterede klassikerne sig udadtil gennem tegnede omslag. Bl.a. på grund af Werthams korstog blev flere omslag omtegnet omkring 1950. I samme periode blev mange 56-siders hæfter reduceret til 48 sider, mens 64-siders hæfterne blev skåret ned til 56 sider. Desuden blev en hel del sider omredigeret eller direkte omtegnet.

I 1951 udgav Gilberton »The Odyssey« (nr. 81), og med denne titel blev de malede omslag introduceret. Kort efter begyndte også genoptryk af numrene 1-80 at optræde med sådanne omslag, og da serien endelig fandt vej til Danmark med titlen »Illustrerede Klassikere«, og med et omfang på 44 sider, var alle tegnede omslag udryddet.

Ligesom serien skiftede ydre, ændrede indholdet også karakter. Flere hæfter blev således totalt omtegnet, bl.a. nr. 42 (»Swiss Family Robinson« - tegnet af Henry C. Keifer i 1948 og af Norman Nodel sidst i 50'erne), nr. 13 (»Dr. Jekyll and Mr. Hyde« - tegnet af Arnold Hicks omkring 1943 og af Lou Cameron midt i 50'erne) og nr. 1 (»The Theree Musketeers« - tegnet af Malcolm Kildale i 1941 og af George Evans sidst i 50'erne).

Som det vel efterhånden er fremgået er »Classic's Illustrated« altså langt fra et entydigt begreb. Groft sagt kan de inddeles i tre perioder efter tegnere: Den ufærdige (udgivelserne fra 40'erne, som for en stor dels vedkommende blev omtegnet), den ombrydende (slutningen af 40'erne, begyndelsen af 50'erne - rummer flere eksempler på tegnere, som skabte endelige udgaver af tidligere numre, frembragte nye ting, som senere blev omtegnet, og udformede første og eneste udgave af visse titler) og den endelige (slutningen af 50'erne og begyndelsen af 60'erne - hvor mange titler udkom med nye tegnere, og hvor ingen af de nye titler blev omtegnet).

Gilbertons tegnere

Før en tegner kan gå igang med en tegneserie, kræves der i de fleste tilfælde en eller anden form for manuskript. Imidlertid har de oplysninger, som det har været muligt at støve op til denne artikel, om manuskriptforfatterne vist sig at være yderst sparsomme. Man kan konstatere, at Pat Adam har bearbejdet »Michael Strogoff« (nr. 28), Stephen Burrows »The Corsican Brothers« (nr. 20), Georgianna Campbell »Oliver Twist« (nr. 23), Leo Dorfman »Ivonhoe« (nr. 2) og »The Count of Monte Cristo« (nr. 3) (dvs. der er tale om nybearbejdelser omkring 1955), Evelyn Goodman diverse i 1942-43, Samuel H. Abramson »Don Quijote« (nr. 11), Emanuel Demby »Marco Polo« (nr. 27), Daniel Kushner »Gulliver's Travels« (nr. 16) og »Westward Ho« (nr. 14), Dan Levin »The Moonstone« (nr. 30), Dr. George D. Lipscomb »A Christmas Carroll« (nr. 53) og Harry Miller »Typee« (nr. 36) og »Twenty Years After« (nr. 41). Med undtagelse af Leo Dorfman, som siden 1960 har arbejdet for både Western og National (bl.a. »Superman«), har ingen af disse sat sig andre spor i tegneseriehistorien end de nævnte. Men med den filosofi, som ligger bag Gilbertons udgivelse kan man vel heller ikke forvente andet!

Med tegnerne forholder det sig imidlertid ganske anderledes, idet en lang række af dem har været beskæftiget indenfor tegneserieindustrien i en årrække - med alle de mærkværdige fantasifostre og hjernespind, som denne industri nu rummer. Derfor er oplysningerne om Gilbertons »cheftegnere« også righoldige.

En af de tegnere, hvis frembringelser fra den »ufærdige« periode aldrig er blevet omtegnet, er Arnold Hicks. Han har bl.a. tegnet nr. 29: »The Prince and the Pauper« (»Fyrsten og tiggeren«), nr. 28: »Michael Strogoff« (»Zarens kurer«), nr. 31: »The Black Arrow« (»Den sorte pil«), nr. 58: »The Spy« (»Spionen«) og nr. 55: »Silas Marner«. Selvom Hicks er både primitiv og naiv i sin stil og til tider har lidt svært ved at bevare billedelementernes indbyrdes pladsforhold, kommer man ikke uden om, at han effektivt formidler romanforlæggets væsentligste handlingselementer og stemninger.

Forøvrigt kan man være sikker på, at alle de »Illustrerede Klassikere«, som indeholder yderst naive og kluntede tegninger (lidt i stil med de allerførste »Superman«-episoder) hører hjemme i den »ufærdige« periode og altså ikke er blevet omtegnet. Bl.a. »Don Quijote«, »Stifinder« og »Hjortedræber« af Zansky.

Fra den »ombrydende« periode er der bevaret en lang række kunstnere i den danske udgivelse. Bl.a. Maurice Del Bourgo (»Wilhelm Tell«, »Under to flag« og »De 45 livgardister«), David Heames (»Kidnappet«, »Den hemmelighedsfulde Ø«, »Den sorte fregat« og »To år foran masten«), og Rudolph Palais (»Pelsjægeren Kit Carson«, »Rob Roy«, »Prærien«, »I kamp mod havet«, »David Balfour« og »Mytteristernes Ø«). Men i denne periode er det specielt to kunstnere, som falder i øjene - Alex A. Blum og Henry C. Kiefer.

Henry Carl Keifer (1890-1957) er med en snes titler den flittigste bidragyder til Gilbertons klassiker-serie. Han har bl.a. tegnet »Pompejis sidste dage« (senere omtegnet af Jack Kirby), »Familien Robinson« (senere omtegnet af Norman Nodel), »Store forventninger«, »En verdensomsejling under havet«, »David Copperfield«, »Manden uden fædreland« (muligvis senere omtegnet af Jerry McCann), »Mandfolkelejrens plejebarn«, »Julius Cæsar« (senere omtegnet af George Evans og Reed Crandall), »Jorden rundt i 80 dage«, »Vejen til Oregon«, »Den mystiske jæger«, »Fangen på Zenda«, »Jeanne D'Arc«, »Den fuldkomne forbrydelse«, »Kong Salomons miner«, »Fang dem levende« og »Talismanen« i nævnte rækkefølge. Desuden har han tegnet »A Christmas Carol«, »Wuthering Heights« og »The Cloister and the Heart«, som aldrig fandt vej til Danmark.

Kiefer er som tegneseriekunstner betragtet særdeles ujævn. Man kan dog have mistanke

om, at en af årsagerne til, at bl.a. »Vejen til Oregon« og »Jorden rundt i 80 dage« virker som tyndbenede og uvedkommende referater, er, at manuskriptforfatteren ikke rigtig har forstået sin opgave. En anden årsag kan være, at de er blevet forkortet. Men Kiefer kan dog ikke ganske frifindes.

Hans stil er ofte grov og ubehjælpsom, og den virker af og til direkte uskøn(i modsætning til f.eks. Hicks, som bevidst og konsekvent anvendte en naiv stil, så den kom til at ligne en regel!). »En verdensomsejling under havet«, »Jeanne D'Arc« og »Talismanen« er det dog lykkedes Kiefer at gøre til udmærkede klassikerbearbejdelser, fordi det i disse tilfælde er lykkedes ham at fange stemningen, tidsbilledet og dramaet i romanklassikerne. Personteg-ningen er som i mange klassikerbearbejdelser svag, bl.a. fordi tegneren totalt svigtes af den løst komponerede tekst.

Kiefer arbejdede for Gilberton i perioden 1947-53. Selvom han var aktiv på en lang række forlag i perioden 1935-53, er det hans Gilber-ton-klassikere, som han vil blive husket for!

Alex Anthony Blum (1889-1969) hører med en lille snes titler også til blandt Gilbertons flittigste tegnere. Da han blev ansat på forlaget havde han siden 1938 været tilknyttet diverse forlag uden dog at sætte sig spor i tegneserie-historien (1938-54 arbejdede han for Iger Shop under pseudonymet Alex Boon). Det kom han imidlertid til gennem sin beskæftigelse hos Gilberton fra 1948 til 1957, hvor hans fortid som maler og grafiker kom ham til nytte - 1955-57 bl.a. som »art director« på forlaget.

Blum illustrerede følgende klassikere i nævnte rækkefølge: »Alice i Eventyrland«, »Damen i hvidt«, »Skatteøen«, »Klankrigen i Skotland«, »Lodsen«, »Den sorte tulipan«, »Iliaden«, »Cyrone de Bergerac«, »Ulve-hunden«, »Ulf Larsen«, »En skærsommer-natsdrøm«, »Daniel Boone«, »Hamlet«, »Rej-sen til månen«, »Ridderne om det runde bord« og »Macbeth«.

Blums bearbejdelser virker som bedre klas-sikerfortolkninger end Kiefers - måske fordi han har haft bedre manuskripter til rådighed end denne. Det lader sig ikke bortforklare, at Blums illustrationer er bedre formidlere af stemninger, miljøer og tidsbilleder end Kiefers. Også i Blums tilfælde er stilen naivistisk, men figurernes spændstighed og karakterfulde fremtræden, illustrationernes faste konkurer, den smukke, afdæmpede farvelægning og de mange tilsyneladende korrekte detaljer, som vidner om grundige forstudier, giver læseren en fornemmelse af, set i forbindelse med en tekst-tro manuskriptbearbejdelse at originalens vig-tigste intentioner er bevaret. Den fornemmelse har man bl.a., når man læser de tre Shake-speare-klassikere, hvor scenerummet og dets muligheder - og begrænsninger - tydeligvis har været Blums udgangspunkt.

Det må være oplagt at sammenligne hans »Hamlet«-version med De Lucas. Hvor sidst-nævnte forsøger at gøre handlingen spændende gennem »dramatiske« forløb og visualisering af de centrale monologer, erkender Blum, at monologerne vanskeligt lader sig omsætte i billeder. Derfor bevares de som tekstenheder, ofte indenfor ét billedes rammer. »At være«-monologen er lige ved p.gr. af sin længde at tage magten fra billedet, men i de fleste tilfælde falder monologerne smukt ind som dele af billederne og helheden. På trods af de færre billeder virker Blums »Hamlet« langt mere dramatisk end De Lucas, bl.a. fordi de centrale monologer og handlingsdele ikke forstyrres af krukket effektjageri.

Hvad Blum egentlig formår, ser man tyde-ligt i et af hans bedste værker, »Ulf Larsen«. Manuskriptforfatteren har forstået at bibe-holde netop de handlingselementer, som er af betydning for Jack Londons budskab om åndens sejr over magten og brutaliteten, og det har givet Blum det perfekte inspirationsgrund-lag.

Resultatet er blevet på en gang smukt og stemningsfuldt, brutalt og uhyggeligt - med en personkarakteristik, som for engangs skyld dykker ind under huden - en beretning med masser af saltvandssprøjt, masser af mandfolk og en lille smule romantik, bragt til veje af en emanciperet forfatterinde (af Blum gjort til en af de illustrerede klassikeres mindst romantiske og mest fascinerende heltinder). Tiden er nok løbet fra budskabet, men rokke ved Blums position som den mesterlige klassikerillustrator kan man ikke!

Tilbage er så den »endelige« periode. Her finder man bl.a. Jerry McCann med »Fanget af en komet«, »Indianerhøvdingen Pontiac« og »Sammensværgelsen« og den mesterlige atmosfæreskaber, miljø- og personskildrer Norman Nodels »Prærievognen«, »Rejsen til Jordens indre«, »Bjergenes konge«, »Familien Robinson«, »Rip van Winkle«, »Manden fra Virginia«, »Den usynlige mand«, »Nordens løve«, »De elendige«, »Manden der ler«, »Mellem tigre og forrædere« og »Faust«. Men det er også nok værd at bemærke, at i denne periode beskæftigede Gilberton flere tegnere, som først og fremmest er kendt fra forlagene EC, National, Marvel og Warren - fra disses skræk-, krigs- og superhelteserier.

Graham Ingels - ECs Mr. Horror himself, Ghastly - tegnede »Waterloo«.

Joe Orlando - også EC-tegner og senere National-redaktør - tog sig af »Ben Hur« og »Kim« (sidstnævnte har ikke været udgivet i Danmark).

Jack Kirby - superhelteseriernes »grand old man« - omtegnede »Pompejis sidste dage«.

Reed Crandall - senere krig og gys til Warren - tegnede sammen med George Evans »Julius Cæsar«, »Klokkeren fra Notre Dame«, og »De skotske drenge« (sidstnvænte er en billedmæssig nydelse).

Gray Morrow - senere bl.a. tilknyttet War-ren og skaber af »El Diablo« hos National - tegnede »En sømands skæbne«, »Verdens behersker«, »Robur, luftens erobrer« og

HAMLET
WILLIAM SHAKESPEARE
HAMLET BLEV KALDT HJEM TIL DANMARK FRA TYSKLAND VED SIN FADERS, KONGENS, PLUD-SELIGE DØD. VED SIN HJEMKOMST TIL KONGE-BORGEN I HELSINGØR BLEV HAN RYSTET OVER AT SE, AT HANS MODER KUN HAVDE VENTET PÅ UGER EFTER SIN HUSBONDS DØD, FØR HUN GIFTEDE SIG IGEN ... DENNE GANG MED CLAUDIUS, DEN AFDØDE KONGES BRODER. - VED DETTE ÆGTESKAB BLEV CLAUDIUS I STAND TIL AT GRIBE KONGEMAGTEN, DER MED RETTE TILKOM HAMLET. HAMLET VAR FORTVIVLET OVER SIN FADERS DØD, OG BITTER OVER SIN MODERS HASTIGE ÆGTESKAB.
OG NU BEGYNDER SPILLET.
Illustreret af ALBI A. BLUM

DAVID COPPERFIELD
Illustreret af H. C. KIEFER
af CHARLES DICKENS
David Copperfield
David
Miss Trotwood
Uriah Heep
Miss Murdstone
Mr. Murdstone
Peggotty
Her begynder David Copperfield historien om sit liv:
"...Jeg blev opdraget af min moder og sin trofaste barnepige, Peggotty, i Suffolk i England. Jeg har aldrig kendt min fader, der døde, før jeg blev født.
En dag kom Peggotty til mig med en indbydelse..."
Agnes Wickfield
Mr. Dick
Mr. Peggotty
Emily
Mr. Micawber

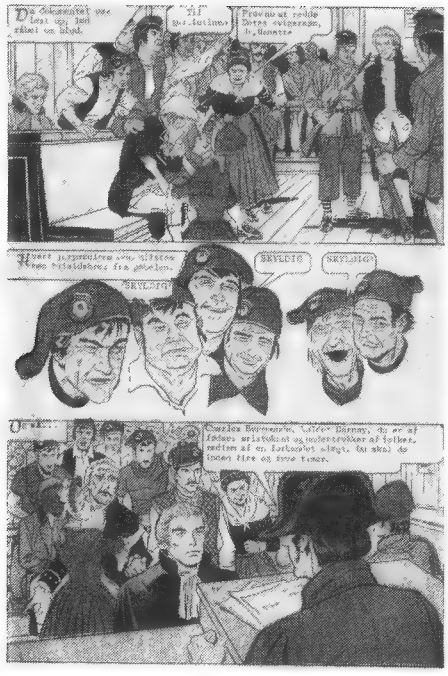

Side fra George Evan's »To Byer« (Illustrerede Klassikere«, nr. 30).

Side fra Lou Camerons »Den franks-tyske krig (»Illustrerede Klassikere«, nr. 50).

»Dronningens halsbånd« og sammen med George Evans »Polyppen«.

Og George R. Evans? Ja, han er nok værd at dvæle lidt ved. Det samme kan siges om en anden tegner fra perioden, Lou Cameron!

George R. Evans (1920-) var i 40'erne beskæftiget med diverse helteserier hos Fiction House og Fawcett. I 1952-55 tegnede han krig, skræk og kriminal til EC's fremragende tegneseriehæfter, men da de som bekendt mødte megen modstand fra pædagoger, psykologer og politikere i disse år og tilsidst blev stoppet af forlaget, fik Evans beskæftigelse hos Gilberton fra 1956 til 1962. Senere har han gjort sig bemærket i en del Warrenhæfter.

Som nævnt ovenfor, tegnede Evans »Klokkeren fra Nortre Dame« og »Julius Cæsar« sammen med Reed Crandall. Der var tale om nye udgaver af »Classic's Illustrated« nr. 18 og 68. Alene nytegnede han nr. 1, 6 og 23, henholdvis »De tre musketerer«, »To byer« og »Oliver Twist«. Desuden illustrerede han i nævnte rækkefølge første og eneste udgave af »Romeo og Julie«, »Tuan Jim«, »Forældreløs og skibbruden«, »Forfulgt«, »Borgerkrig«, »Polyppen« (sammen med Morrow) og »De skotske drenge« (sammen med Crandall).

Måske er Evans' klassikerillustrationer noget af det bedste tegneseriekunst, som denne tegner har præsteret. Med sin karakterfulde streg og detaillerede, atmosfærefyldte miljøskildring formåede han at blæse liv i selv trivielle underholdnings-»klassikere« som G. A. Hentys »Forfulgt«. Han kunne som få ramme »tonen« i romanforlægget og blæse liv i et ansigt uden anvendelse af karikaturens overdrivelse eller stereotypier (den altfor ferske Julie er undtagelsen, som bekræfter regelen).

Lou Cameron (1924:) var beskæftiget hos Gilberton fra 1953 til 1956. Hans tegneseriekarriere er ret kort og spænder faktisk kun over årene 1951-58, hvor han arbejdede for Friedman, Ace, Fiction House, St. John, Marvel og National med skræk og science fiction. I 1956 modtog han Thomas Edison-prisen for bedste historiske tegneserie: »Life of Columbus«.

Fra 1950 til 1957 illustrerede han desuden hårdtslående billigbøger, men sagde derefter tilsyneladende farvel til tegnerhvervet. Istedet begyndte han at skrive romaner og noveller, uden dog dermed at gøre sig fortjent til optagelse i Politikens litteraturhåndbøger!

Til Gilberton nytegnede Cameron »Greven af Monte Cristo« og »Dr. Jekyll og Mr. Hyde«. Desuden tegnede han »Flaskedjævelen«, »Orkanen«, »Klodernes kamp«, »Den fransk-tyske krig«, »Davy Crockett« og »Tidsmaskinen« i nævnte rækkefølge. En lille produktion, men bemærkelsesværdig!

Camerons bedste produkt er uden sammenligning »Dr. Jekyll og Mr. Hyde«. Heri kommer hans forkærlighed for anvendelsen af skyggeflader for alvor til sin ret, idet de forlener historien med den rette atmosfære, og medvirker til at Hyde på en gang bliver den gennemførte ondskab og ynkværdigheden selv. Londons slum oser af fattigdom og forrådnelse, og Jekylls laboratorium bobler af skæbnesvanger uhygge. Tragedien i Stevensons mesterværk er indfanget med mesterlig hånd.

Tragedien lurer også i baggrunden i »Den fransk-tyske krig«, og også her formår Cameron at føre historien til ende, så figurerne og deres skæbne bliver levendegjort for læseren. Selvom Zolas store romanværk vanskeligt lader sig illustrere på 45 sider, fornemmer man, at det næppe kan gøres meget bedre i en originaltro tegneserie.

I modsætning til de masseproducerende amerikanske tegneserieforlag gav Al Kanter sine tegnere tid til at færdiggøre et produkt, kæle for detajlerne. De færreste var som sagt store kunstnere - de fleste kun hæderlige håndværkere - men alligevel skabte de en række tegneseriehæfter, som udmærket gengiver ånden og tonen i de litterære forlæg. Som tegneserier betragtet er »Classic's Illustrated« på ingen måde banebrydende - de er mediemæssigt konservative, hvilket selvfølgelig hænger sammen med formålet - nyfortolkninger af klassikerne er de på ingen måde. Heltene er mandfolk! Grundholdningen borgerligt reaktionær!

Umiddelbart skulle man tro, at børn ville lade sig skræmme langt væk af disse hæfter. Teksten er svær - typografien vanskeligt læsbar - specielt Shakespeare-monologerne skulle afskrække. Illustrationerne er ikke spændingsfyldte som i »rigtige« tegneserier, og de lever ofte deres eget individuelle liv i pæne rækker ved siden af hinanden.

Alligevel har både »Classic's Illustrated« og den danske pendant »Illustrerede Klassikere« været store successer. De har tiltrukket et stort børnepublikum mens voksne (som kunne læse teksten) pænt holdt sig på afstand. Men det var jo også Kanters formål.

Jeg husker tydeligt min egen oplevelse af disse danske hæfter, som blev læst så flittigt, at de i dag knapt nok kan holde sammen. Sjældent har jeg i min barndom haft så gode byttebjekter i min besiddelse! Teksten afskrækkede ingen af os dengang, velsagtens fordi vi sprang de for handlingen »uvæsentlige« tekststykker over. Og handling var der nok af i »Greven af Monte Christo«, »Wilhelm Tell«, »Skatteøen«, »Gallerkrigen«, »Waterloo« og alle de andre. Kanters formål blev til fulde opfyldt, for vi lærte klassikerne at kende. At de litterære værdier ikke gik op for os, og at vi fortsatte med at læse »Anders And« og »Superman«, er så en anden sag! Og så gik vi forøvrigt på biblioteket for at låne bøgerne!

Klassikerillustrationer i Danmark

Som nævnt udkom »Classic's Illustrated« i Danmark under titlen »Illustrerede klassikere«. Initiativtageren var forlagsmanden Stig Jensen, som forøvrigt døde den 19. februar i år 84 år gammel.

»Illustrerede klassikere« blev udgivet af et forlag med samme navn, som havde til huse i små lokaler i Nyhavn. Senere flyttede man til Kronprinsessegade for så tilsidst at blive opslugt af Williams forlag. Udgivelsen strakte sig fra 1955-1974, hvor der ialt udkom 227 numre (muligvis udkom der et par stykker mere, men det har jeg endnu ikke kunnet verificere). Kun ca. 60 pct. af numrene var Gilberton-materiale, nemlig nr. 1-144, 146, 150, 154, 156 og 158. Ialt 149 numre, og dvs. at 20 »Classic's Illustrated« aldrig fandt vej til Danmark.

Hvor de resterende 78 »Illustrerede klassikere« stammer fra er lidt af en gåde. Alle er udgivet »med tilladelse af Classics International Corp. og Gilberton Co. Inc.«, men »The Comic Book Price Guide« rummer ingen oplysninger om titlerne. Når man ser titler som »Gøngehøvdingen« og »Rolf Krake og hans kæmper« blandt de 78, kan man dog nok få en mistanke om, at der er tale om et (nord?-)europæisk produkt. Forøvrigt i det store og hele så talentløst, at der ikke er grund til videre omtale.

»Illustrerede klassikere« udkom i Danmark i tre udgaver. 1. udgave kendetegnes ved, at bladets nummer svarer til det på bagsiden anførte sidste nummer med en margin på 0-14 numre - i den bagsideliste, som angiver udkomne numre. Hvis bladets nummer forholder sig til det på bagsiden sidst anførte nummer med en difference på mere end 14 numre, og er bagsidelisten trykt på en lyseblå bund, er der tale om en 2. udgave. Hvis bagsidelisten imidlertid er trykt på hvid bund, er der tale om en 3. udgave.

Stig Jensen tog sig også af en anden Gilberton-udgivelse, »Classics Illustrated Junior«, som i USA udkom med nummereringen 501-576 fra 1953 til 1973. Serien fik i Danmark titlen »Eventyr-serien«, og da den udkom med 106 numre, må man også formode at den rummer europæisk materiale. Alle numre rummer eventyrbearbejdelser for de mindste!

Det er nok værd at bemærke, at Alex Blum tegnede »Eventyrserien« nr. 10, »Snehvide og de syv dværge«, mens Dik Browne tegnede nr. 3, »Rottefængeren fra Hammeln«.

I tilknytning til »Illustrerede klassikere« udgav Stig Jensen også »Illustrerede klassikere, extra«, udgivet i USA af Gilberton med titlen »Classics Illustrated Special Editions«, men med sit populærvidenskabelige og -historiske indhold har de næppe nogen interesse i denne sammenhæng.

Da Williams overtog udgivelsen af »Illustrerede klassikere«, lod man de »bedste« udkomme som »Stjerne-klassikere« i karton--bind og med tykkere (men så sandelig også ringere) papirkvalitet end de oprindelige hæfter. I denne serie udkom der (så vidt det nu har ladet sig konstatere) 64 numre.

»Eventyrserien« lod Williams genudgive som »Junior-album«, hvoraf der udkom 12 numre.

Selvom »Illustrede klassikere« og »Eventyrserien« er de altdominerende klassikerudgivelser i Danmark, må det for en ordens skyld være på sin plads også at nævne de få andre, det ellers er blevet til.

I 40'erne udgav Illustrationsforlaget en tegneserieudgave af Coopers »Hjortedræber« med tegninger af Kaare Bratung. En »rigtig« tegneserie var det dog ikke, for teksten var anbragt under billederne, og hist og her fandt man længere sammenhængende tekststykker.

Udgivelsen havde en vis sammenhæng med Presse-Illustrations-Bureauet, P.I.B., som i en årrække i 40'erne og 50'erne producerede klassikerillustrationer til avispublicering. Det blev til bl.a. »Greven af Monte Cristo« og »De tre musketerer« af S. Vallvé, »Münchhausens utrolige eventyr« af Mogens Juhl, »Børnene i Nyskoven«, »Onkel Toms hytte« og »Oliver Twist«. Jeg husker specielt »Robinson Crusoe« som en særdeles spændende og veltegnet udgave af denne udødelige klassiker.

I begyndelsen af 50'erne udgav De Unges Forlag »Bibelen i tegneserier«, som var skabt »på grundlag af de fire evangelier Mattæus, Markus, Lukas og Johannes«. Denne tegneserieversion af Bibelen udkom som fire hæfter i USA 1942-43 med fællestitlen »Picture Stories From the Bible«. I 1943 blev de samlet og udgivet under et. Initiativtageren til udgivelsen hed Max C. Gaines, og han er vel ukendt for de

Arturo del Castillios oprindelige udgave af »The Three Musketeers«, som Williams udgav som album i omredigeret form.

"HIL SIDDER I, STALTEN ADELUS.
OG SYR HR EBBE KLÆDER /
EBBE HAN TJENER I KONGENS GÅRD,
HAN STØTTER EDER OG HÆDER".
"SÅ GRÅT DA KENDER JEG EBBE,
OG EBBE KENDER GRANT SIG,
HAN STØTTER INGEN STALT ZOMFERU
HALV MINDRE STØTTER HAN MIG!"
"HØR I, STALTEN ADELUS,
VIL I VÆRE MINE FESTENØD?
DET VIL JEG FOR LANDEN SIGE
EBBE MIN BRØDER ER DØD".
DRUKKE DE END DET FESTENSØL
END DEN SAMME NAT,
BRYLLUPPET END FØR MANEDSDAG
DE RAADTE DET I-SÅ BRÅT
Del 3
HOLMES

Til venstre Freddy Milton's »Ebbe Skammelsøn«, til højre hans »Sherlock Holmes«.

fleste i dag. Hvis man endelig kender ham er det som far til William C. Gaines, tegneserieproducent og udgiver af 50'ernes meget udskældte EC-produkter, samt »Mad«.

I 1957 påbegyndte Nyt Dansk Forlag udgivelsen af »Fanfarehæfterne«, hvor nr. 1 og 2 hed henholdsvis »Gullivers rejse« og »Aladdin og den vidunderlige lampe« - de to eneste klassikere i den serie. De var hentet fra den amerikanske udgivelse »Dell Junior Treasury«, som udkom med 10 numre i perioden 1955-57. Også her var teksten anbragt under billederne og et par steder i talebobler. Pænt og kedeligt!

Jeg nævnte først i denne artikel, at Interpresse nu skal til at forsøge sig med »Illustrerede Klassikere«. Det er nu ikke første gang, at forlaget har forsøgt sig med den slags udgivelser. I slutningen af 60'erne udgav Interpresse »Skatteøen«, »Robinson Crusoe«, »Kaptajn Grants børn« og »Den sidste mohikaner«, fire 80-siders tegneserier i normalt bogformat- og udstyr, og med et indhold, som er bedst tjent med at blive overset.

Endelig er der Williams forlag tilbage. I 1975 udsendte dette med Paul Schiøtt som redaktør en overraskende fin udgave af »De tre musketerer«. I en bunke på forlaget havde han fundet »The Three Musketeers« illustreret af den fremragende argentinske tegner Arturo del Castillio, og da man nu havde betalt for rettighederne, kunne man jo ligeså godt udgive serien. Desværre besluttede forlaget at omredigere serien, dvs. fjerne præget af føljeton. Serien var beregnet til at skulle læses med to sider om ugen, så man fjernede altså titelafsnittene og udfyldte den derved opståede plads med forstørrelser af enkelte billeder. Det gav albummet et meget disharmonisk præg, dog ikke mere end at man sagtens kunne se, at her oplevede man en af de mest atmosfære- og miljørigtige udgaver af »De tre musketerer«, eller rettere sagt af den første halvdel.

Men nu er det jo ikke kun de etablerede forlag, som har patent på klassikerillustrationer i Danmark. I 1973 startede Freddy Milton som bekendt udgivelsen af »Sejd«, og heri fandt man i numrene 1-11 en efterhånden meget rost og berømmet tegneserieversion af I.P. Jacobsens »Marie Grubbe«. Desværre havde Milton ikke energi til at fuldføre det store projekt, så i »Sejd« nr. 12 fik man sidste del af historien som kraftigt illustreret tekst.

I dag kan man så konstatere, at det lykkedes Freddy Milton at skabe en stærkt personlig, men også yderst teksttro tegneseriegengivelse af denne danske litteraturklassiker.

Mindre prætentiøs, men absolut ikke mindre interessant var Miltons tegneserieversion af folkevisen »Ebbe Skammelsøn« i »Sejd« nr. 7, og hans »Sherlock Holmes«-episode »Kongen af Skandinavien« i »Sejd« nr. 10. Sidstnævnte stykket sammen af elementer fra Conan Doyles kriminalfortællinger om den skarpsindige detektiv. »Sheerluck Homes«, som »Seriemagasinet« præsenterede en overgang, har samme forbillede, men er mere Milton end Conan Doyle.

Pendulum Press - det illustrerede format...

Det er ikke kun i Danmark, at klassikerillustrationerne har fået en renaissance i 70'erne. I USA satte forlaget Pendulum en større produktion i gang i 1973, hvor man begyndte serien »Now Age Books Illustrated« i normalt bogformat, med bl.a. »Dracula«, »The Call of the Wild«, »Dr. Jekyll and Mr. Hyde« og »The Red Badge of Courage«. I slutningen af 1978 talte serien 48 bind. For ikke at blive forvekslet med de gængse tegneserier kaldte forlaget forøvrigt sit produkt for »the illustrated format«.

Teksten i disse tegneserier var ikke anbragt i talebobler, men derimod harmonisk rundt omkring i billedfelterne på en sådan måde, at ingen kunne være i tvivl om deres tilhørsforhold. Billede og tekst støttede og udbyggede hinanden, og teksten var læseteknisk let at kapere, af hensyn til udgivelsens primære anvendelse som materiale til undervisning i skolerne. Illustrationerne var sort/hvide og udført af kunstnere, som havde haft tid til arbejdet, bl.a. Nestor Redondo (»Dr. Jekyll and Mr. Hyde«, »Dracula«, »The Great Adventures of Sherlock Holmes«), Alex Nino (»Time Machine«, »Moby Dick«, »The Invisible Man« »The Three Musketeers«), Francisco Redondo (»Huckleberry Finn«) og E.R. Cruz (»Gulliver's Travels«, »Tom Sawyer«, »The Red Badge of Courage«, »Mysterious Island«).

I begyndelsen af 1979 udgav Winthers forlag en stærkt mishandlet udgave af Pendulums »Den usynlige mand« på dansk. Tilsyneladende var det meningen at dette første bind skulle efterfølges af flere med fællestitlen »Mine klassikere«, og at nr. 2 skulle være »De tre musketerer«.

Winther havde imidlertid ændret planerne, og allerede ved udgivelsen var »Den usynlige mand« overklisteret med udsalgs- og tilbudsmærkater og blev solgt for 4,85 kr. Grunden var den, at resultatet simpelthen var for dårligt.

Det var en svensk bearbejdelse, som lå til grund for den danske udgivelse, og i den var de oprindelige tekstflader erstattet af håndtekstede talebobler. Otto Binders oprindelige tekst var blevet indholdsmæssigt amputeret, og selvom Alex Ninos expressionistiske tegninger på glimrende vis illustrerede de uhyggelige hændelser, kunne de ikke opveje den svenske mishandling.

Som sagt blev »Mine klassikere« allerede skrinlagt før udgivelsen. Muligvis gør Winthers forlag et nyt forsøg senere med serien, men i så fald med originalt Pendulum-materiale som grundlag.

Der er ingen tvivl om, at den grundlæggende holdning bag udgivelsen af »Now Age Books Illustrated« næsten er identisk med den, som lå bag Gilbertons »Classic's Illustrated«. Det

Pendulum-materiale. Øverst til højre en side fra E.R. Cruzs »The Red Badge of Courage« (en side, som forøvrigt manglede i Marvel-versionen). Nederst til venstre en side fra Nestor Redondos »The Great Adventures of Sherlock Holmes«. Nederst til højre Winthers danske version af Alex Ninos »Den usynlige mand« med påklistrede talebobler og håndtekstning.

Bringing the Classics to Life...

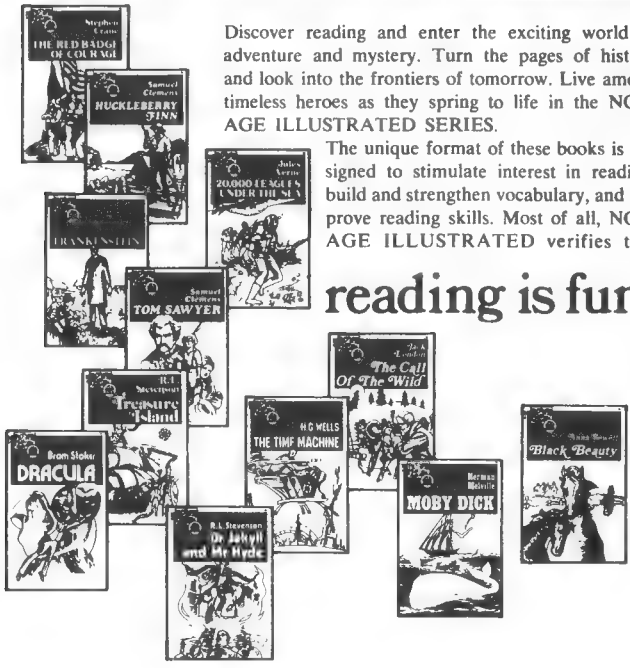

Discover reading and enter the exciting world of adventure and mystery. Turn the pages of history and look into the frontiers of tomorrow. Live among timeless heroes as they spring to life in the NOW AGE ILLUSTRATED SERIES.

The unique format of these books is designed to stimulate interest in reading, build and strengthen vocabulary, and improve reading skills. Most of all, NOW AGE ILLUSTRATED verifies that

reading is fun!

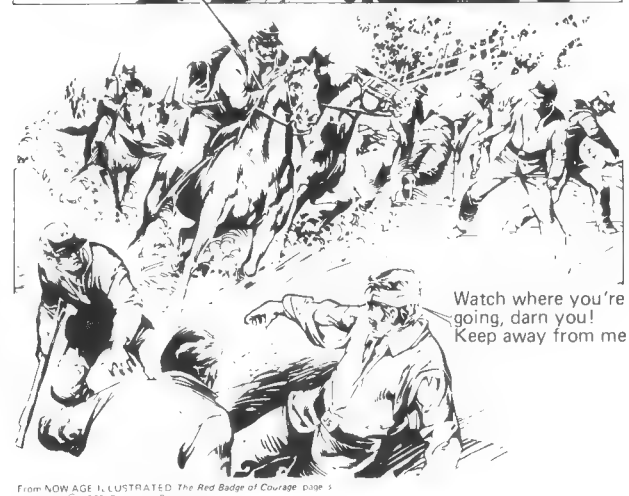

From NOW AGE ILLUSTRATED *The Red Badge of Courage* page 3
Copyright © 1973 Pendulum Press, Inc.

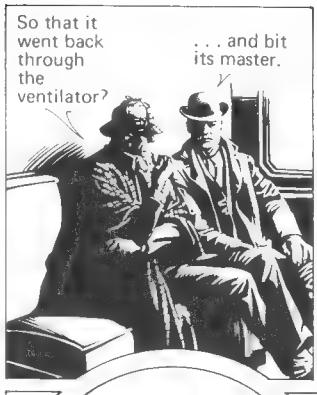

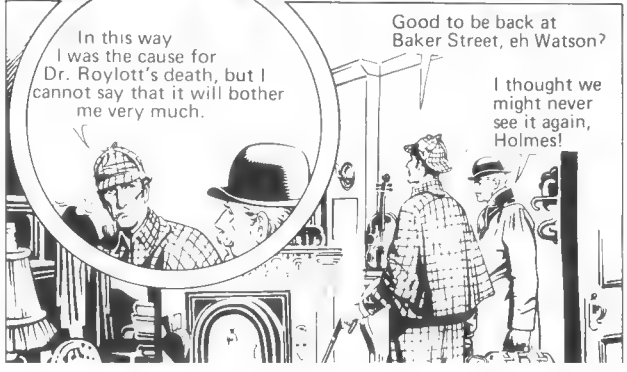
In this way I was the cause for Dr. Roylott's death, but I cannot say that it will bother me very much.
Good to be back at Baker Street, eh Watson?
I thought we might never see it again, Holmes!

SENERE..
SIR! HAR DE NOGET IMOD AT MR TEDDY HENFREY ORDNER URET PÅ DERES VÆRELSE?
NU KOM DE IGEN IND UDEN AT BANKE PÅ!
HIMMEL! ER DER NOGET GALT MED MINE ØJNE? DET SER UD SOM OM HAN HVERKEN HAR HAGE ELLER MUND!
MRS. HALL, JEG ER VIDENSKABSMAND, OG JEG KAN IKKE HAVE ALLE MULIGE MENNESKER RENDENDE, NÅR JEG ARBEJDER. KAN DE FORSTÅ DET?
JA SIR! DET MÅ DE UNDSKYLDE. TED DY ER SNART FÆRDIG!
REPARATØREN FØLTE SIG IKKE GODT TILPAS ALENE MED DEN MÆRKELIGE GÆST.
Den mumie dér gør mig nervøs!
SE SÅ AT FÅ DEN REPARATION OVERSTÅET OG KOM UD I EN FART!
MR. HENFREY FORSØGTE AT TRÆKKE BESØGET I LANGDRAG, MEN...
DET VAR BARE EN LILLE TING, DER SKULLE ORDNES OG DE ER FOR LÆNGE OM DET!
ALL RIGHT, SÅ GÅR JEG!

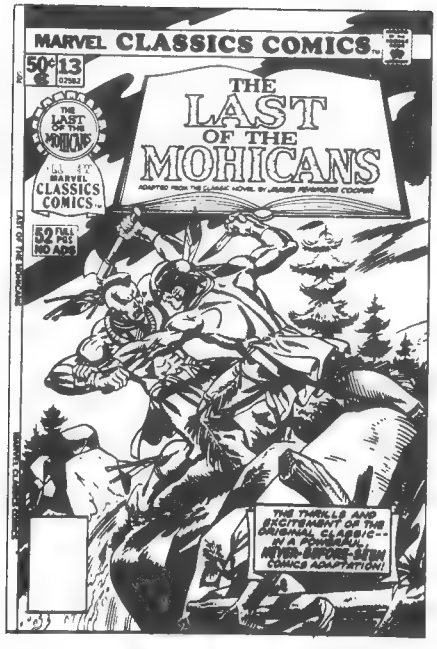
MARVEL CLASSICS COMICS
50¢ 13
THE LAST OF THE MOHICANS
52 FULL PCS NO ADS
THE THRILLS AND EXCITEMENT OF THE ORIGINAL CLASSIC--IN A POWERFUL, NEVER-BEFORE-SEEN COMICS ADAPTATION!

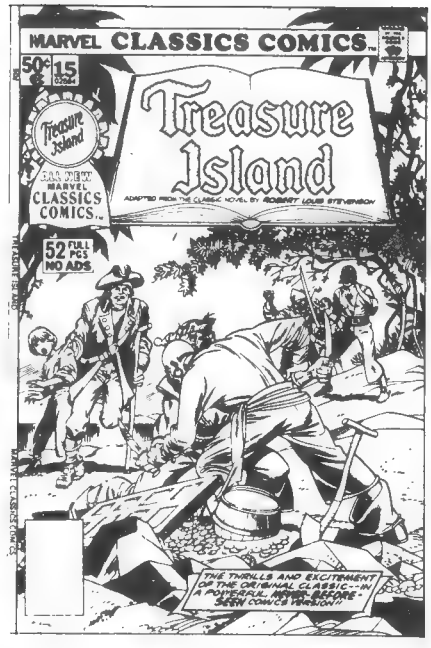
MARVEL CLASSICS COMICS
50¢ 15
Treasure Island
52 FULL PCS NO ADS
THE THRILLS AND EXCITEMENT OF THE ORIGINAL CLASSIC--IN A POWERFUL, NEVER-BEFORE-SEEN COMICS VERSION!

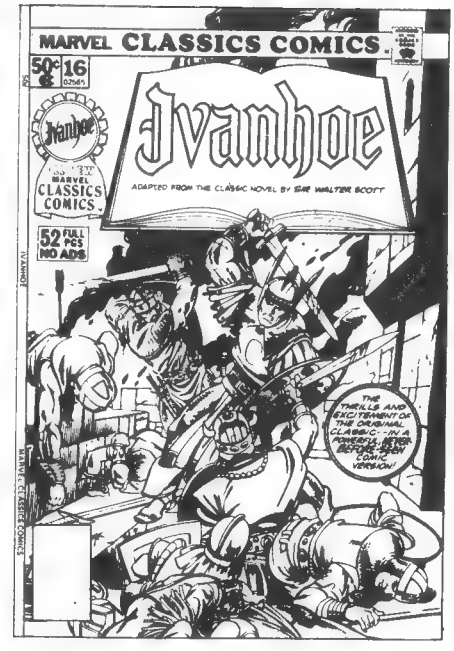
MARVEL CLASSICS COMICS
50¢ 16
Ivanhoe
52 FULL PCS NO ADS
THE THRILLS AND EXCITEMENT OF THE ORIGINAL CLASSIC--IN A POWERFUL, NEVER-BEFORE-SEEN COMICS VERSION!

understreger David Oliphant, præsident for Pendulum Press, med denne udtalelse:

»Da vi producerede vores første illustrerede bøger, måtte vi have løst et par problemer, inden vi for alvor gik igang med arbejdet. Vi vidste, at mange elever i dagens skoler simpelthen ikke kunne læse mange af de store klassikere. Vi indså dog også, at disse bøger var en del af vor arv, og vi vidste, at lærerne gerne ville have deres elever til at læse dem. Derfor skulle vore bøger være omarbejdelser af de store værker. De skulle være gennemillustrerede for at tiltrække læserens opmærksomhed til teksten. Og gloseforrådet skulle være overskueligt - så let at en uvillig læser kunne forstå det, men i overensstemmelse med originalen for at bibeholde dens stemning.

Men hvordan skulle bøgerne illustreres? Kiosk-tegneseriekunst var ude af billedet. Vi havde ikke i sinde at distrahere læserne med dårligt farvetryk eller håndskreven tekst. Derfor kontaktede vi Vincent Fago, som nu er vores produktionskoordinator, og gav ham hans hidtil største udfordring. Vi bad ham om at skaffe os de bedste illustratorer på markedet. Vi ville have sort/hvid tegnekunst - enkel, historisk korrekt og alligevel med den skønhed og raffinement, som god kunst rummer. Han klarede udfordringen, og vi kan nu med stolthed sige, at vores bøger tilbyder nogle af de bedste tegneserieillustrationer i verden.

Til arbejdet med at overføre klassikerne fandt vi forfattere med omfattende undervisningserfaring. Vi ansatte eksperter, som skulle kontrollere ægtheden af hver lille detaille i tegningerne og på den trykte side. Og vore fremragende redaktører gennemgik hvert manuskript, korrigerede, verificerede og oversåikke et eneste ord. For så at være helt sikker på, at vi havde netop den bog, som vi ønskede, blev den enkelte titels tekst sat med en elleve-punkt »sans serif« sats - smuk at se på, og vidunderlig let at læse!«

David Oliphant er tydeligt stolt af sit produkts teknisk høje standard. Det har han også grund til at være - selvom hans irriterende selvtilfredshed gør det svært at indrømme. Og selvom han begår den fejltagelse at tale om »nogle af de bedste tegneserieillustrationer i verden«! De er gode, men det er at tage munden lidt for fuld at tale om de bedste!

Den Vincent Fago, som omtales i det foregående, blev født i 1914. I slutningen af 30'erne fik han ansættelse på Fleischer & Paramount tegnefilmstudierne, hvor man deltog i animationen af »Betty Boop«, »Popeye«, »Mr. Bug Goes to Town« og »Gulliver's Travels«. I 1942-44 arbejdede han for Marvel Comics bl.a. med »Gandy Goose« og »Sourpuss«, i 1947-48 for EC med bl.a. »Handy Andy« og »Dandy Tumbles« og i 1948-49 for Pines med bl.a. »Super Mouse« og »Fisty«. Han var kort sagt »funny animal«-tegner og det vedblev han med at være i sin egen søndagsavisserie »Peter Rabbit«, som han skrev og tegnede 1948-57. Fago siger om sit forhold til tegneserieindustrien og om produktionen af »det illustrerede format«:

»I fire år var jeg redaktør og kunstnerisk vejleder for Marvel Comics, men så forlod jeg faget p.gr.a. de kulørte hæfter, voldsdyrkelsen og den fremherskende lave standard. Med al det i erindring stod jeg meget tøvende overfor Mr. Oliphants tilbud. Efter at have skrevet og tegnet en tegneserie til »New York Tribune« (»Peter Rabbitt«), havde jeg tilbragt de sidste ti år med at producere børnebøger sammen med min kone.

Men Mr. Oliphant forvissede mig om, at han kun ønskede den allerhøjeste form for kvalitet. Jeg skulle anvende min egen erfaring til at producere bearbejdelser af litterære klassikere i et velillustreret tegneserie-format. Vægten skulle mere lægges på kvalitet end på kommercielle normer indstillet på høje oplagstal. På de vilkår gik jeg ind på at producere bøgerne.

Alle var tilfredse med den første bog, en fint udført blanding af rum, udvikling, karakteristik og fortællekunst. Efter den gik vi for alvor i gang med serien. De bedst egnede romaner til skolebrug blev udvalgt. Der blev holdt møder mellem redaktørerne og manuskriptforfatterne. Antal sider blev fastlagt, og der blev udført rå lay-out skitser til forfatterne. Redaktører indhentede baggrundsmateriale til personer, klædedragt, baggrunde, steder, periode osv. Der blev udfærdiget korte beskrivelser og skitser for at omgå de vanskeligheder som kunne opstå under produktionen, f.eks. med hensyn til fastholdelsen af personerne udseende eller deres udvikling i alder.

Dernæst beskriver manuskriptforfatteren hovedpersonerne i hver roman. Udfra disse beskrivelser udarbejder tegneren skitser, som derefter forelægges. Så foretages en række mindre justeringer i manuskriptet. Ord, som er for svære for barnet men vigtige for historien mærkes med en stjerne og defineres nederst på siden. Ved at holde ordforrådet på et lavt niveau, får eleven mod på at læse hvert eneste ord.

Det redigerede manuskript overgives så til tegneren. Tegningerne udføres i dobbelt størrelse i forhold til det publicerede for at give tegneren mulighed for at medtage vigtige detailler. Mens han skitserer sin blyants-layout - først med blå stift - opridser tegneren teksten til hvert billede. Dette gøres ved at få teksten og tegningerne til at samarbejde - muliggøre en flydende og interesseret læsning af historien.

I almindelige handlings-tegneserier blev teksten lagt ind på det færdigtegnede produkt (AHJ: her må Fago vist hentyde til 40'erne). Denne håndtekstning blev altfor ofte presset sammen indenfor billedrammerne, og var derfor svær at læse. Denne sammenpresning fremprovokerede dårlige læsevaner, fordi læseren var tvunget til at støtte sig til billedet for til fulde at forstå historien.

Respekt for både tekst og illustration er en af det illustrerede formats væsentligste fortrin. Der gøres virkelig en indsats for ikke at jage, ikke at presse sammen, ikke at gå på kompromis.«

Ligesom det var tilfældet med Gilbertons klassikere forsøger Pendulum at være yderst teksttro. Man skal ikke regne med at finde nye spændende fortolkninger af de gamle tekster i et illustreret format. Alt er ved det gamle. På sine egne præmisser er »Now Age Books

Illustrated« imidlertid (sammen med »Classic's Illustrated«) uden sammenligning noget af det bedste, som endnu er set indenfor klassiker-illustrationerne. Man har forsøgt at bevare tidsbillede, personkarakteristik, atmosfære og forfatter-intentioner - og er sluppet godt fra det.

Det samme mener tilsyneladende masser af læsespecialister, engelsklærere, mediespecialister og diverse andre lærere ifølge »The Illustrated Format - an effective teaching tool«, som Pendulum udgav i 1978!

Marvel Classics Comics

I 1976 påbegyndte Marvel Comics Group udgivelsen af sin version af de gamle klassikere. De første 12 numre var dog ikke originalt Marvel-materiale, men derimod omarbejdede Pendulum-klassikere. Disse sidste strakte sig oprindeligt over 50-60 sider, men i Marvel-versionen blev de skåret ned til 48 sider. Derfor virker de også som mangelfulde bearbejdelser af de gamle klassikere.

Teksten fra de oprindelige Pendulum-udgaver var bevaret, men i indtegnede talebobler, ligesom man selvfølgelig også havde farvelagt udgivelsen (nænsomt!). Formatet var som Marvels øvrige farve-hæfter, men klassikerne undgik da de sædvanlige forstyrrende reklamesider.

Med nr. 13 fra 1976 gik Marvel over til selv at producere materiale til »All New Marvel Classics Comics«, som serien nu hedder, og indtil begyndelsen af 1979 er numrene 13-36 udkommet i denne serie. I forhold til de første 12 numre virker de 24 sidste langt mere homogene, men desværre også langt mere sjuskede. Nu er der tale om hastværksarbejder udsat for tegneseriehæfteindustriens uundgåelige deadlines og korte produktionstid. Resultatet er blevet atmosfæreforladt, med overfladisk miljøtegning og stereotyp personkarakteristik, ulæselige tekstafsnit, som ofte dominerer billedfeltet og gør siderne overfyldte og kompakte, og dårlig farvetrykning. Marvel har simpelthen skabt det klassikerprodukt, , som Kanter og Oliphant med tegneseriepuritansk selvhævdelse for alt i verden ville undgå. Og se bare, om ikke tegneseriepuritanerne har skabt de bedste tegneserieklassikerudgaver!

Manuskripterne til Marvel-klassikerne er for en stor dels vedkommende skrevet af Doug Moench (»A Christmas Carol«, »Alice in Wonderland«, »Robin Hood«, »White Fang«, »The Arabian Nights«, »Prisoner of Zenda«, »Kidnapped«, »The Invisible Man«, »Food of the Gods«, »Master of the World«, »Robinson Crusoe«, »The Last of the Mohicans« og »Ivanhoe«), færre af Don McGregor (»Moonstone«, »The Pit and the Pendulum«, »The First Men in the Moon« og »The Prince and the Pauper«) og John Warner (»She« og »Frankenstein«).

Illustrationerne er af bl.a. Dino Castrillo (»She«, »Frankenstein«, »Master of the World«, »Moonstone« og »The Invisible Man« (sammen med Rudy Mesina), Rydy Mesina (»The Invisible Man«, end del af »The Pit and the Pendulum«, »The First Men in the Moon«) og Sonny Trinidad (»Food of the Gods«, »The Last of the Mohicans«, »Kidnapped« (sammen med Pete Lijauco)). Selvom Marvel således har haft mediebevidste tegneseriekunstnere til sin rådighed, er det kun lykkedes i ganske få tilfælde at skabe produkter med bare en antydning af klasse. »Robin Hood« af Rudy Masina og Alfredo Alcala, »White Fang« af »the Philippine Tribe«, »The Prince and the Pauper« af »The New Tribe« og »Robinson Crusoe« af »the Tribe« hører til disse undtagelser.

Forøvrigt er det ikke første gang Marvel forsøger sig med klassikerillustrationer. Allerede i 1973 rummede et par numre af »Supernatural Thrillers« bearbejdelser af et par af de mere effektfulde klassikere. Den mest bemærkelsesværdige af disse »Den usynlige mand«, tegnet af Val Mayerik og fortalt af Ron Goulart, har været optrykt i »Seriemagasinet« nr. 131 (med en fremragende forside, som præsenterer denne historie, af Jim Steranko). Selvom historien ikke var videre tro mod originalen, illustrerede denne tegneserie glimrende Wells' ide. Stevenson var knapt så heldig, for den udgave af »Dr. Jekyll and Mr. Hyde«, som forekom i »Supernatural Thrillers« nr. 4 er bedst tjent med at gå upåtalt hen!

Parsifal

Klassiker-tegneserierne er som sagt først og fremmest blevet skabt af tegneseriepuritanere, som har villet skaffe borgerskabet et respektabelt tegneserieprodukt til deres børn, og vel at mærke et produkt, som kunne bringe dem væk fra tegneserierne og igang med rigtig, »lødig« litteraturlæsning. Ingen eksperimenter, kun gamle, prøvede historier med et fængslende, underholdende indhold.

Man kunne nok mene, at mange af de litterære perler, som aldrig har foreligget i tegneserieudgaver, måtte være større udfordringer til tegneseriekunstnerne, end de som gentagne gange har ladet sig illustrere. Bortset fra, at Hans Scherfig i 1961 udgav en tegneserielignende version af Holbergs »Niels Klims underjordiske rejse« på forlaget Sirius (vist nok efterpublicering i »Land og Folk«), og bortset fra at Walt Kelly anvendte bl.a. et kapitel fra »Alice in Wonderland« og dele af »Mother Goose« til at sige noget om sin samtid (50'erne), *og bortset fra tegneserieudgaven af »Det kommunistiske manifest«,* er der vist kun Star Reach Productions udgave af »Parsifal« efter 2. akt af Wagners opera, som kan aftvinge lidt interesse i den henseende. Her har P. Craig Russell sammen med manuskriptforfatteren Patrick C. Mason nemlig skabt en meget personlig og visuelt meget smuk tegneseriefortolkning, som går godt i spænd med både de etableredes og undergrundsforlagenes interesse for sword and sorcery. Her dog med lige dele poesi, romantik, mystik og brutalitet sat ind i en symbolsk ramme, som fortæller om individets ubevidste higen efter sandheden og skønheden i tilværelsen.

Det er altid behageligt at få gennemtygget litterære værker i originaltro bearbejdelser - om det så er på film, i TV eller tegneserier. Men det er nu anderledes mere spændende, når bearbejdelsen fortolker **originalen** og forsøger at give iagttageren et **nutidigt** budskab.

På den **anden** side må man heller ikke underkende de **illustrerede** klassikeres opdragende funktion. De har vitterlig oplyst masser af mennesker om indholdet i en del af verdenslitteraturen - og kulturarv eller ej, det er ihvertfald ingen skade til at besidde denne viden.

Baggrundslitteratur:

The **Illustrated** Format - an effective teaching tool. Connecticut, Pendulum, 1978. 92 sider, illustreret.

Ole Andkjær **Olsen:** Stjerneklassikere. (i: Børn, Litteratur, Samfundskritik. Munksgaard, 1975. Side 112-116).

The **Comic** Book Price Guide. No. 7. By Robert M. Overstreet. Tennesee, 1977.

The **Who's** Who of American Comic Books. Vol. 1-2 (A-Mye). Editors: Jerry Bails & Hames Ware. Michigan, 1973-74.

Illustrerede Klassikere nr. 65. (»Flaskedjævelen«) (heri: Manden, som skabte »Illustrerede Klassikere).

Tørk **Haxthausen:** Opdragelse til terror. Fremad, 1955. Side 46-48.

Reinhold C. **Reitberger** & Wolfgang Fuchs: Comics. Anatomie eines Massenmediums. München, 1971. Side 140-143.

Desuden en tak til Tony Lüter for oplysningerne om Pendulum Press.

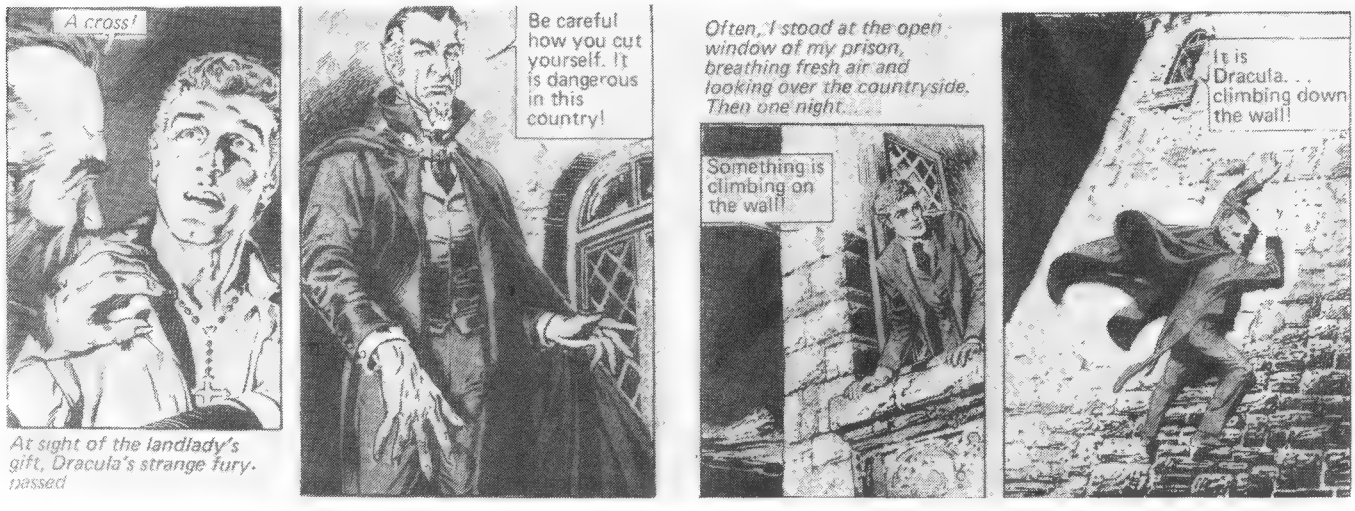
A cross!
Be careful how you cut yourself. It is dangerous in this country!
At sight of the landlady's gift, Dracula's strange fury passed
Often, I stood at the open window of my prison, breathing fresh air and looking over the countryside. Then one night...
Something is climbing on the wall!
It is Dracula... climbing down the wall!

TEGNE-SERIE LAV i USA?

·af Per Vangtoft

Grundet, at Marvel og DC har introduceret en ny kontraktform, som fratager den enkelte tegner enhver copyright og ejendomsret til sine tegninger, forsøger en del af de professionelle tegnere, med Neal Adams som primus motor, at oprette et tegneserielav, som skal forsvare seriekunstnernes rettigheder overfor de store tegneserieudgivere.

Det har imidlertid vist sig at være temmelig problematisk at opnå enighed omkring lavets udformning og formål.

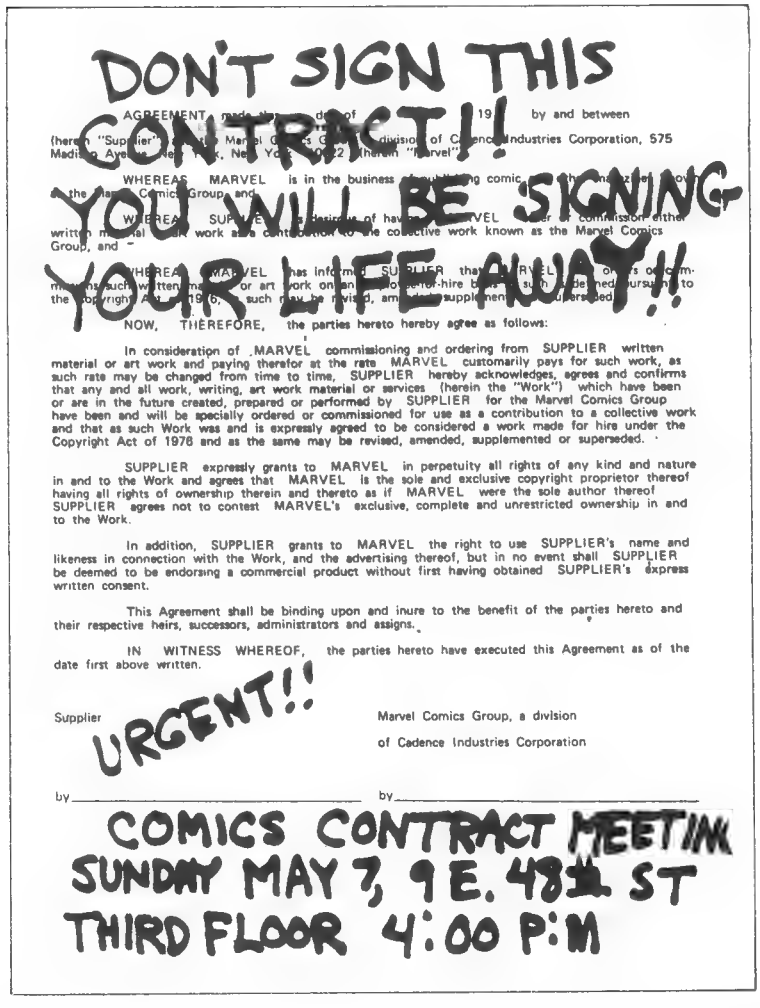
DON'T SIGN THIS CONTRACT!
YOU WILL BE SIGNING YOUR LIFE AWAY!!
URGENT!!
COMICS CONTRACT MEETING
SUNDAY MAY 7, 9 E. 48th ST
THIRD FLOOR 4:00 P.M.

Ideen med at tegnere organiserer sig er ikke ny, eftersom Burne Hogarth (kendt for sin fremragende udgave af Tarzan) allerede i slutningen af 40'erne forsøgte at danne en sammenslutning, sammen med bl.a. Frank Robbins (Johnny Hazard), hvilket der ikke kom noget ud af.

I 1971 startede Stan Lee organisationen, ACBA (Academy of Comic Book Arts), som døde hen i løbet af få år uden nogensinde at opnå den store opbakning.

Årsagen til, at man igen, på trods af de dårlige erfaringer, foretager bestræbelser på at få oprettet en organisation for tegneserietegnere, er, at tegnerieforlagene er begyndt at bruge en ny kontraktform, når de opkøber materiale fra free-lance tegnere.

Den kontrakt, som nu bruges, er en såkaldt »work made for hire«-kontrakt, der tegnes, hvergang et forlag opkøber arbejde fra en tegner eller manuskriptforfatter.

Udtrykket, »work made for hire«, betyder, at forlaget har lejet tegneren/forfatteren til at lave et bestemt stykke arbejde, som forlaget betaler for og derved overtager ejendomsretten og enhver form for copyright på serien.

Grunden, til at forlagene er begyndt at udstede den slags kontrakter, er, at der er kommet en ny copyright-lov, der har til formål at beskytte tegnere og forfattere imod, at forlagene stjæler copyrights!

Der findes imidlertid et smuthul, i denne nye lov, der er trådt i kraft d. 1. januar 1978, som går ud på, at forlagene kan avertere efter lejet arbejde, »work made for hire«, og så lave specielle kontrakter, hvor man indgår aftaler om pris, copyrights etc.

Eftersom man ikke kan definere, hvad der er lejet free-lance arbejde, kan forlagene praktisk talt bruge disse specielle kontrakter, hver eneste gang, man ansætter en tegner og forfatter til at lave en serie.

Den nye lov, som skulle beskytte imod forlagenes udnyttelse, virker altså stik modsat og bliver udnyttet på det groveste til at stjæle copyrighten fra de mennesker, som har skabt en serie.

Denne grove provokation fra forlagenes side har medført, at Neal Adams indkaldte ca. 40 professionelle tegnere og forfattere til et møde, d. 7. maj 1978, som skulle munde ud i dannelsen af et tegneserielav.

Formålet med dette lav skulle være at organisere så mange tegnere/forfattere som muligt således, at man i fællesskab kan presse forlagene til at fjerne ordet, »work made for hire«, og give tegnerne bedre vilkår med hensyn til procenter af evt. salg af copyright samt at kæmpe for en bedre betaling for manuskripter og tegninger.

Praktisk talt alle, som kom til mødet, var enige om, at man burde oprette en form for organisation, som skulle presse forlagene til at give tegnerne/forfatterne bedre vilkår, og man var ligeledes enige om, at forlagenes udnyttelse af den nye copyrightlov var en grov provokation.

Der var imidlertid stor uoverensstemmelse om, hvordan et evt. lav skulle udformes, hvad kravene skulle være, hvem der skulle være med etc.

De fleste mente, at de forslag, der var fremkommet om forhøjelse af betalingen pr. færdiggjort side, var fuldstændigt urealistiske, eftersom de ville medføre en forhøjelse på 100 %!

Andre var bekymrede over, om forlagene havde råd til at forhøje betalingen, det skal dog siges, at de personer, som var mest bekymrede over det, er fastansatte tegnere og redaktører på enten DC eller Marvel, som de altså har et specielt forhold til.

Neal Adams svarede på dette, at forlagene idag tjente rigeligt til at give en langt bedre betaling, eftersom de bl.a. tjente tykt på at sælge copyrights til det amerikanske TV, som er fyldt med tegneseriefilm, der bruger figurerne fra seriehæfterne.

Mange gav udtryk for, at det ville være bedre først og fremmest at sikre skaberen af en serie en rimelig andel af udbyttet ved salg af serien til udgivelse i udlandet eller til TV, eftersom det ville betyde bedre indtjeningsmuligheder, end hvis man blot satte betalingen op.

På den måde ville det også være skaberen og ikke mellemhandleren, forlaget, som kunne bestemme over eget materiale.

Det, som debatten ellers gik mest på, var, om »inkere« (rentegnere), »letterere« (bogstavsættere) og »colorists« (farvelæggere) skulle indlemmes i lavet, og om deres arbejde ligeledes skulle regnes for en selvstændig kreation, som de skulle have rettighed på ligesom tegneren og forfatteren.

Det spørgsmål skabte lidt af en splittelse de tilstedeværende imellem, eftersom en del, de mest etablerede tegnere, mente, at det var i orden, at forlagene brugte »work made for hire«-kontrakten til at leje folk til at sætte bogstaver, farvelægge og rentegne, eftersom de personer, der blev sat til det, ikke skabte et færdigt, kreativt stykke arbejde, som tegneren og forfatteren, men blot blev lejede til at gøre en bestemt ting.

Mange af de mindre kendte tegnere, mente, at man afskar en stor del af folkene i tegneseriebranchen fra at være med i lavet, hvis ikke ethvert stykke arbejde blev anerkendt som værende kreativt og gav procenter ved salg af copyright.

Mødet sluttede med, at enhver kategori indenfor branchen (tegnere, forfattere, rentegnere, farvelæggere og bogstavsættere) valgte 2 repræsentanter hver, som senere skulle mødes med lavets advokat og udarbejde en alternativ kontrakt, som skal sikre alle, der laver et stykke arbejde for et forlag, en væsentlig højere betaling, en andel i copyrighten samt en erkendelse af, at det er den skabende kunstner, der ejer sit materiale.

HVAD MENER DE PROFESSIONELLE TEGNERE OM LAVET?

I august '78, ca. ½ år efter det stiftende møde i lavet, foretog det amerikanske fanzine, Comics Journal, en rundspørge til en række professionelle tegnere og forfattere om, hvad de mente om ideen med lavet.

De fleste af dem havde selv deltaget i det stiftende møde, mens andre kun havde hørt rygter om lavet.

Hovedtendensen hos de adspurgte var, at man støttede tanken om et lav eller en fagforening, men mange kendte overhovedet intet til, hvad der var sket indtil nu, og flere var forbeholdne fordi de mente, at det var en lille udvalgt klike, fortrinsvis unge tegnere, der var indkaldt til det første møde.

Flere af de ældre tegnere: Gene Colan (Dæmonen), Jack Kirby (De Fantastiske Fire, Thor), Alex Toth og Steve Ditko (Edderkoppen, Mr. A) var meget skeptiske på grund af manglende information og uklarhed om lavets formål.

Gil Kane havde intet hørt og betegnede lavet som en elitær sammenslutning, der udelukkede bestemte personer deriblandt ham selv!

De fleste af de yngre tegnere var meget entusiastiske med ideen og havde allerede tilsluttet sig lavet.

Der blev dog udtrykt en vis kritik over, at man ikke informerede nok, samt at man ikke havde formået at aktivere så mange af de ældre tegnere.

Den nyeste udvikling i sagen er, at Mike Ploog (kendt herhjemme for at have tegnet Spøgelsesrytteren og Varulven i det nu hedengangne Vampyr, samt Frankenstein i Seriemagasinet) har trukket sin serie, Weirdworld, tilbage fra Marvel, efter at have lavet 30 sider, i protest mod »Work made for hire«-kontrakten.

Det siges også, at Jack Kirby nægter at vende tilbage til tegneseriebranchen, så længe den kontraktform eksisterer.

Om det skyldes, at han befinder sig udmærket med at lave tegnefilm, eller om det virkelig er af idealistiske grunde, er der imidlertid delte meninger om!

Man kan kun håbe, at det vil lykkes for de amerikanske seriekunstnere at få en fagforening, eftersom det vil betyde et skridt i retningen af en anerkendelse af tegneserien som kunstform samt en forhåbentlig svækkelse af de amerikanske monopolers magt over kunsten.

Det er imidlertid meget tvivlsomt, om man vil tillade noget sådant, eftersom forlagenes udgivelsespolitik er en integreret del af det kommercialistiske amerikanske system.

Der er endnu heller ikke fremkommet nogen bekræftelse på, at lavet overhovedet er oprettet, eller hvad det har udrettet.

Forlagene bruger stadig »Work made for hire«, så noget kunne tyde på, at lavet er snublet i nogle af de mange modsætninger og uenigheder?????

Per Vangtoft

SUPER

PLASTIC–POSER

Poserne måler 18 x 36 cm og er 0,03 mm tykke. De passer alle standard seriehæfter på markedet og beskytter effektivt mod fnug, støv, snavs, fedt, slid og fugt - ting der alle skæmmer hæftets naturlige skønhed og nedsætter dets værdi drastisk.

100 stk. : 15,85
250 « : 37,85
500 « : 64,85
1000 « : 114,85
5000 « : 499,85

Vi forhandler også tusinder af danske & USA'ske tegneseriehæfter + fanzines. Skriv efter et katalog idag !

Priserne er inkl. porto. Send betalingen i check eller indsæt den på giro 9 33 23 40. Leveringstid ca. 8 dage.

COMIC SERVICE
Birkehaven 519
2980 Kokkedal

VOR SERIE

. . . Har vi dennegang hentet fra Finland. Det er serien *PEKKO* (se omtalen under Udlands-sektionen) af *VELI-PEKKA ALARE* som den finske seriebevægelse i år har kåret som »årets bedste finske tegneserie«. Serien har fået den såkaldte *PUUPÄÄ* hat.

Den danske oversættelse er forestået af *Paula Christensen*.

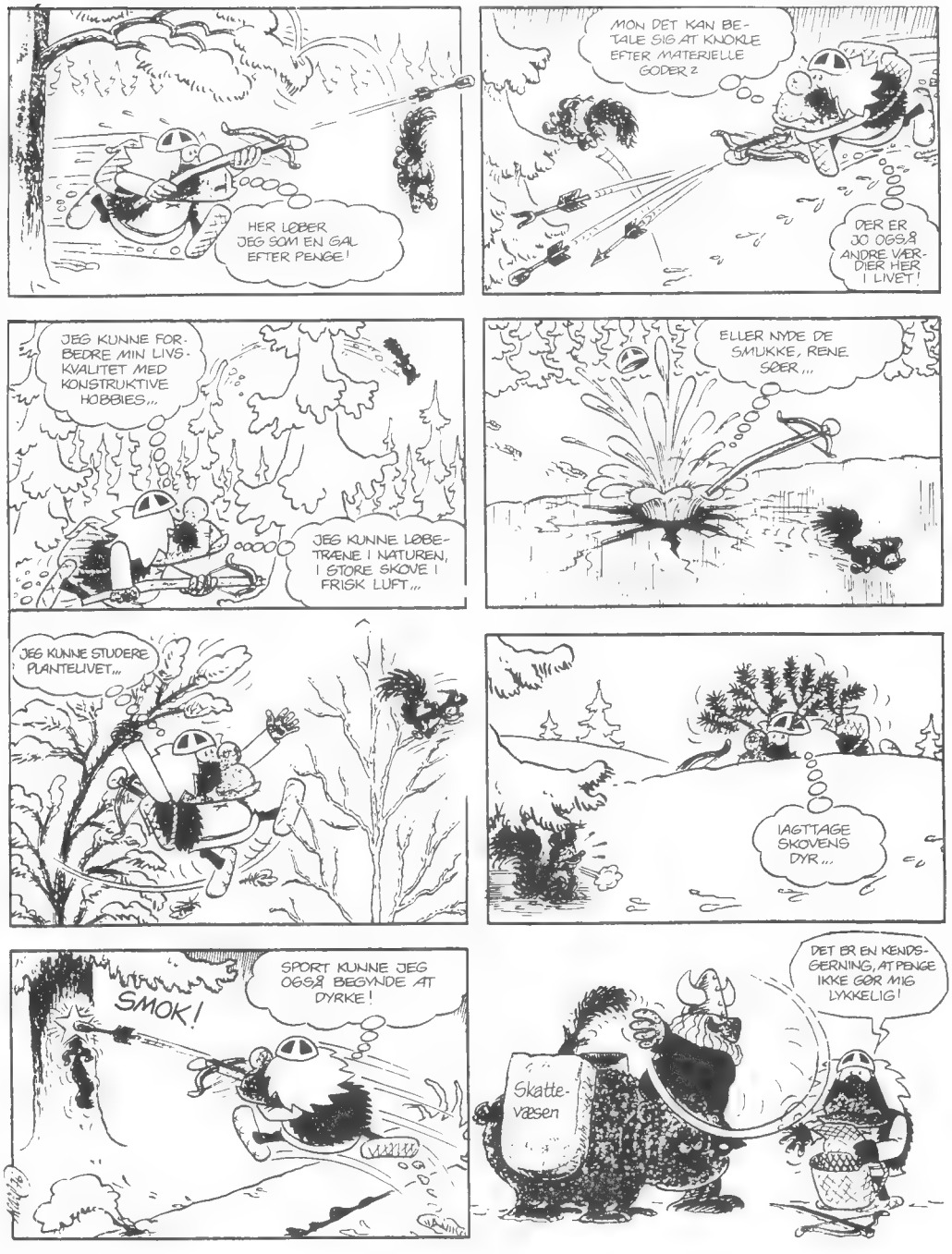
HER LØBER JEG SOM EN GAL EFTER PENGE!
MON DET KAN BETALE SIG AT KNOKLE EFTER MATERIELLE GODER?
DER ER JO OGSÅ ANDRE VÆRDIER HER I LIVET!
JEG KUNNE FORBEDRE MIN LIVSKVALITET MED KONSTRUKTIVE HOBBIES...
JEG KUNNE LØBETRÆNE I NATUREN, I STORE SKOVE I FRISK LUFT...
ELLER NYDE DE SMUKKE, RENE SØER...
JEG KUNNE STUDERE PLANTELIVET...
IAGTTAGE SKOVENS DYR...
SMOK!
SPORT KUNNE JEG OGSÅ BEGYNDE AT DYRKE!
Skatte-væsen
DET ER EN KENDSGERNING, AT PENGE IKKE GØR MIG LYKKELIG!

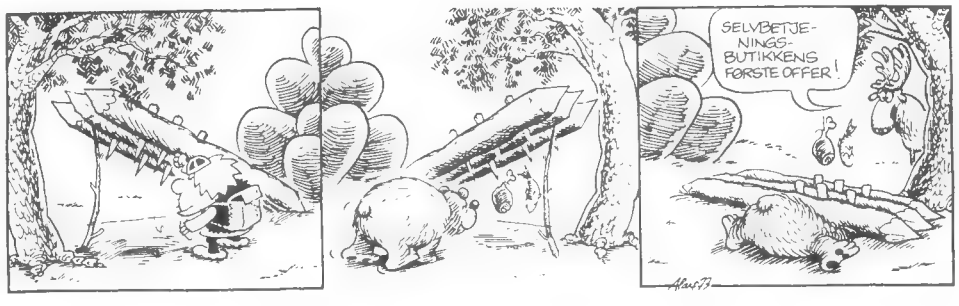

. . . Laver du tegneserier? - Er du måske interesseret i at få dit arbejde trykt i KS som VOR SERIE? For det er vi måske interesseret i.

Vi modtager helst 1 siders afsluttede serier eller strips, da en side »desværre« er alt vi kan ofre i hvert nummer.

Send allerhelst fotokopi til en start - vi kan meget sikkert ikke påtage os at trykke alt hvad vi modtager, og vil meget nødigt også påtage os at skulle returnere alt for meget originalt ubrugt materiale.

Skriv til: VOR SERIE, c/o Kulørte Sider, Rørmosen 61, 2. sal mf., 4000 Roskilde. - Og send samtidigt et par linier om dig selv og dit arbejde.

Film & tegneserier

Skulle man være i den lykkelige situation at interessere sig for tegneserier, film og science fiction på en gang, så er her gode nyheder. De tre mediers sammenfalden (altså lappen over hinanden) er *in* for tiden - og specielt da i *USA*. Derfor er der også kommet en sand strøm af tidsskrifter om emnet. Nogle af de bedste og mest interessante kan man idag finde i *FANTASK*. Det drejer sig om hæfterne *FUTURE* og *STARLOG* (begge fra USA) og *STARBURST* (som kommer fra Marvel's engelske afdeling). KS har samlet sammen hvad der indtil nu er kommet, og bringer her en liste over hvad må formodes væsenligt og spændende for bladets læsere. En service vi vil fortsætte fremover. *FUTURE* udkommer *8 gange årligt*, og er hver gang på *80 sd.* prisen er *19,50 kr.*

FUT. nr. 7 jan. 79: Kort om Superman, Mickey Mouse's jubilæum, Lord of the Rings: Stor artikel om Gil Kane og hans seneste serie Star Hawks: Artbook-anmeldelser (bl.a. Frazetta og Druillet): Buck Rogers på TV fra NBC: Intw. med Hildebrandt brødrene (rigt illustreret).

FUT. nr. 8 feb. 79: Stor artikel om »Invasion of the body-snatcher's«: Superman-artikel (om bl.a. filmens special-effekt's): Italienske Sf-film.

FUT. nr. 9 mar. 79: Mere Superman: Ny Sf-film »The Humanoid«: DEVO: Star-Trek som spillefilm: Flere amerikanske Sf-TV-serier: Den ny James Bond-film »Moonraker« - flotte farvebilleder.

STARLOG kommer, sammen med *FUTURE*, fra det samme forlag O'Quinn Studios, og udgives af *Norman Jacobs* og *Kerry O'Quinn*. *STARLOG* udkommer med *12 numre* om året. Sideantallet er også *80 sd.* pr. nummer og prisen *19,50 kr.*

STA. nr. 19 feb. 79: Kort om animator Chuck Jones (kendt fra Bugs Bunny): Nyt om Spielbergs egen 2. udgave af NÆRKONTAKT: Buck Rogers-artikel: Om Battlestar Galatica: Mere om Body-snatcher'ne: Interview med Ralp Bakshi: Artikel om Roger Corman (B-film mester instruktør): Star Wars på TV: Supermanfilmen: Mere om Nærkontakt.

STA. nr. 20 mar. 79: Mere Buck Rogers (om tegneserien): Om Capricorne One - film af fin karat: Jason of Star Command - ny USA Sf-TV-serie: Om Månebase Alpha-filmen (som også kan ses herhjemme): Alien - ny gigantfilm: Stooor Superman artikel: Om filmen Coma.

STA. nr. 21 april 79: Superman: Wonder Woman: Intw. med Hamill/Skywalker fra Star Wars: Star-Trek: Battlestar Galactica: Lost In Space - om gamle USA Sf-TV-serier fra tresserne: Buck Rogers - nu som spillefilm: Alien: Himlen må vente - W. Beatty filmen.

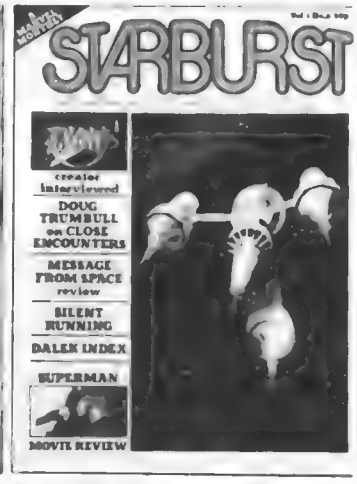

STARBUST udgives som sagt af den engelske Marvel-afdeling, og bladets redaktør er *Dez Skinn*. Bladet er hver gang på 48 sd., det udkommer månedligt og koster kr.

SB nr. 4 nov. 78: the Hulk som TV-serie: Tolkien på film (om Hobbitten og Lord of the Rings): War of the Worlds: Merlin - ny boorman film: Om Marvels Sf-tegneserier: Bog, blad-anmeldelser og korte nyheder: 2 sd. farvetegneserie.

SB nr. 5 dec. 78: Supermanfilmen: Metal Messiah (strange film): Specielt om Lucas (Star Wars) og Spielberg (Nærkontakt): Dark Star - film af John Carpenter: Intw. med Douglas Trumball - manden bag alle de store films special-effect's: Nyt og anmeldelser.

SB nr. 6 jan. 79: Marvel index (på Abernes Planet): Mere Superman: Message From Space- ny film: Intw. med Trumball - 2. del: Og det sædvanlige.

◑

I flere numre af KS har vi lovet en før-omtale af *Ralh Bakshi's* i disse tider så omdiskuterede tegnefilmversion af *Tolkien's Lord Of The Rings*. Af den ene eller den anden årsag har vi måtte udsætte det fra nummer til nummer, og de følgende linier skal »desværre« heller ikke ta's som udtryk for at omtalen er med her og nu. Derimod skal der gøres opmærksom på at man nu selv har mulighed for at tage bare en smule stilling til sagerne, en chance til at sætte sig ind i filmens concept, opbygning, indhold og tegnemæssige kvalitet. Det kan ske via en *WARREN SPECIAL EDITION*, den såkaldte officelle souvenir-bog til filmen. Det er et 52 sd. farvehæfte (trykt på noget usædvanligt lækkert papir) i normal Warrenhæfte størrelse (som Vampirella, Greepy osv.) til *30,- kr.* I hæftet præsenteres filmens hovedpersoner, hele filmens handling fortælles (som en slags stærkt forkortet Tolkien-roman illustreret med billeder fra filmen), og bagerst i hæftet kan man læse om mesteren *(Tolkien)* selv, møde filmens producer *Saul Zaentz* og instruktøren *Ralh Bakshi*. Og så kan man ellers bestille buttons, skulturer, lp-plader, puslespil, kalendere og plakater osv. Hæftet kan købes i *Fantask*.

Aktuelt fra Udlandet

SVERIGE

- Landet er blevet et nyt og umiddelbart meget spændende tegneseriehæfte rigere. Det kommer fra den svenske seriegigant *SEMIC* (som Interpresse mere eller mindre hører sammen med) og hedder kort og godt *SVENSKA SERIER. Nr. 1* (som er det nr. KS er i besiddelse af) udkom i januar måned, og det er meningen at der skal komme 6 numre årligt. Bladet indeholder kun svenske tegneserier, og de fleste er lavet af såkaldt amatøreer, og over hele linien er det unge mennesker. *Mikael Oskarsson* bidrager med serien »Mike Estepp«, *Anders Haglund* med »Skejtebård-kaninen«, *Ulf Björkryd* og *Ingemar Nyström* med »Pille Pil« (i farver), *Ulf Jannson (som er kendt i Danmark med Snell's Express som fra tid til anden kan læses i Seriemagasinet) med »Benke (også i farver), Jonas Bergengren* med »År 2002-ett rymd-äventyr«, *Bernt Lundh* med »Balders Bar«, *Alf Woxnerud* med »Historiska historier« og *Frederik Jeansson* med »Medicinmännen«. Det er meningen at alle skal kunne sende en serie ind til bladet, og så skal et redaktionsråd bestemme om serien er egnet til publicering.

Redaktionsrådet består af en samling lokale »pinger« - *Sture Hegerfors* (Svenska Serieakademien), *Rolf Gohs* (Mystiska 2:an), *Henry Holmgren* (fra Seriefrämjadet), og *(Christian Hammarström, Börje Nillson, Alf Thorsjö* og *Ulf Granberg* (alle ansat på SEMIC). Sidstnævnte er også bladets redaktør.

Det svenske *Seriefrämjadet* har udsendt det første nummer af deres organ *BILD & BUBBLA* for årgang 1979. Det indeholder foruden de faste redaktionelle kommentarer og anmeldelser artikler om serieudstilling på National-

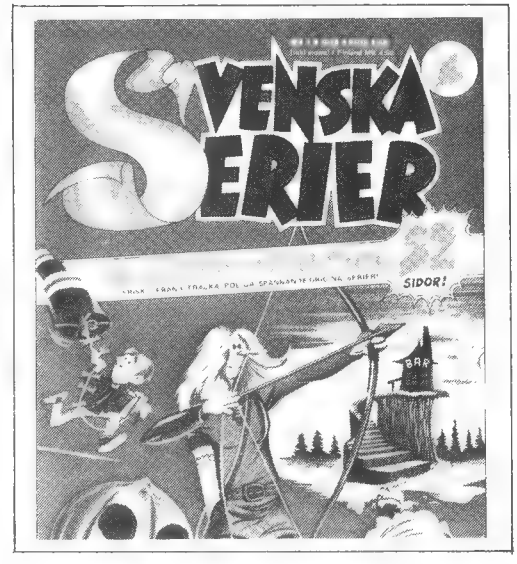

museet, det ny blad Svenska Serier (se ovenfor), rejse til New York (om et møde med bl.a. Neal Adams), om den chilensk fødte tegner Arturo Del Castillo (kendt med bl.a. western-serierne Ringo og Kendall som vi også har set herhjemme), om en series vej fra dagspresse til album (en meget lang artikel om tegneserien Felix af Ulf Hagen). Bild & Bubbla fås fra Runepress.

NORGE

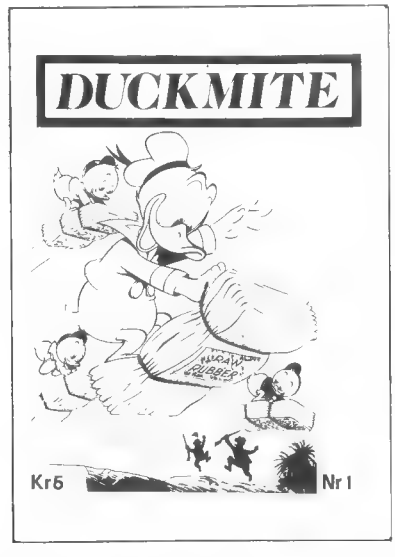

Man er og blir enorm glad for den kære Anders And i Norge. Her må åbenbart være et sundt klima for sande donaldister, for sørme om der nu ikke foreligger en ny titel der öppe fra. Dennegang hedder det *DUCKMITE* (med en venlig tanke på et af Barks' såkaldt Urdonaldistiske mesterværker) og det udgives af *Jan E. Langli.*

Indholdet er lister over Donaldmagasiner, kommentarer til diverse »Barks-favoritserier«, manuskript til Hollandsk Donald-serie af Milton, Jippes og Verhagen, en artikel om at samle amerikanske hæfter og så et interview med Pål Jensen (Pålemann)-redaktøren af DONALDISTEN. *DUCKMITE nr. 1* koster 5,- kr. i norsk valuta og fås fra *Jan E. Langli, Kornvegen 2, 1500 Moss.*

- *Norge.* - alternativ-tegneserier trives også i Norge, de har faktisk deres eget blad, der pudsigt nok kalder sig *BRAGE* (når man kommer ihu at det største danske alternativ-foretagende her til lands hedder Balder & Brage (hva', er det ikke balder og bage?, - red.) så må det klingende Brage da virkeligt være alternativt). Nåh, men ihvertfald er udgangspunktet for det norske magasin punk-bevægelsen, og *nr. 2 & 3* - som er blevet tilføjet KS, indeholder serier af bl.a. *Jan Kittelsen, N.Chr. Svikus* (?), *Gard Lunde, Haakon W. Isahsen* og *Kurt Nærum* (?) - og blandt serieheltene kan man bl.a. træffe på Drickula og Ronald Dunk (Vaskeægte vulgærdonaldisme som bladet selv kalder det). Fra USA har man så til lejligheden importeret lidt Cfumb og lidt Joel Beck. Alt i alt - fedt nok. Bladet udsendes fra *Gnom Press* og koster pr. stk. 5,50 kr. Fås fra *Gard Lunde, 3093 Hillestad, Norge, Giro: 3 32 05 79.*

FINLAND

Nr. 22 af *SARJAINFO* er udsendt, og det er samtidigt årgang 79's første. I nummeret findes flere artikler og præsentationer af finske serier og seriekunstnere, flere nyheder fra Frankrig, og en præsentation af Francois Craenhals (manden bag bl.a. Eric Hedspore som udkommer herhjemme fra Carlsen if).

I Finland kårer man hvert år den bedste finske tegneserie, og det gøres såmænd ved at give vedkomne hr. seriekunstner en hat, som hedder *PUUPÄÄ-hatten*. I år er hatten givet til *Veli-Pekka Alare* for serien PEKKO.

FRANKRIG

Fra *Editions Jacques Glenat* kommer *CIRCUS*, et lidt avantgarde-seriehæfte i stil med bl.a. *Metal Hurlant*, og bladet forhandles herhjemme af Runepress. I starten havde det et almindeligt serie-hæfte format, omkring nr. 10 skiftede det til et langt større format, og rent udstyrsmæssigt nærmede det sig det luksuriøse. Med *nr. 15* er der atter sket ændringer. Formatet er stadig det samme - men hvor det før mindede om en Artbook, har det idag mere karakter af et magasin. En anden papirkvalitet, der er mere grov i det - men langt bedre når man publicerer mange farveserier, og en hæftning af bladet istedet for albumsfidusen med limen i kanterne. Alt i alt - ændringer til det bedre. I hæftet støder man på serier af *E. Baudoin*, *Berthouze*, *Pichard* (i farver), *Durand/Ramaioli* (farver), *Greg* (farver), *Garcia*, *Farid Boudjellal*, *Novi/Bielot*, *Sevre*, *Winniger* (farver), *Annie Goetzinger/Mora* (farver), *Alain Mounier*.Og så er magasinet endda blevet 5 f. billigere. Fås nu fra Runepress.

Det er også fra *Editions Jacques Glenat* at Frankrigs to bedste Fanzines/Serietidsskrifter udkommer. *SCHTROUMPF-Les Cahiers De la Bande Dessinee* er nu kommet til *nr. 39*, og det indeholder som sit tema tegneren *Joseph Gillain*. Han har foruden en lang række egne serier (Bosco-Baden Powell-Commissaire Jean Major) også arbejdet sammen med enormt mange andre Fransk/Belgiske serietegnere specielt *Jije*. Og det meste for *Dupuis*. *SCHTROUMPF Fanzine* er der kommet tre numre af i 1979. *Nr. 26* indeholder et intw. med *Lauzier*, en kort artikel om *Herge* (i anledning af 50 års jubilæet), og de sædvanlige nyhedsserier. *Nr. 27* byder på et intw. med *Frank Margerin* (tegner til *Metal Hurlant*), kort artikel om *Hubinon* (som nu har lagt *Buck Danny* på hylden), en artikel om *Jean Paul Mougin* (tegner til *A SUIVRE*, et andet magasin i stil med *Circus* og *Metal Hurlant*), og en præsentation af *Sydney Jordan* og serien *Jeff Hawke*, som er kommet på fransk.

Nr. 28 indeholder et intw. med *Max Cabanes* (tegner til *Pilote* og avisen *Paris Match*) og en præsentation af serierne i det nye *SUPER AS*, en fransk udgave af det tyske *ZACK*.

Fra samme forlag er udkommet et nyt teneseriealbum af *Lauzier* - det hedder *»Les Sextraordinaires Aventures De Zizi Et Peter Panpan«*.

Andre nye album: *Editions Du Fromage* har udgivet de første afsnit af *Wrigtson/Weins* Swampthing-saga (hvor førstedelen nu også er at finde på dansk fra Runepress) og et *Jeff Jones* album. *Editions Focus* har udsendt *Alfred Andriola's Charlie Chan* på fransk. Serien er en forløber til *Kerry Drake*. *Editions Du Square* har udsendt en ny *Guido Crepax*-bog. Dennegang har *Crepax* haft kløerne i *EMANUELLE*-fortællingerne (som også er blevet filmatiseret) og det er blevet til 120 sd. i sort/hvid. Prisen er 95 F. *Jean Tabary* (bedst kendt herhjemme for sin *Iznogood*, som Gutenberghus udsender) forbereder to af sine ældre serier til genudgivelse i pocket-format. Det drejer sig om et *Iznogoud-album* og serien *»Toto Che Et Sa Bande«*.

Som sagt er tyske *Zack* blevet til *SUPER AS* i Frankrig, og i den franske udgave kan man bl.a. læse *Blueberry af Charlier/Giraud*, *Mark Breton af Jean Graton*, *Luftens Ørne af Jije/Charlier*, *Eric Castel af Reding og Les Gentleman af Taconi/Castelli*. I *PILOTEnr. 57* startede en ny *Bilal/Christin* serie *»Les Phalanges L'ordre Noir«*. I *A SUIVRE* har man kunnet finde en ny *Corto Maltese* episode af *Hugo Pratt* *»Corto A Venise«*, og nye serier af navne som *F'murr*, *Lauizer og Jacques Tardi*.

Sidste: Det er meningen at *Albert Weinberg* (kendt fra bl.a. *Dan Cooper* herhjemme i *TEMPO*) skal overtage *BUCK DANNY* efter *Hubinon*.Det er dog ikke sikkert at *Charlier* vil fortsætte med at skrive historierne.

BELGIEN

Slutteligt kort fra *BELGIEN*: I *TINTIN*-hæftet har man i forårets løb kunnet finde en ny *Red Kelly* episode af *Hermann/Greg*, ny *Bob Morane af Vance*, og en ny *Alix* episode af *Jacques Martin*.

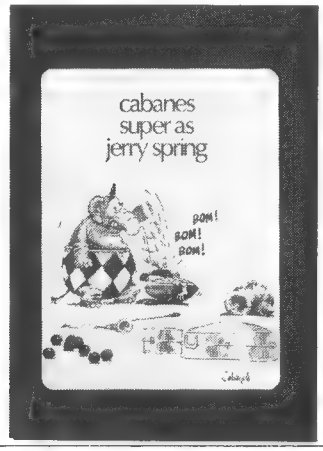

VESTTYSKLAND

Så kom *Tarzan* igen på tysk. Rygterne, som mente, at det ville være Ehapa Verlag, som ville få rettighederne i de tysksprogede lande, fik ret. Det første og andet nummer indeholder materiale af en vis Giro, som sandsynligvis er mexikansk. Bladet, som skal komme månedligt, får sit materiale fra Atlantic i Sverige. Om Ehapa vil og kan producere deres eget materiale, som rygterne også ville vide, er endnu ikke afklaret. Det eneste positive, der kan siges om de første numre, er, at trykket og farverne er fremragende.

I den næste tid vil Peter Skodzik, som har lavet en tysk seriebibliografie, udgive en Tarzanbibliografie, som især vil beskæftige sig med serieudgaven af Burroughs' epos.

Norbert Hethke, som udgiver magasinet *Die Sprechblase,* har købt rettighederne til at udgive Burne Hogarths *Drago* fra denne. Det er meningen, at denne serie skal udgives i en albumserie.

Den ovennævnte Peter Skodzik, skal også have i sinde, at udgive en albumserie med den engelske s.f.-serie *Jeff Hawke.*

Zweitausendeins Versand - et tysk postordrefirma - har udgivet Harvey Kurtzmans *Little Annie Fanny,* det drejer sig her om en tysk udgave af den allerede kendte Playboy-udgave, som udkom før nogle år siden. Det samme firma, som har opnået sin popularitet ved at sælge plader billigt, er begyndt at udgive den flamske Frans Masereels »Gesammelte Werke« (Samlede Værker). De første fem billedromaner af denne revolutionære og socialkritiske kunstner har et omfang på 916 sider og koster kun 25.-DM. Det er meningen, at denne serie skal udvides i sommerens løb. For nogen tid siden lavede firmaet en Robert Crumb »Sketchbook November 1974 to January 1978«, et pionerarbejde, af en usædvanlig kvalitet, som har fået amerikanske og hollandske Crumb-fans til at tilbyde høje priser for bogen, der ligeledes koster 25.-DM. Det skal nævnes, at forlaget også har lavet en bog med alle 1699 endnu eksisterende tegninger af den mexikanske José Guadelupe Posada (1815-1913), hvis originaler blev ødelagt på regeringens befaling i 1925.

Det østrigske forlag Pollischansky i Wien, som udgiver den tysksprogede *Prins Eisenherz* (Prins Valiant) og Alex Raymonds *Flash Gordon* (Jens Lyn), har udvidet sin bibliofile serie *Comic-Gallery.* Indtil foråret 1979 er følgende bind til en pris af 56.-DM udkommet eller planlagt:

1. *Prinz Eisenherz - Prince Valiant* 1937, 1954, 1955, 1956, 1957 og 1958
1937-udgaven indeholder desuden den bibelske julehistorie.
2. *Big Ben Bolt* af John Cullen Murphy fra den 20.2.1950 - 7.6.1951
3. *Rip Kirby* af Alex Raymond
a.) The Terrible Formula (112 s.)
b.) South Sea Adventure (112 s.)
4. *Flash Gordon* af Austin Briggs (112 s.)
5. *The Song of Bernadette* af Hal Foster. Denne udgave koster »kun« 29.80 DM

Alle serierne bliver trykt i originalsproget med tysk oversættelse på bagsiden eller nedenunder, når det drejer sig om »daily strips«. Disse udgaver kan anbefales, hvis man synes disse serier er ca. 156.-kr. værd. Udstyr, tryk og papir er fremragende, men det er prisen så sandelig også.

Nu nærmer sig tiden, hvor tyske turister igen flokkes i det danske sommerland. I denne tid kan man som regel også købe tyske seriehæfter i disse områder, hvis man da ikke skammer sig for at blive anset for at være tysk. Det meste er ikke værd at købe, men Zack har som regel nogle tegnere, som ikke kan læses i andre sprog.

Norberth Hethkes fanzine *Die Sprechblase*

HOLLAND

Fra begyndelsen af 1979 udgiver Koralle Verlag, et tysk forlag, en hollandsk version - *Wham!* - af deres tyske serieblad *Zack.*

Der udkommer forøvrigt også en fransksproget udgave af *Zack,* som kaldes *Super As.* Indholdet er i det store hele det samme, som i de tyske hæfter. Bladet udkommer hver uge, medens det tyske kun udgives hver fjortende dag.

Det er temmelig tvilvsomt, om dette nye projekt vil være gavnligt for serierne i Holland. Springer, som udgiver dette blad, men også konservative aviser som *Bild-Zeitung* og *Welt,* har næppe i sinde at styrke den meget frodige hollandske serietraditon. Forlagets politik kan kun være at forhøje koncernens profit, hvis dette ikke lykkes, bliver projektet stoppet.

Wham! kan få højest ubehagelige følger for de andre ugentlige serieblade. Det er ikke usandsynligt, at de bliver nødt til at bruge samme metoder som Koralle Verlag. Det drejer sig om *Kuifje, Robbedoes* og *Eppo.*

Kuifje - hollandsk for Tintin - udgives af det belgiske forlag Lombard, der, som bekendt, har meget nær tilknytning til Casterman. Bladet har hver uge kun nogle få sider af serierne, så læserne er tvungne til at købe det hver uge, hvis de vil have fortsættelsen af historierne. Seriernes kvalitet er upåklagelig, en stor del af dem udgives i Danmark af Carlsen. Her skal blot nævnes et tværsnit af de serier, bladet bringer: *Corto Maltese* af Hugo Pratt, *Alix* (Alex) af Jacques Martin, *Corentin* af P. Cuvelier, *Michael Logan* af Beautemps og Vanhamme, *Buddy Longway* af Derib, *De Schaduw van de Raaf* (Ravnens Skygge) af Comes, *Rorika* af Eric og Stoquart, *Jonathan* af Cosey, *Simon van de Rivier* af Auclair, *Chic Bill* af Tibet og Greg, *Thorgal* af Rosinki og Vanhamme, *Guy Lefranc* af Chaillet og Martin. *Kuifje* er nok det hæfte, som får den største konkurrence af det nye blad, fordi bladet er i 55.000 læsehæfter, som fordeles hos læger og tandlæger. Skulle det lykkes *Wham!* at overtage en del af disse, og her er det sikkert et spørgsmål om kapital, kommer Kuifje i besværligheder.

Robbedoes - hollandsk for *Spirou*-udgives af det belgiske forlag Dupuis. Serierne i *Robbedoes* er ikke så kendte i Danmark som dem i *Kuifje.* Følgende serier skal dog nævnes og nogle af dem havde sikkert fortjent en dansk udgiver; *Papyrus* af De Gieter, *Natasja* af Walthery og Tillieux,

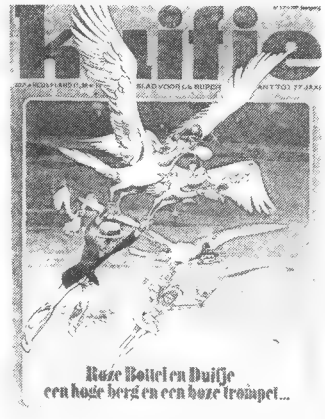

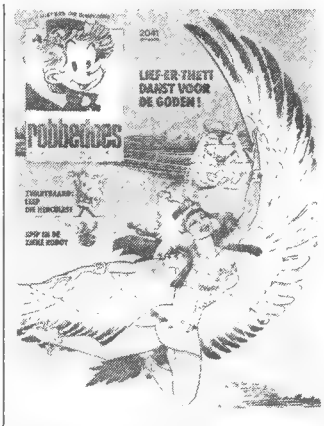

Blauwe Sperber af Sirius, *Anymore* af Renaud og Brouyére, *Yoko Tsuno* af Roger Leloup, *Candice* af Legrand og Darasse, *Captain Caraibe* af Rogé, *Jerry Spring* af Jijé og Philip, *Jason* af Conrad og Mythic. Bladet er ikke så godt som *Kuifje,* men det fortjener at blive nævnt.

Det interessanteste af de ugentlige serieblade er uden tvivl Oberon forlagets *Eppo.* Dette er også det eneste, som bliver produceret i Holland. Forlaget, som udgiver en række fremragende album, havde indtil 1975 to ugeblade, nemlig *Sjors* og *Pep. Pep* opnåede en usædvanlig kvalitet. Tegnere som Dick Matena, Fred Julsing, Gideon Brugman, Daan Jippes, Willy Lohmann, Hans G. Kresse og Jan van Haasteren kunne læses på dette blads sider. Sjældent har et serieblad gjort så meget for unge eksperimenterende serietegnere. *Eppo* har desværre ikke kunnet holde denne standard, men der er dog stadig plads til hollandske serietegnere ved siden af udenlandske. Følgende serier skal fremhæves: *De Partners* (Partnerne) af Carry Brugman, *Stef Ardoba* af Bert Bus, *De Generaal* af De Smet *Storm* af Lodewijk og Lawrence (tidligere tegnede han *Trigan*), *Laben Tall* af Harry Bishop, *Franka* af Henk Kuijpers, Alain d'Arcy af Hans G. Kresse.

Det bliver spændende at se om det hollandsksprogede seriemarked (Holland og det flamsktalende Belgien) kan tåle den hårde konkurrence. Man må næsten håbe at Springerkoncernens forsøg på at komme ind på dette marked mislykkes.

USA

John Buscema overtager Weirdworld.

Marvel Super Special nr. 11 og 12 kommer til at indeholde John Buscema og Rudy Nebres Weirdworld, som de overtog, da Mike Ploog forlod projektet i protest imod Marvels »Work made for hire«-kontrakt.

Serien benævnes, fra Marvel, som værende noget af det absolut bedste, som John Buscema endnu har lavet.

Rudy Nebres, som er rentegner på serien, har brugt en ny teknik, der gør, at han kan farvelægge samtidig med, at han inker (rentegner).

Marvel Super Special nr. 13 kommer til at indeholde en serie med Rolling Stones af Dough Moench og Gene Colan.

Det ny *Howard The Duck* magasin er lige på trapperne - det bliver et stort 60 sd. magasin i sort/hvid.

Jack Kirby's Machine Man gik sidste år ind med nr. 9, men nu genopstår bladet, dog uden Kirby. Hverandet nummer (med start fra nr. 10) tegnes af *Steve Ditko*. *Ditko* har også lavet et enkelt nummer af *daredevil* (dæmonen).

DRACULA-magasinet vil definitivt stoppe med *nr. 70*, som bliver et specielt 60 cent's hæfte på 48 sd. *The Thomb Of Dracula* vil genopstå senere på året i et sort/hvid magasin, sikkert med 4-6 numre årligt. Både *Gene Colan/Tom Palmer* og *Marv Wolfman* vil da fortsætte med serien.

Nyt magasin i »Heavy Metal stilen«!

Der arbejdes i øjeblikket energisk på projektet, der skal være Marvels svar på Heavy Metal, Odyssey.

Stan Lee og de to redaktører, Jim Shooter og Richard Marschall, der står for projektet, har udtalt sig nærmere om, hvad Odyssey er planlagt til at være.

Det mest interessante er, at når man skal skrive kontrakt med tegnere og forfattere, der skal lave materiale til bladet, så vil man ikke bruge den famøse »Work made for hire«-kontrakt (se artiklen andetsteds i denne spalte), men istedet skrive en kontrakt, som **ikke** overdrager hele ejendomsretten til forlaget!

Årsagen til det er, efter Marvels udsagn, at Odyssey ikke skal være et »normalt« Marvelhæfte, hvorfor man også vil bruge særkontrakter.

Man kommer muligvis sandheden lidt nærmere ved at se således på sagen, at Marvel sikkert vil få svært ved at få de store amerikanske og, især, europæiske tegnere til at give deres bidrag til magasinet, hvis man bruger den normale kontrakt, der stjæler alle rettighederne til det solgte materiale!

Der er endnu ikke skrevet kontrakt med nogen tegnere, men Rick Marschall nævnte en række personer, som enten var kontaktet eller muligvis ville blive kontaktet.

Man håber bl.a. på at få Richard Corben til at lave en lang serie, som skal begynde i det første nummer.

Frank Brunner (Stakkels Andtegneren) har lavet en sværd og troldomsserie, Elric, som man også overvejer at bruge.

Bernie Wrightson (kendt fra de sidste Gruealbum for bl.a. »Den Sorte Kat«) arbejder på en Frankensteinserie, der også regnes som en mulighed.

Af andre kendte tegnere, som man havde overvejet at bruge, kan nævnes: Hildebrandt brødrene, Harvey Kurtzman (gammel EC tegner), Denis Kitchen (undergrundstegner), Johnny Hart (Homo Sapiens og Troldkarlen Kogle), Gerry Trudea (Doonesbury), Dik Browne (vikingen, Hagar), Will Eisner (Spirit), Phillipe Druillet (Lone Sloane) og Jean Giraud (Blueberry).

Man vil muligvis også lade de to Marveltegnere John Buscema (Conan) og Gene Colan (Dæmonen) gæsteoptræde i ny og næ sammen med enkelte af Marvels andre faste tegnere, ligeledes kommer bl.a. Stan Lee og Dough Moench til at skrive nogle historier til bladet.

Det første nummer af Odyssey er planlagt til at udkomme, i begyndelsen af sommeren, i serien Marvel Super Special, og det vil så udkomme under navnet, Odyssey, 4-6 uger senere.

Man vil bestræbe sig på, at bladet bliver mindre præget af sex og vold end Heavy Metal.

Historierne skal ligeledes være mere forståelige end Heavy Metals avant-garde linie, men hovedparten af historierne forbliver i Science fiction og Fantasy stilen.

Bladet er planlagt til at udkomme hver måend, og det bliver på 80 sider, hvor af mindst 64 sider gerne skulle være i farve.

Det kommer til at koste 1.50 dollar.

ENKI BILAL, det er ham med »Byen der ikke eksisterede« (Carlsen if) og flotte SF-serier i Heavy Metal, har åbenbart for alvor erobret det amerikanske marked. Et helt nyt forlag Flying Buttress har kastet sig over sagerne og udgivet et helt album (46 sd.) med titlen »*The Call Of The Stars*«. Det består af 5 små historier - alle i Bilal's velkendte Sf-stil, og alle i sort/hvid hvad herren også bemester til fuldkommenhed. Eneste store bagdel er at den amerikanske tekst er maskintekstet og jævnt sjusket opsat. Albummet koster 39,50 kr.

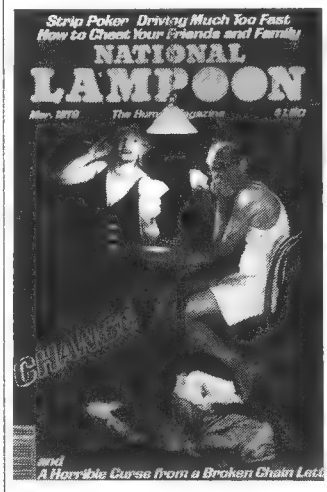
Strip Poker Driving Much Too Fast
How to Cheat Your Friends and Family
NATIONAL
LAMPOON
and
A Horrible Curse from a Broken Chain Letter

Ih, hvor kan de li' at være rablende vanvittige »over there i United Steaks«, og noget af det mest vanvittige, *NATIONAL LAMPOON,* kan man nu finde hos Fantask. I bladet er der masser at hente for tegneserieinteresserede, og selvfølgelig en masse fine/morsomme artikler, parodier, vittigheder, foto-serier (foto's med talebobler) osv. NL har alt det MAD mangler idag.

NL DEC. 78: Temaet er Mad og Fest: 18 sd. serier af bl.a. Graham Wilson, Ralph Reese og Claire Bretecher (de frustrerede).

NL JAN. 79: Temaet er Depression (og så i januar): 23 sd. serier af bl.a. Russ Heath, Shary Flenniken og Arthur Sundam.

NL MAR. 79: Tema - Chancen (alt om snyderier): 10 sd. serier plus en masse fotoserier. - Hæfterne koster 18,50 kr. pr. stk.

Warren.

Efter Heavy Metal's åbenbart store succes i USA er andre forlags øjne selvfølgelig også blevet rettet mod denne oversete gren af et købedygtigt marked. Først ude med en konkurrent til Metal'et var Warren med titlen *1984* - og de 5 første numre fås også herhjemme, bl.a. fra Runepress og Fantask. Den samme standard som HM når 1984 dog på intet tidspunkt, men lyse øjeblikke er der dog:

1984 nr. 1: Forside af Corben: Last of the Really great-all american Joy juice, meget kontroversiel serie af Dubay og Jose Ortiz: 8 sd. Marotto: Once upon Clarissa, bladets bedste af Dubay og Alex Nino: 6 sd. Wally Wood (ak & ve): Mutant World, 8 sd. farve serie af Corben: Og yderlig en hæderlig Nino-sag.

1984 nr. 2: Corben-forside (af de bedre): 8 sd. svag Marotto: Surefire quick carnage self decimation kit, ny stærk Dubay/Nino: Mer Wood (argh): 8 sd. Corben - flotte farver.

1984 nr. 3: Whatever happend to Idi Amin, morsom fortsat serie af Dubay/Marotto: In the Beginning, rigtig Nino-flip: Mere Corben: 6 sd. Alfredo Alcala (pinligt): The Harvest, ny provokerende Dubay/Ortiz-serie.

1984 nr. 4: Mer' Idi Amin: Mondo Megilah, læseværdig Nino: 16 sd. Corben (alle i farver): Zullaby, fin Jose »Vampirella« Gonzales-serie.

1984 nr. 5: Idi Amin: Mer Nino: Mer' Wally Wood (mer' lort): Mer' Corben i farver:

Det mest ophidsende er en masse ophidsede læserbreve.

- Bladene koster 18,50 kr. pr. stk.

Man har lige opkøbt Frank Thornes serie, Mad Ghita of Alizar, som begynder i 1984 nr. 7.

Serien bliver senere udsendt i bogform på et andet forlag.

Runepress forhandler også *HEAVY METAL*, den meget succesrige amerikanske udgave af franske Metal Hurlant. Det er meget længe siden vi sidst skrev om bladet i KS, faktisk er det helt tilbage i 1977, da de 3 første numre var udkommet (se anm. KS 19). Det må vi få rådet bod på, så her følger en orientering over de 4 første numre for årgang 1979:

HM 22, Jan. 79: New tales of the arabian nights-Sindbad in the land of the Jinn, af Corben & Strand (fast inventar som efterfølger til DEN - hvis kvalitet den dog på intet tidspunkt har nået): 2 sd. af Alias: The airtight garage of Jerry Cornelius, af Moebius (en meget mystisk og meget forsat serie - den som kan producere et

forts. s. 31

Anmeldelser

KLORO 1 & 2: »Kloro & De Sorte ~~Rotter~~«, »Ingen Spegepølse Til Salamis« (af Raymond Macherot, dansk tekst Freddy Milton, 62 sd. og 80 sd., Carlsen if, 1979.) Pris kr. 17,50 og 19,50.

Det vil være synd at sige at Macherot er genial, alligevel kan man ikke komme udenom, at der bestemt er en stil og linje og holdning i disse to albums.

På trods af et forbløffende effektforladt sceneri lykkes det faktisk Macherot at skabe en ganske spændingsmættet og sammenhængende fortløbende handling. Hovedpersonen Kloro er en HAVESYVSOVER og resterende aktører er mus, rotter, ænder, katte og slanger - en Lieberkind værdigt. Og rotterne er onde og bæverne gode og de gode vinder over de onde i enden og alt er godt.

For at komme tilbage til det effektforladte, så havde det måske nok været mere korrekt at tale om en anderledes udnyttelse af effekterne. Istedet for knojern, taxaer, netstrømper, telefoner og maskingeværer bruger Macherot hvad nu en havesyvsover bruger istedet for disse overflodssamfundets virkemidler - sten, gulerødder, græsstrå, tomme blikdåser og pinde. Disse mus og andre zoologiske fænomener bevæger sig rundt i dette græs og pinde miljø - og det er trods alt nervepirrende.

Det er en usædvanlig idé at omsætte en gemen spændingsserie til SJOVEDYR-TEGNESERIE, og man må nok også sige, at det er lykkedes ret godt. En svaghed ligger i hans noget upersonlige figurkarakteristik. En rotte er foreksempel tegnet som en rotte - og ALLE de forskellige rotter der optræder i de to albums er fuldstændig ens. I en episode hvor man skal kunne kende to rivaliserende rottegeneraler fra hinanden må han simpelthen med noget svævende begrundelse anbringe et gult kryds i panden på den ene af de stridende parter! Der skelnes stort set kun OND/GOD hvad personkarakteristikken angår - og det er iøvrigt også handlingens eneste mening.

Bortset fra det må man sige, at tegningerne er ret gode og med 60-80 sider og fem strips på hver side er der ihvertfald underholdning til de lange lyse nætter.

Det andet album er det absolut bedste. I det første er der lidt for meget vold og lidt for mange anakronismer i forhold til Macherot's egen idé. Hans personligheder bliver også betydeligt bedre i album nr. 2.

Tekstning og oversættelse skyldes Freddy Milton som sikkert nok får årets forfatterlegat for en titel som INGEN SPEGEPØLSE TIL SALAMIS.

Rune Kidde

NATACHA nr. 5: »Den Gale ~~Maharajah~~« (af ~~F.~~ Walthery, dansk tekst af Tore & Helen Bahnson, 48 siders farvealbum, Interpresse 1979), kr. 17,50.

Den er igen gal. Natacha er igen målet, som en eller anden »betydningsfuld« person af hankøn har sat for sig at nå. Normalt ville ingen undre sig over *hvorfor*, men denne gang er det ikke på grund af hendes meget velformede ynder. Personen af hankøn er nemlig Maharajah og har et højt ønske om at få uddannet sine tropper til eksperter i faldskærmsudspringning. Dette skulle gøres ved hjælp fra en overordentlig dygtig lærer, men som desværre - for Maharajahen - ikke er villig. Hårdere midler tages i brug og Natacha tvinges ufrivilligt ved hjælp af afpresning til at narre, den famøse lærer til landet. Det siger sig selv, at inden Natacha og hendes idiotiske men enormt morsomme ven Walter kan ånde lettet op, har de gennemgået en masse strabadser, hvor de var lige ved at miste ho'et. (Bogstaveligt talt).

Fejlen (ved den ellers udemærket serie) er efter min mening at den svæver mellem to genre. Den skal på samme tid være spændende og morsom.

Det kan da også godt lade sig gøre, men jeg synes ikke, det er lykkedes i denne serie.

En morsom serie kan godt være spændende, men den skal være spændende på en sjov måde.

Heldigvis er der bi-personen Walter, som alligevel gør albummet værd at læse.

Som et ekstra lille pif, er der 3 sider om Natasha's fødsel og tegnerens besværlige vej, for at finde frem til den rigtige Natacha. Efter sigende skulle Natacha været afbilledet efter Walthery's tre veninder. En trediedel fra hver. (Selvfølgelig den bedste del). Og hvis man kigger godt efter i en af albummene, kan man måske få et glimt af Æbletoft. (Jeg har prøvet, men opgav).

Thomas Camp.

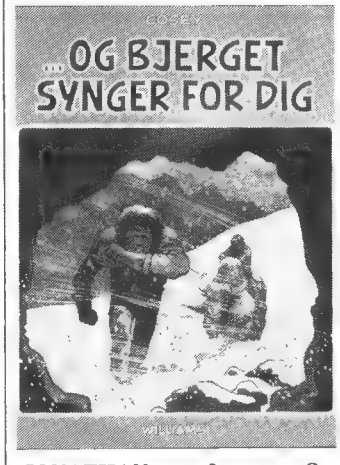

JONATHAN nr. 2: ». . . Og Bjerget Synger for Dig« (af Cosey, dansk tekst af Lis Mikkelsen, 48 siders farvealbum, Williams 1979), kr. 17,50.

Herværende album er en fortsættelse af det udmærkede og på mange måder epokegørende »Husker du, Jonathan«. Samme ømme skildringer af menneskets søgen efter identitet, som i første album - om den unge hippie (barn af de glade 60ere), der er taget op i Tibet, hvad jo var på mode der for 10 år siden. Der er en del mystik og overtro i »og bjerget synger for dig« og samme irriterende musikpåhængsforslag som før, noget krukket synes jeg nok. Men bortset fra disse detaljer er det et mageløst flot album, selvfølgelig. Hver side har ornamental skønhed, lige til at hænge op på væggen som plakat.

Bent Værge

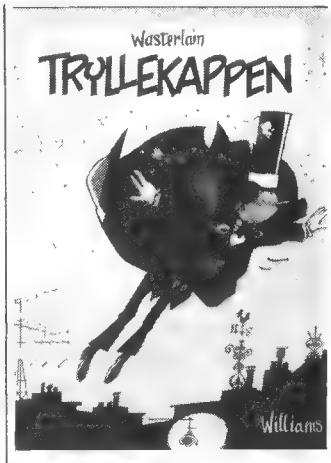

DOKTOR PIND nr. 1: »Tryllekappen« (af Wasterlain, dansk tekst af Tore & Helen Bahnson, 48 siders farvealbum, Williams 1979), kr. 17,50.

Det første indtryk jeg fik af belgieren *Wasterlains* nye serie »Doktor Pind« (egentlig *Docteur Poche,* men Doktor Lomme lyder lidt åndssvagt) var ikke rart. En umiskendelig lighed med Franquins *Pompon* (Fart og Tempos »Fumle«), en serie hvis hele væsen er mig inderlig imod, præger nemlig hovedpersonen. Han har også denne fuldstændig umulige frisure som belgiske tegnere åbenbart er så begejstrede for. Men der var nu alligevel ting der pegede på at serien her var anderledes.

Bortset fra doktoren selv ligner det faktisk ikke Franquin så meget, »Tryllekappen« er mere grov og udisciplineret i stregen (et plus, synes jeg), mere fantasifuld og fabulerende, og så har Wasterlain det her talent for at få sine figurer til at se rare ud, både venner og fjender (kun er jeg altså ikke pjattet med hovedfiguren) ... han kan give associationer til amerikanerne - Parker, Hart, Rechin - og til fransmænd som Sempé; hvorimod jeg bestemt ikke synes Franquin ejer dette talent.

Er det virkelig et debutalbum, som der står på bagsiden? »Tegneseriernes Hvem-Hvad-Hvor« oplyser at en vis M. Wasterlain(e) i 1972 udsendte »Bob Moon & Titania« - men det *behøvs* sæføli ikke være den samme. »Tryllekappen« virker nu meget drevent lavet; måske er scenerne kædet lidt kryptisk sammen indimellem, men alt i alt er det en mægtig god historie, godt fortalt (helt ortodokst, lige undtaget start-sekvensen: »fortekstерne« kommer først på side 2 lidt inde i historien - TV-serierne har ikke levet forgæves) og virke-

lig sjov. En begavet humor med sproglige spidsfindigheder som den danske oversættelse lever meget fint op til, og en person- og miljøkarakteristisk der ligger over hvad man er vant til.

Den er slet ikke for børn, teksten er ret kompliceret og den danske udgave sat med en skrift der på strålende vis matcher tegnerens grove og gnidrede streg - men derved bliver meget svær at læse. Serien er også meget voldsom, men det er nu noget med at hele atmosfæren simpelthen er »overstyret«, eksalteret: Wasterlain bevæger sig ubesværet fra noget relativt realistisk ud i komplet usandsynlige begivenheder og tilbage igen, og denne næsten surrealistiske stemning devaluerer jo også voldsomhederne noget, de bliver mere uskadelige på den måde.

Konklusion: »Tryllekappen« er et virkelig glædeligt nyt bekendtskab på det danske tegneseriemarked.

Ole Munk Rasmussen

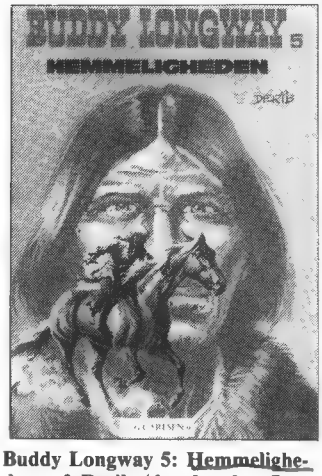

Buddy Longway 5: Hemmeligheden, af Derib (dansk tekst Jens Peder Agger, 49 sd. farvealbum, Carlsen if 1979) Pris kr. 17,50.
Blueberry 6: Manden Med Sølvstjernen, af Charlie & Giraud (oversat af ?, Gutenberghus 1979) Pris 16,50 kr.

Gutenberghus er begyndt at genudgive de gamle historier med Blueberry fra Fart og Tempo og den ældre albumserie, hvilket er særdeles glædeligt.

Manden Med Sølvstjernen er fra 1968 og er en af de ældre episoder i serien, hvad den også bærer præg af.

Historien udspiller sig i den lille by Silver Creek, hvor brødrene Bass og deres ryggesløse medsammensvorne terroriserer byens indbyggere for at tvinge dem til at afgive deres ejendom og jord, således at banditterne kan overtage kontrollen med byen.

Blueberrys gamle ven, fyldebøtten, Jimmy McClure ankommer til byen for at lede efter et værtshus, men bliver istedet indblandet i et opgør mellem brødrene Bass og sheriffen, der bliver skudt ned for øjnene af ham.

Samtlige byens indbyggere, pånær en enkelt militant skolefrøken, er enten i lommen på banditterne eller er bange for dem.

Det er derfor umuligt at finde en ny sheriff, hvilket giver Jimmy den lyse idé at hente Blueberry, som bliver gjort til U.S. Marshall.

Med hjælp af McClure, der er stiv af syre det meste af tiden, den før omtalte skolefrøken og en skydegal knøs på 17 år, lykkes det for Blueberry at genoprette ro og orden.

Det er ganske enkel og traditionel westernstil, men den er alligevel så velkomponeret og spændende fortalt med morsomme intriger, at den er værd at læse.

Essensen er barsk heroisme og heltedyrkelse af hovedpersonen, som da også får fyret en god portion mandschauvinisme i hovedet på den kønne unge skolefrøken, der forsøger at hjælpe, og som naturligvis er forelsket i Blue-

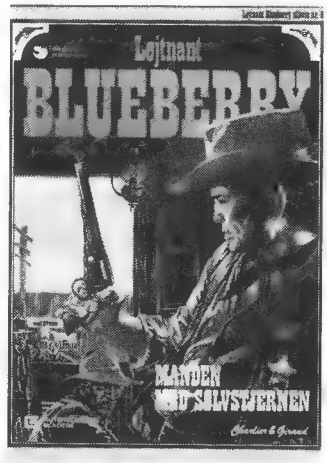

berry, men som før nævnt er historien udmærket fortalt med et godt persongalleri og virker på ingen måder banal.

Serien har senere udviklet sig enormt, og de sidste episoder har indeholdt et langt mere kompleks og nuanceret handlingsforløb, hvilket gør at mange kalder den verdens bedste tegneserie.

På det grafiske område er der også sket en udvikling fra Manden Med Sølvstjernen, som er virkelig godt håndværk og til f.eks. Chihuahua Pearl (et af de sidst udkomne album på dansk), som er intet mindre end et mesterværk.

Manden Med Sølvstjernen kan anbefales, hvis man vil læse en spændende westernserie og følge en tegners udvikling.

Buddy Longway er også en westernserie, men i en noget anden stil end den actionsprægede Blueberry.

Det, som slår en først når man ser serien, er den særdeles smukke billedkomposition, der består af meget få, men stærke billeder, som indeholder fantastisk mange detaljer.

Derib formår både at afgrænse en billedside i to separate handlinger samt at opløse den i en grafisk helhed.

Handlingen udspiller sig i naturen, hvor det meste opleves gennem Jeremies øjne (Buddys søn), hvilket gør, at det oftest er billederne, der kommunikerer alene uden nogen tekst overhovedet.

Faktisk er serien meget tekstfattig hele vejen igennem. Derib har kun lige akkurat brugt det mest nødvendige tekst, men udnytter til gengæld det visuelle billedsprog maksimalt.

Seriens tema er heller ikke bygget op på den sædvanlige måde med udpegelse af de onde og gode, men bygger istedet på følelser, som understreges af det poetisk realistiske billedsprog.

Det er vidunderligt afslappende at læse Buddy Longway ovenpå hårdkogte westerns.

Per Vangtoft

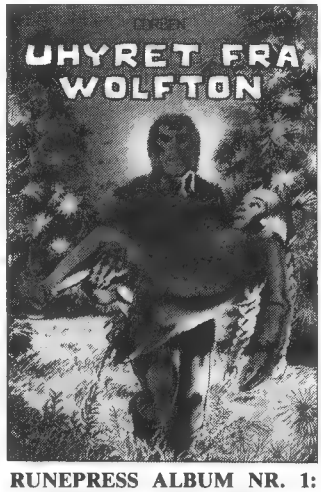

RUNEPRESS ALBUM NR. 1: UHYRET FRA WOLFTON, af Rich. Corben (dansk tekst af Tore Bahnson, 28 sd. sort/hvid, Runepress 1979). Pris: kr. 24,50.

RUNEPRESS ALBUM NR. 2: SWAMPTHING NR. 1: Alec Hollands Sære Skæbne, af Bernie Wrightson & Len Wein (Dansk tekst af Claus Jørgensen & Anders Hjorth Jørgensen, 36 sd. sort/hvid, Runepress 1979). Pris: kr. 29,50.

R. Corben har efterhånden lavet en del tegneserier, og hans styrke ligger nok i hans farver. Men dette er et amerikansk underground hæfte ved navn Grimwit udgivet i 1972 af Last Gasp, og var i sort/hvid, og for at klare de manglende farver brugte Corben mange raster. Han er (efter min mening) og bliver en dårlig inker og for at sige det lige ud, bryder jeg mig heller ikke meget om hans tegninger. Okay - han har sine lyspunkter og hans mening er sikkert god nok, men uden sin plastic sprøjteagtige farvelægning er han ærlig talt ikke meget værd.

Historien i Uhyret fra Wolfton er typisk for Corben: Alle personerne skal helst være udraderet på sidste side, men her er et kort resume . . .

Sir John & Lady Ellen (mand og kone) ankommer til Wolfton, (et landsted i England engang for længe siden) for at hjælpe Sir John's fætter med at fange uhyret og uskadeliggøre det, efter at Sir John har voldtaget sin kone drager han afsted med disse ord fra konen: »Hvis der er et uhyre, håber jeg det river hans slatne pestbefængte pik af« - synd skilsmisseloven ikke var opfundet. Nå, men historien ruller videre, og Lady Ellen bliver kidnappet af uhyret og Sir John drager endnu engang -(den kærlighed) ud efter sin kone og vores behårede ven - og finder dem - uhyret river hovederne af hele bundtet . . .

Slutningen overlader jeg til jeres fantasi eller pengepung. En ting må siges til Corbens fantasi,

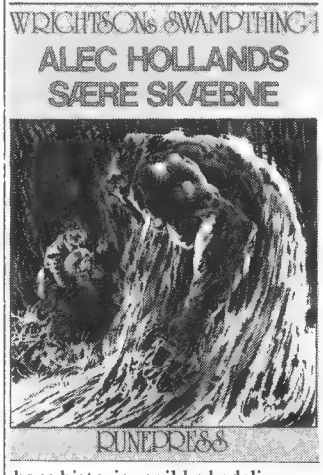

hans historier er ikke kedelige.

Albummet er tekstet (oversat?) af Tore Bahnson og ærlig talt, hvorfor skal teksten stå som et siv i vinden? - Jeg ved godt, den amerikanske udgave også ser sådan ud, men jeg kan ikke se det skulle være nogen anbefaling.

Forsiden er nydeligt farvelagt af Ingo Milton med assistance fra Peter Madsen.

Berni Wrightson er absolut en af mine favoritter inden for tegneseriekunst (kun overhalet af Neal Adams). Wrightons streg og udnyttelse af billederne grænser til det perfekte. Hans gysere med masser af gale mennesker og svingende økser mestrer han virkelig lækkert, men grundpillen er SWAMP THING, som han har skabt sammen med Len Wein, og jeg tror ikke Len Wein har skrevet noget bedre nogensinde. Hans Edgar Allen Poe-agtige fortællerstil passer perfekt til Wrightsons streg, og han formår virkelig at få os til at føle med Swamp Thing som det fortabte monster han er.

Historien handler i korte træk om Dr. Holland, som ankommer til sin gård sammen med sin pige og sammen afprøver en formel, som det viser sig skumle personer vil have uskadeliggjort. Da Holland ikke vil sælge, sprænger de hans laboratorium i luften, uheldigvis Holland med, og som en brændende fakkel søger han ud i sumpen, og så kan I jo gætte på, hvad der dukker op igen. Mere skal ikke røbes her.

Alec Hollands sære skæbne består af Swampthing 1 og House of Secrets 92, og tro mig, det gør intet farverne mangler, Wrightson er mindst ligeså god i sort/hvid. Albummet er tekstet og oversat godt af An. Hjort Jørgensen og Claus Pedersen. Peter Madsen har farvelagt forsiden og Peters udgave er langt kønnere end den amerikanske. Prisen er vel nok lidt pebret, men se bort fra den og køb straks dette album.

Det er pengene værd.

Søren Håkansson

ET SPØGELSE GÅR GENNEM EUROPA (tekst af Karl Marx og Friedrich Engels, tegnet af Ro Marcenaro, oversat af Finn Barlby - Forlaget Tiderne Skifter 1978), kr. 41,-.

I Kulørte Sider nr. 21-22, omtalte jeg det italienske forlag *Edizioni Ottaviano* som udgiver venstreorienterede tegneserier. Nu er et af Ottavianos produkter kommet på dansk, nemlig - meget naturligt - Marx/Engels' *Kommunistiske manifest* under titlen »Et spøgelse går gennem Europa«. Til den hambre pris af 41 kroner. Men bogens bagsidenoter giver mægtig blod på tanden: »Hele Karl Marx og Friedrich Engels' tekst er blevet forsynet med karikaturer, der ikke overflødiggør teksten men derimod gør den lettere at forstå. Man kan nu »i billeder« forestille sig noget, man ellers kun kunne læse sig til«.

Det lyder da godt. Det er jo lige før man tror bogens tilrettelæggere har fattet hvad der, helt generelt anskuet, er tegneseriemediets væsen. Desværre er der ikke andre steder i bogen man får denne fornemmelse. Billedernes eneste funktion er at splitte teksten op i så små enheder at den er til at opfatte. Nej, det er løgn, de tjener også til at vise at kapitalister er nogen små fede grimme mænd med bowlerhat og hugtænder, som spiser arbejdere, slår folk ihjel for at stjæle deres penge og boller hinandens koner. Så kan man jo kende dem næste gang man ser dem. Og arbejderne er selvfølgelig flittige fyre med kønne, venlige ansigter (og kasket).

Derudover hjælper billederne absolut ikke til større forståelse af det overordentlig vanskelige dokument »Det kommunistiske manifest« er. Teksten er det samme halvprøjsiske miskmask som kapitallogikere plejer at benytte - den danske udgave må vist være oversat fra *tysk?* Til det sjuskede helhedsindtryk bidrager bl.a. nogle tyske ordforklaringer som ikke er blevet retoucheret bort og som bestemt ikke gør nogen gavn her.

Udover selve manifestets tekst er bogen fyldt med kvikke bemærkninger fra de tegnede figurers side - den almindelige fremgangsmåde når man laver den slags politiske hæfter, det er det man tror der gør dem til tegneserier. Det kan være meget sjovt, det kan endda have den forståelsesfremmende funktion der averteres med - men her er det ikke særlig sjovt og faktisk tit blottet for mening. Denne del af teksten ligner lige netop et usikkert, ordbogs-omklamrende forsøg på at oversætte *italiensk* - men det kan jo være en oversættelse af en tysk dilettant-udgave af den italienske original. Hurra, hurra.

Rent bortset fra det er det en snurrig idé - og virker ret *u*marxistisk - at prøve at lære børn og unge (det er forlagets B&U-afdeling der udgiver spøjelset) Marx ved at byde dem denne absolut forældede tekst næsten uden at gøre rede for dens historiske kontext, som om det var højaktuelt stof. I beskrivelsen af samfundsforholdene er det vanskeligt at genkende noget af den verden vi lever i idag, bogens fremtidsvisioner - som altså stammer fra 1848 - strider ihærdigt mod hvad der rent faktisk synes at være sket siden dengang, og det opgør med sine næsten-meningsfæller på venstrefløjen som allerede Marx brugte meget af sin tid på, virker også uinteressant i denne sammenhæng. Men det er jo ikke specielt for denne »tegneserie-udgave«, det gælder så megen marxistisk litteratur.

Den er godt tegnet, men en mærkelig mellemting mellem en lidt flippet, lidt tutte-nuttet »Yellow Submarine« - eller »Monty Python«-stil - og den grove, uforsonlige streg man ser i f.eks. »Historieboken« og Røde Mors tegneserier. Fra de sidste kendes desværre også den skabelon-agtige skildring af de gode arbejdere og de hæslige kapitalister - er det virkelig nødvendigt for at overbevise de stakkels børn?

Ole Munk Rasmussen

ASTERIX nr. 24: »Asterix chez les Belges« (af Goscinny og Uderzo, 48 siders farvealbum, Dargaud 1979), kr. 33,25 - FÅS I FANTASK.

ASTERIX nr. 24: »Styrkeprøven« (af Goscinny og Uderzo, dansk tekst af Per Då, 48 siders farvealbum, Gutenberghus 1979), kr. 16,50.

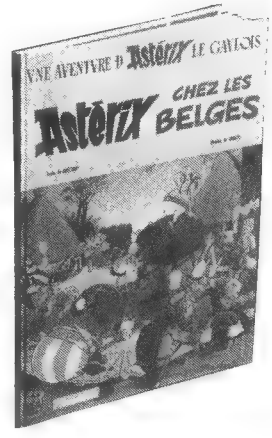

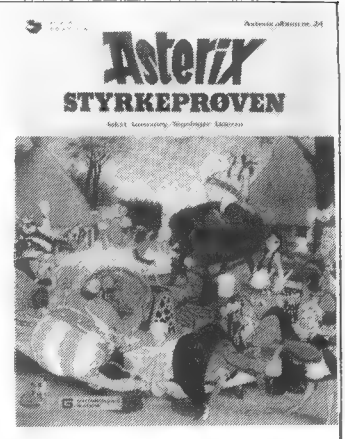

Der var engang *Asterix* var en mægtig skæg og original tegneserie, en serie hvor man altid spændt afventede næste udspil og næsten hver gang mødte nye fantastiske indfald, et overskud af inspiration og hittepåsomhed. Det var dengang. Nu er de originale idéer undtagelser i en ellers jævn strøm af kedsommelige masseprodukter, skåret over en og samme læst.

Skemaet er: Asterix, Obelix og Idefix (samt undertiden en fjerde person, for »variationen«s skyld) sendes mere eller mindre tilfældigt af sted til et fremmed land, hvor de stilles overfor en eller anden konflikt - det ender med at konflikten løses og de rejser hjem igen. Historiens »kød« er en satire over indbyggerne i det land A. & Co. besøger, samt hvad der nu kan skrabes af det skelet plottet udgør. Det er efterhånden ikke ret meget.

Denne gang står det tyndere til end nogensinde. Cæsar er kommet for skade at sige at *belgierne* er det tapreste folk i hele Gallien, og det falder naturligvis vore venner - og især høvdingen, Abraracourcix (Majestix) - for brystet. De tager til Belgien, og det udvikler sig til en kappestrid om hvem der kan banke flest romere. Der er meget langt mellem grinene i denne historie, jeg registrerer dog svage træk i mundvigene når de sejrende gallere skal sikre sig at romerne er klar over *hvem* de er, og omhyggeligt præsenterer sig for de stakler de lige har tromlet ned. »Enchanté«, svarer f.eks. en udtværet legionær, det glæder mig usigeligt at have truffet Dem.

De historiske vink - citater, »nye« opfindelser osv. - morer også stadigvæk mig; det er trods alt ret begavet gjort, og så får man hemmeligheden bag alle verdenshistoriens »dark spots« at vide når man læser Asterix. Selvom man skal passe på med at råbe for højt om det, en lederskribent i Information fik slemt på pulden forleden for at hævde at Cæsar »som bekendt« ikke erobrede *hele* Callien. Der var jo lige en lille ukuelig landsby oppe ved Kanalen...

Jeg har hørt rygter om at Uderzo plages af gigt og har fået sin søn til at tegne en stor del af albummet. Det ku' godt se sådan ud, der er noget fremmed over stregen: jeg kommer nærmest til at tænke på *Don Martin,* og ham kan jeg ikke li'. Serien er *grimmere* tegnet end før. Og så er der nogle besynderlige studentikose hentydninger til bl.a. *Tintin* og maleren Pieter Brueghel - som kunne have været sjove hvis de var begrundede og sat ind i en sammenhæng, *brugt til noget;* men som her blot vidner om usikkerhed og manglende stilsans. Den stereotype fortælling er vel et tilsvarende tegn på usikkerhed: Goscinnys død lagde formentlig det resterende arbejde i hænderne på en der fik rigeligt at gøre med at *holde stilen,* og intet overskud havde til at være original. Det ka' jo være de begge to gør det bedre næste gang.

OBS! Med rekordfart er Gutenberghus' danske udgave af albummet nu udkommet - betitlet »Styrkeprøven«. Dagbladet POLITIKEN er begyndt at kommentere tegneserie-udgivelser - dog fortrinsvis de gamle, indtærskede (fortærskede?) serier - og heri skrev Vivian Jordansen en særdeles entusiastisk og begejstret omtale af dette album. Jeg kan desværre ikke dele hendes begejstring - jeg synes stadig det er en jævnt kedelig sag, og den klodsede danske oversættelse gør det ikke bedre. Med en vis interesse kan det vel ha' at det (ifølge -vian) er René Goscinnys *enke* der fører serien videre. Tak for tipset.

Ole Munk Rasmussen

UDLAND

L'HOMME AU CHAPEAU MOU (af Tartempion, 48 siders farvealbum, Dargaud 1978), kr. 24,50 - FÅS I FANTASK.

Manden med den bløde hat vandrer uberørt småkvæulerende rundt i storbyen uden at lægge mærke til, at de særeste ting udspiller sig omkring ham. Denne grå gnavpot, der sågar opnår at komme på museum som den sidste normale i en verden af misfostre, er en meget fascinerende figur, som man (jeg) husker længe efter, man har glemt historierne i dette album, som er nr. 16 i Dargauds collection pilote-serie. Et eksempel på en episode i serien: Vor helt går ned ad gaden og ser en stor slimklat ligge på fortovet. Fuldstændig uanfægtet af, at den forsøger at kontakte ham telepatisk for at fortælle, at den repræsenterer en galaktisk race, der vil frelse menneskeheden, pirker han den ned i en kloak med sin paraply, og hans eneste bekymring er, om nogen har set ham stå og snakke med sådan en underlig tingest. Nå, referater kan ikke yde stemningen i denne sære serie retfærdighed, men den er i modsætning til så mange andre franske »kusnt«- eller »undergrunds«-serier absolut et spændende bekendtskab.

Per Vadmand

JUGURTHA nr. 3: »La nuit des Scorpions« (af Franz Drappier (ill.) og Jean-Luc Vernal (tekst), 48 siders farvealbum, Dargaud 1978, kr. 33,25 - FÅS I FANTASK.

Så vidt jeg husker var Hermanns »Jugurtha« ganske god, men ikke på højde med Bernard Prince/-Comanche. Det kan være at Herman brugte venstre hånd på denne serie. Det kan også være, at han bare passer dårligt sammen med noget, der snerper hen imod »dokumentarisme«, som jo kan være tung at danse med, når der skal spindes en god og fornøjelig ende.

Iøvrigt er heltefremstillingen af Jugurtha ikke særlig korrekt. Han var i virkeligheden, den rigtige, en grov banan. Ellers havde han ikke holdt til så mange omgange mod det romerske imperium.

Franz Drappier er alt andet lige en ganske god arvtager efter Hermann, hvis stil han efterligner noget. Han evner dog ikke at give hver enkelt billede en selvstændig gratisk udstråling. Hvor Hermanns mindste lille sorte klat sidder, hvor den skal, inden for rammerne af en æstetik, der synes at have nået det fuldkomne, tegner Drappier tit direkte sjusket. Hans styrke er et livligt og varieret billedsprog, som måske kan blive til noget en dag.

Historien er ind imellem ganske underholdende, men den falder alligevel ikke helt på plads, bl.a. er slutningen lidt for meget juleaften. Den herlige tyksak Chabrias tromler sig ellers overbevisende igennem enhver forhindring og får befriet Jugurtha fra det fængsel, hvori han ifølge historiebøgerne omkom. Og herved mister serien jo sine bindinger til de overlevende beretninger og kan så at sige begynde på en frisk. Herfra bør den have en chance.

Ole Hansen

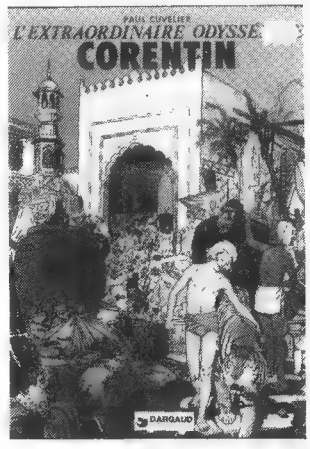

L'EXTRAORDINAIRE ODYSSEE DE CORENTIN (af Paul Cuvelier, 48 siders farvealbum, Dargaud 1978), kr. 33,25 - FÅS I FANTASK.

Dether må være et genoptryk af den første historie med Kim og Sabu (fra 1948), og de mange år på bagen kan den ikke løbe fra. Det er drengebogsspænding af den efterhånden uddøde slags, hvor drengehelten går grueligt meget igennem i eksotiske omgivelser, hvor alt kan ske og gør det. Der er vilde stammer, ædle fyrster, små prinsesser, farlige dyr og skurke, der ser ud som om der er født med hængemule og overskæg. Et par af de vilde dyr forvandles lynhurtigt til vor unge vens forlængede arme, så han har lidt at stå imod med i denne farverige verden af intriger og dramatik.

Der kunne godt skrives et par panderynkende afhandlinger om miljøforfalskningen og de mini-Tarzan-drømme, der appelleres til. Men samtidig er der også fortælleglæde og en markant vilje til ikke at kede læseren. Og for den interesserede er der mulighed for at konstatere, at Cuvelier er blevet bedre og mere elegant siden hen. Dette ses fx i hans hovedværk »Epoxy«, der blev genudgivet i 1977, og som jeg kan anbefale.

Ole Hansen

NOUVELLES HISTOIRES (af Regis Franc, 48 siders farvealbum, Dargaud 1978), kr. 24,50. - FÅS I FANTASK.

I frankrig har den såkaldte finkulturelle elite i snart mange år lidt af en i mine øjne uigengældt kærlighed til seriemediet, der har givet sig udslag i en lang række ofte smukke men som regel også kedelige, fortænkte og forskruede serialbums. Régis Francs funny-animal serier er et typisk eksemplar af slagsen: En samling veltegnede småskitser i reglen uden pointe, der, når de er bedst, kan minde om Brétecher eller Lauzier, men uden disses bid og satire. Ind imellem er der både sproglige og tegnemæssige godbidder, men der er langt mellem snapsene. Men det er på den anden side klart, at serier som disse er en nødvendig baggrund for, at folk som de førnævnte kan skille sig ud og gøre denne genre til noget vedkommende - eksperimenter er nødvendige, og hvis dette album var udkommet i gnidret tryk på et »alternativt« forlag ville jeg sikkert have rost det som et godt forsøg fra en tegner/forfatter, der nok skal blive til noget, når han har lavet et par albums mere, men nu ER det altså Dargaud/Pilote, der udgiver det, så....

Per Vadmand

TEGNESERIER

365 dage med Anders And 110,-
(udsolgt fra forlaget)

Tin Tin i Sovjet (1929) 62,20
(udsolgt fra forlaget)

Heavy Metal presents
Candice at sea
Psychorock
Pr. bind før 36,75 Nu 13,00

Great Balls of Fire.
An illustrated history of sex
in Science Fiction.
Før 128,- Nu 68,-

Philippe Druillet:
Yragael: Urm. 67,75
Frank Frazetta Book 2 50,00
Frank Frazetta Book 3 60,00
Frank Frazetta Calendar 79. 42,00
Ken Kelly's Robert E. Howard
Heroic Fantasy Calendar 79. 27,00

BOGHALLEN
Politikens Hus, Rådhuspladsen 37, Kbh.V, 01-11 85 11

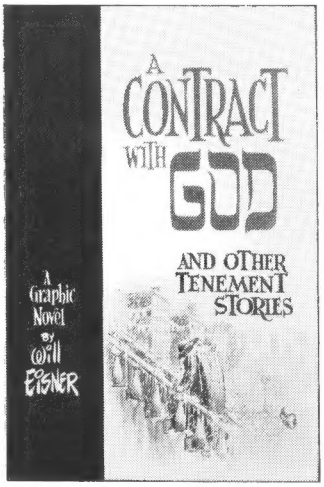

A CONTRACT WITH GOD and Other Tenement Stories (af Will Eisner, 192 sd. på tonet papir - format: 15 x 23 cm, Baronet Books - New York 1978), kr. 49,50 - FÅS I FANTASK.

Will Eisner er bedst kendt for sit mesterværk af en tegneserie, »Spirit«. Selvom The Spirit er denne series titelperson, var det kun i de første par år efter den første sides publicering i 1940, at han også var hovedperson. Han blev hurtigt henvist til rollen som katalysator for i de fleste tilfælde tragiske hændelsesforløb, hvis egentlige hovedaktører var amerikanske storbymiljøer præget af trøstesløse, saneringsmodne lejekaserner, samt disse beboere - fremtidsløse, sociale tabere.

»A Contract With God and Other Tenement Stories« er egentlig blot sådanne fire »Spirit«-episoder - men uden titelperson! Hovedaktøren er også her en lejekaserne og dens beboere, 55 Dropsie Avenue, Bronx, New York!

Tiden er 1930'erne, depressionsårene, præget af stor arbejdsløshed og social elendighed, men også af uopnåelige drømme om at komme højere op på den sociale rangstige - på bekostning af andres elendighed.

»A Contract With God« fortæller om Frimme Hersh, som i sin ungdom flygtede fra zarens Rusland til USA. P.g.a. omstændighederne og sin jødiske tro - men også p.gr.a. sin uforstand og en god portion naivitet - indgår han under flugten en pagt med Gud, ridset på en tilfældig sten. Da Hersh mange år senere mister sin plejedatter, hans et og alt og en »gave fra Gud«, opfatter han det som groft kontraktbrud og afsværger tilsyneladende sin tro. Fra at være sine medmenneskers ven i nøden bliver han nu disses udbytter. Først gennem køb af 55 Dropsie Avenue, og senere gennem køb og salg af lejekaserner i New York. Som hovedrig levemand henvender han sig sluttelig til sine ældste i synagogen og beder dem om at udfærdige ham den kontrakt med Gud, som de p.gr.a. deres store visdom må være de rette til at gøre. Kontrakten udfærdiges og i sit storhedsvanvid mener Hersh endelig at have fuldt krav på Gud. Men det omvendte bliver tilfældet.

»The Street Singer« er en historie om en udhungret gårdsanger, som en dag har det »held« at blive hørt af en tidligere operadiva. Hun har kun sine drømme tilbage og ser i gårdsangeren den kommende opera-stjerne, som hun skal bringe til tops - og som skal forsøde hendes alderdom både økonomisk og fysisk. Hun får kontakt med en impressario, som lover at give gårdsangeren en chance, men heller ikke her går det efter forventning. Sangeren har en vrælende unge og en gravid kone hjemme, og dette parret med en kraftig hang til spiritus får ham til at glemme divaens adresse. Og alle lejekaserne i New York ser ens ud.

»Super« fortæller om lejekasernens vicevært, Mr. Scuggs. Han er en kralilsk mand over den bedste alder, ungkarl, afskyet af lejerne. Ingen kender denne tillukkede mand, som lever isoleret i sit pin-up behængte værelse i kælderen, og hvis eneste »ven« er en bidst boxer.

En dag bliver hans cirkler imidlertid brudt af en yderst kønsbevidst stor skolepige fra ejendommen, som har fattet hans ensomhed og forstår at udnytte den. Super betaler gerne en af sine surt sammensparede mønter forat at få et glimt af hendes før-pubertets-ynder som erstatning for de døde glansbilleder på væggen, men må istedet se sig bestjålet, og hunden forgivet. Med sit sluttelige selvmord bestyrker han omgivelsernes billede af sig: Doven vicevært og sexual-forbryder!

»Cookalein« er den eneste af de fire historier, som rummer blot antydning af håb. Den beretter om diverse familier og enlige, som drager til det samme sommerpensionat en ferie, alle under mere eller mindre falske forudsætninger. Der er familien, som skal ud af byen, fordi husherren skal have mulighed for at dyrke sin elskerinde. Omstillingsdamen, som giver den som velhaver for at kapre en millionær. Lagerarbejderen, som har de samme ambitioner. Den overvægtige lægestuderende. Den modne dame, som er stukket af fra manden, for at få lidt fornyelse.

Næsten alle går ud af historien med bristede illusioner, men omstillingsdamen dog til en lykkelig fremtid sammen med den fattige, lidet maskuline lægestuderende, som bl.a. har brugt sin viden til at nedgøre den i forvejen nedgjorte lagerarbejder endnu mere. Bag håbet lurer kynismen trods alt.

Og dog. Willie, sønnen fra den omtalte familie har fået noget at tænke over efter at være blevet forført af den modne dame, og have iagttaget omgivelserne. Willie? Gad vidst om det ikke er den unge Will Eisner?

Eisner fortæller om mennesker, som kæmper for at overleve gennem fantasien og drømmene - ikke ved at gøre noget radikalt for at skrabe forbedrede vilkår for sig selv og omgivelserne. Mennesker, som sikrer sig ved at indgå kontrakter med Gud, eller ved at nære falske forhåbninger om glorværdig karriere og berømmelse. Mennesker, for hvem et glimt af jomfruelighed og uudviklet pigekrop er selveste paradis, eller som spiller komedie for at finde lykken.

Hans grafiske roman giver ingen direkte løsninger, medmindre man skal tro på, at omstillingsdamen finder sig tilrette med sin læge og arbejder sig ud af fattigdommen ved egen kraft. Altså den amerikanske tro på individets herredømme over sin egen skæbne, som udgang på bogen.

Derimod giver bogen et stærkt billede af USAs vrangside, som Eisner selv oplevede den i 30'erne. Af storbyjunglens knuste menneskeskæbner. Og det gør den i billeder, som sjældent har set sin lige indenfor tegneseriekunsten. »Spirit« tilførte handlingsserierne nyt liv og udtryk. »A Contract With God« viser nye veje for tegneseriemediet. Visuelt er den et af de smukkeste produkter, som mediet endnu har rummet, trykt i en mørkebrun tone, skiftende mellem collager, stærkt filmiske forløb og atmosfæremættede helsider. Til persontegningen er anvendt karikaturer, som skaber karakterfulde typer, der aldrig mister det menneskelige islæt, men dog bærer tragedien i sig.

Man må håbe, at Eisner fortsætter ad de nye stier, som han her har betrådt. Hvis han vælger at vende tilbage til den tavshed, som har præget ham som kunstner siden afslutningen af »Spirit« i 1952, vil det være et stort tab for tegneseriekunsten og dens videre udvikling!

Anders Hjorth Jørgensen

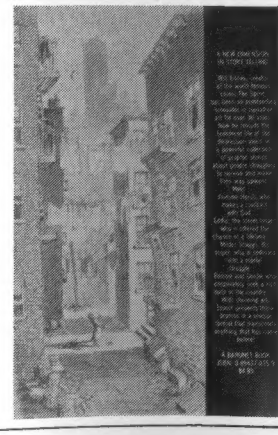

UNDERGROUND

UNDERGROUND/ læst af Torben S. Jensen - købt i Fantask.

- Se, det måtte jo komme - *THE CARTOON HISTORY OF THE UNIVERSE*. Det er ikke småting man kan bruge tegneserier til - nu f.eks. Rip Off Press, som også står bag denne udgivelse, er kendt for at bruge mediet til lidt af hvert. De har udgivet serier om abort-problematikken, de har fortalt både USA's historie i billeder og lavet kritiske serier om indianers historie og stilling i det amerikanske samfund, og de er blevet verdensberømte p.gr. af Freak Brothers (det kære Flipkom'pani). Den her nye bredtfavnende verdenshistorie er også mindst 100 pct. mere underholdende end samtlige Lademann's leksikoner og mindst 200 pct. mere morsom end samtlige verdens biologibøger - om den så er li' så pålidelig er en anden snak. Dette volume 1 er forfattet og tegnet af *Larry Gonick*, og både hans fortællerevne og de kunstneriske udskejelser er helt i top. Teksten er levende og morsom og tegningerne er virkeligt fremragende. I dette nummer 1 registreres alt fra The Big Bang frem til tidspunktet, da aberne faldt ned fra træerne. Hæftet's undertitel er da også meget sigende »The evolution of everything - including sex«. Afsnittet om sex er iøvrigt hæftets allermorsomste afsnit. Bladet koster 12,50 kr. - og nr. 2 skulle være lige på trapperne i USA.

Sådan virkeligt samfundskritiske serier er man ikke forvent med fra USA, trods den store undergrunds-scene. Meget plejer at ende i almindelig overkarikeret vold og sex, eller i noget ekstremt surrealistisk. Undtagelser er der dog (velsignet nok) en håndfuld af - og et af dem er *AMERICAN SPLENDOR*, hvor nr. 3 nu fås herhjemme. Hæftet kommer fra Cleveland, og alle serierne foregår da også i husene, på virksomhederne og på gaden i Cleveland. Og det er rart at se en amerikansk serie med normale mennesker i et normalt miljø. Serierne handler om vold, samvær og seksualitet - men om den her snigende og forgiftende vold, vi udfører på vore samfund dag ind og ud - her bliver sagt mange fornuftige ting om vor moderne vestlige civilisation, og selv om de mange strøtanker virker ubearbejdede og lidt tilfældigt placeret (og ind imellem

lidt for private) så er det en oplevelse man kan få ud af at læse dette magasin på 60 sd. Alle serierne er skrevet af *Harvey Pekar* og for tegningerne står serieskabere som *G. Budgett, G. Dumm* og *Robert Crumb* (det bedste han har været involveret i længe). Hæftet koster 18,50 kr.

Tilbage i noget mere naturligt fra den amerikanske undergrunds-scene. En god garant for at det man køber er et totalt vanvittigt produkt er at Kitchen Sink enterprises står som udgiver. Jeg sidder med hele tre stykker her - den første er *SLEAZY SCANDALS OF THE SILVER SCRENN nr. 1,* og som titlen så rigtigt nok ikke bare påpeger, men ligefem skriger ud, drejer det sig her om alskens skandaler fra filmens verden med alskens stjerner (skuespillere, instruktører, producere osv.) involveret, og så har det hele helt klart en drejning imod ekstrem seksualitet og kriminalitet. I dette første nummer kan man bl.a. læse om Fatty Arbuckle (stumfilm stjerne som bladet kalder 1921's morsomste voldtægtsforbryder) og Liberace (ham den lyserøde klaverbokser). Artistisk er højdepunktet serien »The Suicide of Lupe Velez« - den har meget smukke og kompetente tegninger af *Lawrence La Jey.* Ellers skal det bare nævnes at hæftet koster 12,50 kr. - Hæfte to er *SNARF nr. 8,* og det er igen sådan et Kitchen Sink blad fyldt op med noget der ligner materiale alle andre ikke gad gøre brug af. Det er en hurtigt overstået sag at komme igennem - og få er de sider som man kan huske bare en times tid efter - mest iøjefaldende er *H. Cruse's* The Nightmares of little Lulu (den var dog satirisk), *Trina Robbins* Lulu Goes to Paris (historien er BLØP men Trina's tegninger er bare i top) og sluttelig *Joel Beck's* Love Story, bladets absolutte højdepunkt (og den er på bare 4 sider). Snarf koster (li'som så meget andet) 12,50 kr. - Slutteligt fra Kitchen Sink er der *MONDO SNARFO* og det er en såkaldt samling af surrealistiske tegninger af såkaldt surrealistiske mennesker, men hverken de, deres serier og dette hæfte er værd at spilde sin tid på. Dette 36 sd. totale kaos koster såmænd 12,50 kr. - og det kan man jo få mindst 3 soft-ice for.

Surrealistisk må man også hæfte på det såkaldte *MEFF COMIX nr. 1 & 2,* den store forskel her er dog bare at seriekunstneren *F. Schreier* (der står for alt materiale til begge hæfter) er en satans dygtig serietegner, meget spændende i sin lay-out, og selv om det kan være svært at finde meningen i al denne galskab så kan han trods alt mere og flere end de 3 forskellige vittigheder man plejer at få stukket ud. F.eks. er »The Electronic Concert« fra nr. 2 virkelig både morsom, tankevækkende og bestemt anderledes. Kan man li' det totale flip så anbefales disse hæfter - som koster 10,- kr. pr. stk. De er iøvrigt udgivet af Print Mint.

Mere meget typisk amerikansk - her et hæfte med titlen *WET SATIN Women's Erotic Fantasies nr. 1.* Som enhver »undertrykt« gruppe i USA ved ligger der en god mulighed for at komme til orde og udtryk gennem undergrunds-tegneserierne, og dette hæfte er da også langt fra det første kvinde-seriehæfte der er kommet (det er faktisk bare det seneste af efterhånden mange). Hvad man dog kan undre sig over er hvorfor ingen af grupperne, og da slet ikke denne gruppe af seriekvinder, bruger sine udtryk og muligheder for at nå det større publikum til at sige noget væsentligt. Det er vold og sex, udtænkt på de åbenbart mest slibrige måder; der intet overlader til fantasien. Og er det en protest mod et mandsdomineret seriemarked, et oprør mod de idealer og kvindebilleder som der normalt opstilles, så er det altså ikke til at se det hvis man ikke lige ved det . . . Hvad så faktisk er endnu værre er det generelle samfundssyn som de fleste af dette hæftes serier reflekterer - meget længere til højre kan man vel næppe komme. Lidt op over den grå og triste masse skinner navne som *Lee Marrs* og så selvfølgelig *Trina Robbins* - også selvom dette hæftes historier ikke bør medregnes til deres allerlyseste øjeblikke. Hæftet koster 12,50 kr. og kommer fra Last Gasp.

Comic Art Gallery i New York har udgivet et seriehæfte med titlen *THE BARN OF FEAR* og hvis tankerne så begynder at rulle imod stærke gys, EC- og Warrenpasticher så er man på rette spor. Et par enkelte »gyselige« chokkerter blir det da også til, f.eks. »let's play Chicken« af *Dough Moench* og *Dave Hunt*, »Bying uncle Barney's funny farm« af *Patrick N. Cosgrove* (meget spændende tegner) og så »The Damn Dog« af gamle *Tom Sutton*. Nævnes skal også lige en tosiders tyrefægter-story af *Alfredo Alcala*, en morbid og helt fed sag. Resten af hæftet har vist allerbedst af at blive omgået i dybeste tavshed. Et hæfte som dog kan anbefales til alle skræk-freaks. Prisen er 12,50 kr.

Så noget befriende - nemlig rigtigt eventyr. Er man vild med trolde, dværge og mystiske folkeslag - har man læst alt Tolkien, set Bakshi's Wizzard-film, læst Marvel's Weirdworld (*Ploog* I ved) og så'n ellers bare dyrket alt i den stil (hvad der nu er til at opdrive) - ja, så garanterer jeg for at *Elfquest*-hæfterne fra Warp Graphics bare er sagen. Hæfterne, hvoraf der indtil nu er kommet 3, er en lang sammenhængende saga, og hovedpersonerner elvene *The Wolfriders*. Det er en serie som ser ud til at kunne blive lang (måske lige så lang som The First Kingdom - en serie af lignende karakter og format som vi tidligere har omtalt i disse spalter). Hæfterne tegnes og skrives af *Wendy og Richard Pini*, og såvel historiefortælling som grafisk kunnen er helt i top. Kan man li' *Mike Ploog* (når han er allerbedst) vil dette også vække begejstring. Hæfte *nr. 2 & 3* fås herhjemme og koster 12,50 kr. pr. stk. - En vældig god introduktion til serien, dens personager og udgangspunkt - og de to bag serien, kan man finde i *tidsskriftet/Fanzinet RBCC 146* som bringer 6 sd. om serien. RBCC fås fra Runepress og koster 19,75 kr. Anbefales varmt li'som serien. *Dave Sim* fletter flittigt videre på sine *CEREBUS-The Aardvark*-serier, og i hæfte *nr. 7,* som nu er udkommet, støder det stakkels kræ atter på albinoen *Elrod*, og som da de to stødte på hinanden første gang så ender alt også i et synderligt rod igen. Ingredienserne er et stort tempel, masser af skumle præster, en stor sort edderkop, en dåse glimmerstads, en forklædt dværg, en »killer«, en albino og så Cerebus. Kedeligt er det sidste det bliver. Hæftets forside er iøvrigt i dagens anledning lavet af *Frank Thorne* (Red Sonja). Hæftets nyhed er at Cerebus vil udkomme på dansk senere på året fra Interpresse - se, det glæder jeg da ihvertfald mig til. Cerebus nr. 7 koster 12,50 kr. og udgives af Aadvark-Vanaheim Press i Canada.

Vi slutter af med 2 Sf-& Fantasy-hæfter. *FOG CITY COMICS*, er et slags tema-seriehæfte. Nr. 1 (som vi tidligere har omtalt her) havde Funny Animal som udgangspunkt, dette *nr. 2* har udgangspunkt i Sf. Tegnerstaben er nogenlunde identisk fra nummer 1, og her er fine ting og sager at hente. »Double Takes« af *B. Boates* og ikke mindst *Rand Holmes'* »Killer Planet«. En udgivelse af de bedre - og et smukt farvelagt cover af Holmes. Hæftet koster 12,50 kr. og stammer også fra Canada.

HOT STUF', det plejer bare at være kræs, og *nummer 8* der nu er kommet, er ingen undtagelse. Bare hæftets cover, tegnet og farvelagt af *Neal Adams*, er hele prisen værd. Nævnes skal også serierne »The Americanization Of Japan« af *Bil & Nish Maher*, »Heartfelt Thanks« af *Kathy & Ken Barr* og »Star Blind« af *Nicola Cuti & Charlie Roblin*. Hæftet koster 24,50 kr. og anbefales varmt.

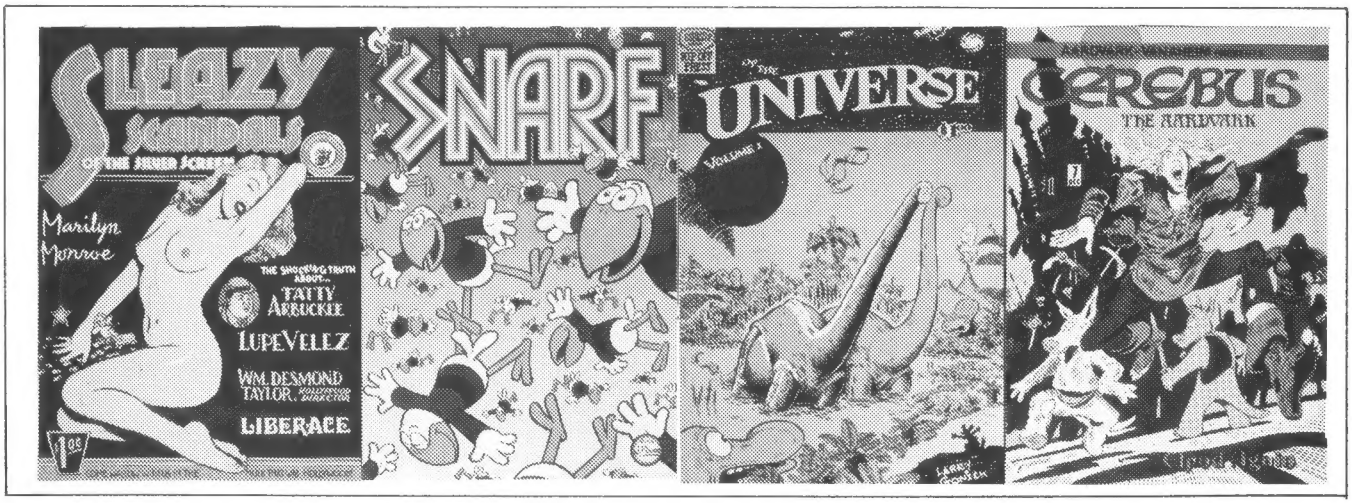

forts. fra s. 24

dækkende referat af serien vinder et frieksemplar af næste KS - og referatet må ikke fylde over en A4 side): Telefield, fortsat farveserie af Mecedo om »sex, drugs and rock'n'roll: Exterminatior 17, Sf-af Bilal i Moebius-stil (meget stærk): Ultimate Negotiations, kort farveserie af Bilal: 5 sd. af Lesueur: Slutepisoden af Gial, farveserie af Druillet: Exercise in gold, farveserie af dygtige Trina Robbins (se Underground-spalten): So beatiful and so dangerous, eventyrlig god farve Sf-serie af Angus Mckie.

HM 23, Feb. 79: Corben: Moebius: 6 sd. Yves Chaland: Mecedo: Bilal: 5 sd. Suydam: 3 sd. Paul Kirchner: Starcrown, 1. del af roman af John Pocsik: Hydrogenesis af Caza: Quetzal, af Sabine og Halmos (?): Angus Mckie: 1996, af Montellier, mystik i luften.

HM 24, Mar. 79: Corben: Moebius: 7 sd. Malskoy: The Stars my destination, illustreret af Howard Chaykin (ikke alt for heldigt og pokkers lang): 3 sd. Pertuze: Midtersider af Alex Nino: Flop Sweat, novelle af Harlan Ellison: The great trap, pseudo alting af Sire - henrivende dekandance: Starcrown, 2. del: Bilal-sidste Exterminator afsnit: Angus Mckie (flot episode): Montellier.

HM 25, Apr. 79: Corben: Going Native, farveserie af Bilal: Tales of the legendary future, af Rudolphe og Rouge (moderne illustreret klassiker ?): Warlock, farveserie af Howard Chaykin når han er allerbedst: Moebius: Strange mission, af en Picotto (stærk Sort/hvid udnyttelse): In between then & now, novelle af Arthur Byron Cover: Alien, movie-prewiew: Time out, farveserie af Val Mayerik (som jo er god): Starcrown, 3. del: 5 sd. Alias: 3 sd. Chaland (pseudo Raymond-stil): Angus Mckie.

Orienteringen om Heavy Metal vil fortsætte fremover i KS. Bladene koster 18,50 kr. pr. stk. og fås osse gennem abonnement. Du kan selvfølgelig også finde magasinet i FANTASK.

forts. fra s. 3

nr. 1 indeholder serier af Jørgen Nielsen, Per Vadman, Terkild Bent Marker (en serie tidligere trykt i Blomstrende Spagetti og en anden forsat fra Sær & Kær), Jesper Gimbel, Kidde/Kiellands-Brandt (hæftets bedste - og se så at få det solohæfte smidt på markedet, de herrer), Tommy Andreasen og Torstein Gundersen. Desuden indeholder det 32 siders hæfte en brevkasse og (ved Moster Fie's varme grød) en ædespalte, hvor Chef-kok Marker serverer en lækker (?) grøntsags-ret. Hæftet, der koster 13,00 kr., fås fra B & B's salgservice, c/o Jørgen Niel sen, Bjelkes Alle 24 st., 2200 København N. Postgiro: 4300017 eller i FANTASK.

på stribe

En anden underafdeling af dets så folkek(j)ære Serieforbund hedder DAFI - hvilket betyder Dansk Andelogisk Forsknings Institut. Som kvikke hoveder vil ha' gættet er der her tale om en Donaldistorganisation, der i sin aktivitet bl.a. beskæftiger sig med at udsende et slags forenings/klub-blad DAFI-NYT. Nr. 11 er blevet tilsendt KS, og nummerets 20 sd. indeholder bl.a. index over Anders And & Co. (meget minutiøst) -Howard The Duck artikel - Bibliotekside (et Donaldtek?) og en anmeldelse af Miltons nye Søren Spætte-album. DAFINYTnr. 11 koster 1,50 kr. og medlemskab af organisationen 20,00kr. årligt. Adressen er: Frank Bruun Madsen, Melbygade 8, 4400 Kalundborg. Tlf.: 03-50 44 56. Postgiro: 6641776. -Rapt.

Sluttelig til Århus en tur. I november 78 kunne man i Information (dagbladet) læse et opråb fra Ulf Thorlyn til at komme igang med at producere danske tegneserier også på Århuskanten, og en række møder i Huset (i Århus) i vinterens løb har nu resulteret i noget så imponerende som en dansk tegneserie antologi. Titlen er blevet HÅRD KOST - og under det dække finder man tegneserier af Lars Dahl (ham med KA), Bo Torstenson, Flemming Sørensen, Mikael Rasmussen, Ole Bremer Pedersen, Karen Smidth, Folmer (?), Elisabeth Damkjær, Lars Hjelholt, Kåre Danielsen, Klaus Klausen og så selvfølgelig initiativtageren Ult Thorlyn. Hård Kost er på 56 sd. i et usædvanligt pænt tryk, og med et stift kartonbind. Interesseredekan kontakte redaktionen c/o Ulf Thorlyn, Bentesvesj 13, 2. tv.,8220 Brabrand, tlf. 06-151691.

DYBT SUK FRA KIDDE: - P.GR. AF ALMENT KAOS, PLADS-MANGEL, FLYTTE-ROD, STOFNØD, ØL-STREJKE & ALT FOR GODT VEJR, UDGÅR KIDDES KURIØSE KA-BINET DESVÆRRE DENNEGANG (HURRA, RED.).

KÆMPE

superheltefigurer

CA. 1.60 CM. HØJE MED BEVÆGELIGE ARME OG BEN.

FÅS I:

(A) spiderman,
(B) superman,
(C) batman og
(D) wonderwoman

kr. 38 85 EKSL. PORTO.

Scarface Comics
møllegade 10
2200 Kbh. N.
tlf: 01° 35 52 80

KAN EVT BESTILLES PÅ GIRO 8 35 23 32. KR. 38,85+ TIL PORTO. EKSP.

ALLE FIRE: KR. 145.- + PORTO.

THE SPIRIT
BY WILL EISNER
The SPIRIT
DING
HALLO FRØKEN! KAN JEG -GISP- FÅ TEGNESERIEBUTIKEN - STØN- SCARFACE! NR. 01- !!
BEKLAGER HR. DER HAR VÆRET OPTAGET DE SIDSTE TRE TIMER! DET NYE NUMMER AF „Lucky Luke" ER JO KOMMET!
2½ TIME SENERE:
HALLO HR!! NU ER LINIEN KLAR! KLIK!!
ÅH – FOR SENT!! DE GLEMTE AT PUTTE EKSTRA 25 ØRE I MASKINEN! VIL DE VENTE?
SUK

HEAVY METAL, SPIRIT, HIGH TIMES, DEN (hardcover ell. alm) KULØRTE SIDER, CARL BARKS & CO. ,BRUGTE HÆFTER, GAMLE AMR.TEGNESERIER FRA BLA. MARVEL, DC & DELL, NYE MARVEL DC & GOLD KEY, MAGAZINES , FANZINES, UNDERGROUND, PAPERBACKS (Mad), MAD, NYE DK. ALBUMS, GIANT-ALBUMS (Treasure ed.) FÅ VORES KATALOG kr. 3,- + porto.

ring, skriv eller kig ind hos:

SCARFACE COMICS

MØLLEGADE 10 (ved Nørrebrogade) 2200 Kbh. N.
Giro: 6 35 23 32

Køb Salg Byt

01° 355280